

לפי דבריו מ"מ אפשר שנתעברה ממנו קודם שנסע מביתו וילדה סוף תשיעי, ואף אם הרחיק ממנה יותר מד' שבועות ויהיה הלידה ביב"ח, הא קיי"ל כרבה תוספאה דאמרינן. אשתהי. ואף דבכיעור לא מקילין בכהאי גונא, מכל מקום יש לומר דזה רק להתיר עצמה, דאתרע חזקת כשרות דידה על ידי כיעור ולא תלינן בדבר רחוק דאשתהי. אבל על הולד י"ל דנאמנת, דהרי גם בלאו חזקת כשרות נאמנת דהא נאמנת לומר דמנכרי הוא, ואף דהיא נתחללה ואבדה חזקת כשרות, ואף דבלא דיבורה היינו מחזיקין הולד לממזר ודאי, דלא תלינן בנכרי, כדמשמע מלישנא דהרמב"ם וכן מפורש בטור להדיא דהוא ממזר, ומ"מ נאמנת לומר דמנכרי הוא להתירו לקהל, וכדכתב הה"מ דכל שיש ספק נאמנת להכשיר הולד. ה"ג י"ל בכיעור ושהתה לילד עד י"ב חודש דמשוי לנו לספק ונאמנת על הולד.

ומה דפקפק הרב פילא נ"י בשם בנו, די"ל דכיון דיש עוד ריעותא בפנינו במה שירדה לטבול ודרך המעוברת שמסולקת מדמים, וזה ראייה דאז באסתר תענית עדיין לא היתה מעוברת.

← **דלענין** הא הסילוק דמים הוא רק משהוכר עוברת, ואף דעינינו רואות בנשי דידן דמיד כשנתעברו מסולקות דמים ונשתנו הטבעים, וכמ"ש תוס' גבי עינוניתא דוורדא, הא חזינן בש"ע (סי' קפט ס"ג) וכן (בסי' קצ ס"ב) וא' מעוברת שהוכר עוברת, ולא נזכר רמז באחרוני שלדין אף בלא הוכר עוברת כן.]

גם מנ"ל דטבלה לנדתה ממש דלמא ראתה כתם, והי' באמת מעלמא, או דראתה מעט נוטה לאדמומית, ואגן אין בקיאיין וקמי שמיא היא באמת מראה טהורה, דמעוברות אין מסולקות ממראות טהורות כמ"ש הסדרי טהרה (סי' קז ד"ה עוד כתב המנ"י וכו'). אלא דיש לי הרהורי דברים בזה וכתבתי במקום אחר בעזה"י. עוד נ"ל אף אם יהיה הדין בנידן דידן אלו מעידים עדים שנתרחק מביתו זמן מה ובשוכו לביתו לא קרב אליה, בענין שכפי

החשבון יהי' הלידה יותר מט' חדשים מיום התרחקו מביתו דאין מתירין הולד ביש עידי כיעור, מ"מ הוא א"נ לומר דהי' כן, די"ל דא"נ רק בהכרת דבר ברור שאינו בנו, אבל בזה שאף לדבריו אפשר שזה בנו דדלמא אשתהי, א"נ לומר שהי' כן שיסופק לנו אם הוא בנו, דזהו אינו דרך הכרה.

ובזכרוני שאמרתי כן בכוננת הה"מ (פט"ו הי"א מהא"ב) מ"ש אפילו אותו פלוני מודה, זה פשוט הוא שהרי הוא עצמו אינו יכול לידע דשמא זינתה גם עם אחרים והוא לא ידע ואין זה אב שיהי' לו היכר וחשש זה נזכר בגמרא. עכ"ל. ובפשוטו אין מובן לי אריכות הדברים אלו, והו"ל לומר בקצרה שאף לפי הודאתו, שמא זינתה גם עם אחרים, והוא יאמר בעצמו שזה א"י ופשיטא דל"ש נאמנות במה שאינו יכול לידע, גם הלשון, "וחשש זה נזכר בגמרא" לשון זה מוקשה, למה נקט בדרך נזכר, ולא אמר כן בדרך הלכה, הא באמת משמע מדברי הה"מ (פ"ג מהל' יבום ה"ד) דס"ל לעיקר דהלכה דל"ח לדאפקרא, ואיך כתב כאן זהו פשוט.

ולזה אמרתי דכוננת הה"מ כיון דהחשש זה נזכר בגמרא ונהי' דלדינא ל"ח לכך, מכל מקום זהו רק בידעינן שבא עליה, אבל ע"י הודאתו אינו נאמן בכך כיון דלפי הודאתו יש עכ"פ אפשרות דאפקרה לאחרים, דהא החשש נזכר בגמרא, ואם כן לא מקרי הכרה ברורה וא"נ. [ובאמת י"ל דמתני' דקדושין (ע"ה) ב' רי"א נאמנים דלא קאי ארישא כיון דאפשר שזינתה ג"כ עם אחרים לא מקרי הכרה ברורה, אבל רש"י שם לא כ"כ].

ומה שפקפק עוד הרב דק"ק פילא נ"י שאולי לא דקדקתי או במכתבי שהי' אמירתו בדרך איזה שבועות, זהו ידוע אצלי שלא אמר אז איזה שנים, דהא אמר שיראה באיזה זמן תוליד, הרי דמסופק לפי שעה דאפשר שממנו נתעברה, והספק רק אפשר אם אמר איזה שבועות או איזה חדשים, והדרן לדברינו דאף באמר איזה חדשים מכל מקום אפשר דממנו וילדה לשנים עשר חודש.

ז. וכ"כ המהר"ם חלאוה בתשובות המיוחסות לריב"ש סי' ג. וראה גם לעיל סוס"י צמ. וכ"כ המי נדה נדה יב, ובשרית אב"נ יור"ד סי' רלח. ועי' בלחור"ש סי' קפט סק"ד. וראה מש"כ עפ"ז בביאורים שבסוף חי' הרשב"א נדה סי' ט אות יט. [ועי' בתשובת בעל אגרות משה בסו"ס הל' נדה (אידר) סי' א ובשרית אג"מ יור"ד ח"ג סי' נב שרן בארוכה בדברי רע"א כאן בענין השתנות הטבעים לענין דינא].

חלק כ

רפו אגרות יורה דעה משה

הדם בהרגשה, ואם ראתה כן ג' פעמים או אם דרך זיבת הדם לבוא ג"כ בלא הרגשה עיקר הוסת הוא משחראה הכתמים, דאיגלאי מילתא דכן הוא פתיחת המקור שלה טיפין טיפין חחלה ואח"כ בא השפע וכעין מה שפירש רש"י ריש גדה דף ב' ע"ב בד"ה הגס הגס ע"י שיהיה הדם רבה במקור יוצא ממנו מעט מעט כהרדל מה שאין המקור יכול להחזיקה ויוצא מעט לבית החיצון וזה כמה ימים התחיל וממילא חוששין לחדש הבא כוסת מומן שראתה הכתמים ואעפ"י שלא באה בהרגשה דאינה טמאה אלא מדרבנן מ"מ מדקבעה וסתה באופן כזה נחשבת כוסתה דסו"ס ראתה דם וחייב לפרוש מאשתו בזמן שרואה דם אפילו אינה גדה מן התורה, ותו אולי ארגשה ולא אדעתא — אבל אם הפסיקה בין הכתמים ושפע הדם יום או יומיים או בדקה בינתיים ומצאה טהורה אין וסתה אלא מומן שבא הדם בהרגשה, ואין חוששין לכתמים משום וסתות כסוף סימן ק"צ, ודינה כדין וסת הגוף, אבל לא שייך לחוש לזה אלא כשהיה זה ג"פ — ואם היה כן ג"פ ובזמן שזה בין לימי החדש בין להפלגה צריך לפרוש ממנה כשהתחילה לראות כתמים בזמן כהרגילה ואפילו כשהן פחות מכגריס כיון שבאין בזמן הוסת ואם לא באו הכתמים עדיין חוששין ליום הוסת בזמנה וכשלא בא האורת בזמנה הרי נתגלה שאינו מהוסת וטהורה אם לא היו הכתמים כגריס.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן נב

גדר מעוברת ומניקה לעניין סילוק דמים, לבישת ט"ק פחות מכשיעור ועניינים שונים

בע"ה

ה' שבט תש"מ

מע"כ אהובי וחביבי ש"ב הרה"ג יעקב אפרים הלוי לזואויץ שליט"א.

א.

להנה בדבר אשה שכבר ברור שהיא מעוברת ע"י הרגשתה בעצמה באופן ברור או ע"י בדיקות הידועות לרופאים אבל עדיין לא עברו ג' חדשים שלא הזכר עובר, ודאי דמדינא דגמ' דוקא אחר שעברו ג' חדשים היא בחזקת מסולקת דמים כמפורש בגמ' בנדה דף ז' במתני' לענין דיין שעתן שהוא משידע עוברת ומפורש בברייתא בדף ח' סומכוס אומר משום ר"מ ג' חדשים ומטעמא דאר"ז שהוא משום דראשה ואבריה

כבדין עליה, וכן גם איפסק בש"ע סימן קפ"ט אבל הוא מהדברים שנשתנו הטבעים זה איזה מאות שנה שתיכף משנתעברה פסקו דמיה, וידיעת רוב הנשים וכמעט כולן שחושבות ירחי עיבורן משעת הפסקת ראיית הדם בזמן וסתן בערך, וגם סומכין ע"ז לדינא להרבה ענינים כדמצינו בתשובות רבותינו קרוב לארבע מאות שנה שהוא בתשובת הב"ח סימן ק' וכתבה בסוף חדש ניסן שפ"ט שכיון שפירסה גדה היה מבטל קול שזינתה ואין הבת מבעלה וגם היתה אשה מעידה על כך והיה גם הוכחה מזה שילדה לז' חדשים משניסת והיתה גדולה כולד בן ט', משום שזה שפירסה גדה הוא ודאי עדיף טפי מהיו שניהם תבושים בבית האטורים דאיכא אפשר רחוק שזינתה גם עם אחר בבית האטורים עיי"ש, ואף הנו"ב בקמא תאה"ע סימן ס"ט באשה שילדה אח"מ בעלה בט' חדשים וט"ו יום ופירסה גדה שתי שבועות אח"מ בעלה שהעם ריגנו דכיון דסתם מעוברת בחזקת מסולקת דמים הרי לא היתה מעוברת מבעלה, ומ"מ התירה הוא רק דאף שודאי לא מצוי שתפרוס גדה כשהיא מעוברת אף רק אינה ימים כריגון העם, אין להוציאה מחזקת כשרותה כי אירע גם שרואות דם כשהן מעוברות, ומה שמסיק ושאלתי פה לרופאים ואמרי לי שדבר זה שכיח מאד מאד לרוב בהרבה נשים שבתחלת עיבורן רואות ושופעות דם בשעת וסתן חדש ושני חדשים, הנה ודאי לשון גזומא גדולה היא דהרי זה גופא דהנו"ב בעצמו לא ידע וכל העם לא ידעו זה והיינו שגם הנשים המילדות לא ידעו מזה הוא הכרח שאינו דבר מצוי כלל דהא רובא דרובא נשי לא היו הולכות לרופאים להוליד הולד, ואף הדורות שאחרי הנו"ב כי גם בילדותי עדיין לא היו הולכות לרופאים וגם לא לאקווארקעס שהן נשים שלמדו בבית ספר דהמדינה לזה שכבר היו נמצאות באיזה מקומות אלא לנשים וקנות שמסרו אחת לחברתה איך להתנהג, ולא הלכו לרופאים אלא נשים מועטות ורק כשהן חולות, שאף כל הנשים שהלכו לרופאים היו מיעוטא דמיעוטא נגד כל הנשים שבעולם וכ"ש המיעוט מאלו שהלכו לרופאים שעלייהו אמרי שהוא שכיח הוא כמעט שאינו כלום נגד כל הנשים ותמוה על לשון זה שמביא מהרופאים דהרי כיון שהוצרך לשאול מרופאים הרי הוא ברור שבלא זה לא היה יודע זה, שא"כ ברור שנשתנו הטבעים בזה זה מאות בשנים שתיכף כשנתעברות פוסקות מלראות דם ושפיר כתב בתורת השלמים שתיכף כשנתעברה רובן דרובן של הנשים פוסקות מלראות דם. ומה שהביא הנו"ב דברי הרופאים לא מובן כלל דהא מזה תזינן דרך רופאים ידעו זה שא"כ הוא מיעוטא דמיעוטא אך שמ"מ שפיר הורה שאף שהוא מיעוט נמי אין יכולין להוציא האשה מחזקת כשרות, ופסק הב"ח שבשביל שהבעל ידע שפירסה גדה אין לחוש לדברי המשרתת והקול שיצא עפ"י של המשרתת,

ב.

בדבר קטן ששיעור טליתו להתחייב בציצית הוא כדי שיתעטף כל קטן וקטן לפי גדלו ולפי קטנו כדכתב המ"ב בסי' י"ז סקי"ט בשם הפמ"ג ותמחה על זה שלא ראה מי שמחמיר בזה, לכאורה הא דטעם שמקלין לא קשה כלל דהרי הביא המג"א בריש סימן ט"ז מתשובת רמ"א שגם הגדולים היו הולכים בט"ק פחות מכשיעור, אך שבד"מ כתב שילמדו את העם שיברכו בבקר על טלית גדול ויפטרו את הקטן, ומלשון זה משמע שסובר שאין זה ברכה לבטלה אם יברכו על טלית הפחות משיעור אלא שיותר טוב שיברכו על טלית הגדול ויפטרו בו את הקטן מלברך עליו בעצמו, וכמפורש בד"מ סימן ח' אות ג' בסופו שרוב המון העם מברכין על ארבע כנפות אף שהם קטנים ביותר, ובאות ח' כתב שמתעם זה הנהיגו לברך על טלית קטן על מצות ציצית כי חששו לדברי הפוסקים שאין יוצאין בטלית קטן כזה ואם היו מברכין להתעטף היה משמע דעכשיו מקיימי כתקנה רק מברכין השי"ת שנתן לנו מצות ציצית ואף שאין מקיימין אותה כתקנה אבל הא לכאורה גם כשמברכין בלשון על נמי הוא ברכה לבטלה כשאינו מקיים המצוה וכשהוא ספק עושין המצוה כשאינו יכול לקיימה בודאי ואין מברכין. ונראה בטעמו שכיון שנהגו מאיזה טעם לילך כל היום בט"ק שהוא פחות מהשיעור יש חיוב מצד מנהג זה לעשות ציצית גם בבגד של ד' כנפות דפחות משיעור ועל מנהג הא נמי נהגינן לברך אבל שאין מקיימין בזה המצוה כתקנה שהוא מחיוב התורה, והטעם דהנהיגו לחייב לעשות ציצית גם כשהוא פחות מהשיעור נראה דכיון דמדין התורה וגם מדרבנן ליכא חיוב מצות ציצית אלא כשמתלבש לצורך לבישתו בבגד שיש לו ד' כנפות מצמר ופשטים שחייבה תורה ומשאר מינים מדרבנן אבל כשמתלבש במינים שפטורין מציצית או בבגדים שאין להם ד' כנפות לא עבר על העשה אבל מ"מ אמר מלאכא לר' קטינא במנחות דף מ"א דאיכא עונש על אדם שהולך רק בבגדים שפטורין מעשה ואינו מחייב עצמו בלבישת בגד לקיים מצות ציצית, שלכן כנראה היה זה דבר קשה על המון העם שעוסקין במלאכה או מצד העניות לעשות בגד גדול של ד' כנפות שיהא כשיעור הנהיגו לחייב גם בפחותים מכשיעור בציצית כדי להראות שרצונם בקיום מצות.

אף שאני אמרתי דכיון דמטעם זה דאמר מלאכא לר' קטינא טצדקי למיפטר נפשך מציצית ונענשין בעידן ריתחא בשביל זה אשר מטעם זה אנו לובשין טלית קטן אף שאין דרך סתם הבגדים שלנו להיות בארבע כנפות, דלכן יש ללבוש דוקא בגד החייב בציצית וגם מדאורייתא שהוא מצמר, ואני בעצמי עושה זה למעשה שאני הולך אף בקיץ בטלית קטן מצמר שרק זה הוא לכו"ע כדאיתא בסימן ט' סעי' ו' והכי מסתבר, יש מקום

ואמירת רשע מפורסם לנואף שבא עליה הרבה פעמים אפילו אם היה כאן וכ"ש כשאינו כאן רק אומרים שבעיר רחוקה הוא גמצא דאף כשאומרים שאיכא שם עדים כשרים אינו כלום, ואף מה שהולד היה לפי השערת הרואין גדול כבן ט' חדשים, שודאי אין להוציא מחוקת כשרותה, והא ודאי גם להגו"ב רובא דרובא ולכה"פ רובא אין ראות דם תיכף כשנתעברה ודאי דזה יכול לדחות אמירת המשרתת ואף אם היה עד כשר וכמו שפסקו ב"ד שהיו שם שהמשרתת אינה נאמנת כלל ודינה כמוציאה דבת שקר אפילו בלא ידיעת הבעל שפירסה נדה, דשפיר כתב הב"ח דגם מטעם זה ידע שפירסה נדה יש לדחות כל החששות מצד המשרתת ומצד הקול ומצד מה שאומרים שאיכא נואף שאומר שזינה עמה ומהוכחת הולד שלהשערת הנשים היה גדול כבן ט', ולמה כתב דפליג על הב"ח דסובר שנחשב כודאי שלא היתה מעוברת וצע"ג שלכאורה הוא כדברי טעות.

והנה במניקה הוא להיפוך שמדינא דגמ' עד כ"ד חדש אין לחוש לראיית דם הדלכה כר' יוסי ור"ש בנדה דף ט' שאבריה מתפרקין ואין נפשה חוורת עד כ"ד אף כשאינה מניקה וכשמניקה בזמן הכ"ד חדש הוא לכו"ע אף לר"מ, ואיפסק כר' יוסי ור"ש בש"ע סימן קפ"ט סעי' ל"ג ובזמננו כשאינה מניקה כמעט כל הנשים רואות דם, ולכן עד שלא תראה פעם ראשונה אינה חוששת כלל דעדיין אית לה חזקת מסולקת דמים אבל כשתראה פעם ראשונה שוב חוששת לעו"ב ואם היתה לה וסת קבוע לוסת הפלגה קודם עיבורה ראויה לחוש לאותה הפלגה אעפ"י שלא ראתה כל ימי עיבורה אבל וסת שאינו קבוע נעקר בפעם אחת. וכשהיא מניקה נמי רק זמן קצר אין ראות שלכן פשוט שקובעות וסת בזמננו בכ"ד חדש כשאינה מניקה ואף במניקה מסתבר שבזמננו קובעת וסת והוא ג"כ מצד שנשתנו הטבעיות לענין זה, וזה אינו נוגע לעניננו אבל כתבתי לך זה להראות שינוי הטבעיים בשני הענינים וזה לא קשה כלום דכן הוא בהרבה דברים.

והנה ראיתי בתשובת רעק"א סימן קכ"ח שכתב ואף דעינינו רואות בנשי דידן דמיד כשנתעברו מסולקות דמים ונשתנו הטבעים הא חזינן בש"ע סימן קפ"ט ובסימן ק"צ שבעינן הוכר עוברת, הנה נעלם ממנו הב"ח וגם הגו"ב שסברי שסומכין ע"ז למעשה אף לדברים חמורים וכ"ש לענין הגיע הוסת ולא בדקה ולא הרגישה שיש להקל דאינו איטור דאורייתא וגם הא לשיטה ראשונה טהורה, ורק לכתחלה יש לבדוק מאחר דאפשר לברר. וגם וכי יסבור גם להקל במניקה שהוא מדינא בחזקת מסולקת דמים וכי יקל כן גם בזמננו שנשתנו שרואות דם.

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

יא. כרבי יוסף ס' (נהי) סוף דף י' (נ"א) מה ש"ל סוף דף י' (נ"א) מה הכינת ביתו שער ג' י' א'; משנה ס' ו' ג' יא** טור עמוד יב; רבינו יוחנן מביי טו ח"ב ר"ב ג; רש"א שם:

יב. ט"ו עמוד י"ד וכן ט"ו עמוד י"ד וכן יב. גמרא שם ט, א; יג. דעה הרשב"א בחומת הבית (שם י' ג) מעטוף דההוא פנה מרבי יוחנן וכו' שם (ג) אן:

יד. ר"ן פירק ב' דענועות (נ"ה) סוף ד"ה גרמנין לעת הר"ף (שם ג' ב) והרמב"ם (אשכנזי ב"ה ד' ט); טו. טור (עמוד י"ד) וכן נהנו המוספות שם דף (י"ז) (נ"א) ע"ה [נ"ה] ד"ה וכן נהנו, וכן הוכח הרשב"א בחומת הבית (הארזן שם טו, ב) ונקרא שם טו, א) מכוונת דההוא וראב"ד (עליו הפסד שם הלכה ב) והגהות חיימוני (אשכנזי ב"ה ט' א) וכו' פוסקים (מגד משנה אשכנזי ב"ה ט' ג) כשם הרמב"ן הלכה נה פ"ה הלכה י'.

יב שפתי בהן

יז משהוכר עובדה כו'. נסימן קפ"ט (עקיף לג) יתבאר כמה זמן שיעור הכרת עובר: יח כ"ד חדשים. עיין נאה"ע"ו סימן י"ג סעיף י"א אי חדש העיבור עולה למנין י"ז י"ב אין צריך לפרוש כו'. מלאמי בהגהת מהרש"ל לעור ח"ל, ונראה לי דמייירי " שלא קבעה וסת ארבע פעמים י"ז בימי עיבורה או בימי מניקה אלא שחוששת לוסתה הראשונה, ודו"ק עכ"ל. וכן כתב בהגהת דרישה (פרשה) סעיף ט"ז, ויעיין לקמן סימן קפ"ט סעיף ל"ג: כ סמוך כו'. כתב הפרישה (דרישה אות ד) משמע דוקא סמוך, אבל בזמן וסתה עלמנו לרין לפרוש, וכן לעיל ס"ק י"ז גבי קטנה, ומיהו אין זה דיוק גמור כו'. וכן נראה ממה שכתבו המחבר והעפרות זה (לכונן סעיף ז) ואפילו בתוך וסתה מותר בלא נדיקה, וכן משמע מדברי הרא"ש (מדה פ"א סימן ד) ושאר פוסקים: **כא אב"ל לכתחילה כו'.** ולא דמי למעוברת ומניקה דבסמוך דאפילו לכתחלה אין לריכה נדיקה, דמעוברת ומניקה חויין דדמיהן מסולקים, אבל הימה נמחצת לא בריר לן כולי האי דהיא מסולקת דמים, דהא חויין כמה נשים אע"ג דהוה נמחצת לא שינו אח תפקידם, כ"י (עמוד יד ד"ה ואם האמרת והאלטרונים: **כב שאר נשים.** דעלמא שאינן מעוברות ומניקות או נמחצת:

יורה דעה קפד הלכות גדה

יז משהוכר עובדה כו'. עיין סימן קפ"ט (עקיף לג) שיעור הוכר עובדה. והעטס שאו אין למים מזוין באשה, וכן בימי מניקה אפילו מת הולד, דמתוך לער חבלי לידה אכריה מחפרקין ודמיה מסתלקים ואינן חוזרין עד כ"ד חדש, ועיין בסעיף שאחר זה: **(יא) אינה חוששת ל"ו.** כן כתב כ"י (עמוד יג ד"ה והרשב"א) שם הרשב"א (חומת הבית בית ו' ע"ג ג' דאפילו לכתחלה אינה חוששת, והוא זו כמו מעוברת לסעיף ז'. אלא שעתיד כתב בזו שחוששת לוסת אלא שאם עבר היום כו' וכמו שכתב רמ"א אחר כך שם יש אומרים, והקשה כ"י (עמוד יד ד"ה ואם האמרת) על הטור דהא גמרא (ג' א) יליף רבי יוחנן דין מעוברת מדין הימה נמחצת דאינה לריכה נדיקה והיאך נחלק ביניהם, והאריך בפלפול זה. ומ"מ ז"ל (ב"ח עמוד יג ד"ה אגל) כתב דהיה להטור והרא"ש גירסא אחרת בגמרא. וז"ל ענין גלויין הדברים כפשוטן, דגבי סלוק דמים משום פחד איכא למימש שמה באומה שעה שמקוק לבעלה ילא הפחד מלבה, וכיון שהיא שעת וסתה אפשר שאו חטמה כי אורח צומונו בלא, ולא אמרו בה שמרדה מסלקת הדמים אלא אם הימה כל שעת הוסת נמחצת ולא הפסיקה ממנה, וזהו דבר ברור אם הימה נמחצת שעת הוסת ויאלה מן הפחד בתוך אומה ומן הוסת, דלאו היא כשאר נשים דחוזר טבעה למקומה הראשון, על כן לא תשמש עד אחר שעברה כל שעת הוסת, מה שאין כן נמעוברת שכבר היא מסולקת דמים ואין משג לאסור אותה אפילו בשעת הוסת, ונמצא שאין דמיון מעוברת להימה נמחצת אלא אחר גמר המרדה דהיינו אחר שיעור הוסת שהוא סלוק דמים בודאי, והיינו כל כך אינה לריכה נדיקה. זה נכון וברור. וממיהו על המפרשים שלא הרגישו בדבר זה, כי סברא נכונה היא וראוי לקבוע כן הלכה:

טורי זהב

יז משהוכר עובדה כו'. עיין סימן קפ"ט (עקיף לג) שיעור הוכר עובדה. והעטס שאו אין למים מזוין באשה, וכן בימי מניקה אפילו מת הולד, דמתוך לער חבלי לידה אכריה מחפרקין ודמיה מסתלקים ואינן חוזרין עד כ"ד חדש, ועיין בסעיף שאחר זה: **(יא) אינה חוששת ל"ו.** כן כתב כ"י (עמוד יג ד"ה והרשב"א) שם הרשב"א (חומת הבית בית ו' ע"ג ג' דאפילו לכתחלה אינה חוששת, והוא זו כמו מעוברת לסעיף ז'. אלא שעתיד כתב בזו שחוששת לוסת אלא שאם עבר היום כו' וכמו שכתב רמ"א אחר כך שם יש אומרים, והקשה כ"י (עמוד יד ד"ה ואם האמרת) על הטור דהא גמרא (ג' א) יליף רבי יוחנן דין מעוברת מדין הימה נמחצת דאינה לריכה נדיקה והיאך נחלק ביניהם, והאריך בפלפול זה. ומ"מ ז"ל (ב"ח עמוד יג ד"ה אגל) כתב דהיה להטור והרא"ש גירסא אחרת בגמרא. וז"ל ענין גלויין הדברים כפשוטן, דגבי סלוק דמים משום פחד איכא למימש שמה באומה שעה שמקוק לבעלה ילא הפחד מלבה, וכיון שהיא שעת וסתה אפשר שאו חטמה כי אורח צומונו בלא, ולא אמרו בה שמרדה מסלקת הדמים אלא אם הימה כל שעת הוסת נמחצת ולא הפסיקה ממנה, וזהו דבר ברור אם הימה נמחצת שעת הוסת ויאלה מן הפחד בתוך אומה ומן הוסת, דלאו היא כשאר נשים דחוזר טבעה למקומה הראשון, על כן לא תשמש עד אחר שעברה כל שעת הוסת, מה שאין כן נמעוברת שכבר היא מסולקת דמים ואין משג לאסור אותה אפילו בשעת הוסת, ונמצא שאין דמיון מעוברת להימה נמחצת אלא אחר גמר המרדה דהיינו אחר שיעור הוסת שהוא סלוק דמים בודאי, והיינו כל כך אינה לריכה נדיקה. זה נכון וברור. וממיהו על המפרשים שלא הרגישו בדבר זה, כי סברא נכונה היא וראוי לקבוע כן הלכה:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

(י) סעיף לג; טור (עמוד י"ד); (ז) כן משמע בב"י (עמוד יג ד"ה אגל); (ח) שיעור קפ"ט (עקיף לג) שיעור הוכר עובדה. והעטס שאו אין למים מזוין באשה, וכן בימי מניקה אפילו מת הולד, דמתוך לער חבלי לידה אכריה מחפרקין ודמיה מסתלקים ואינן חוזרין עד כ"ד חדש, ועיין בסעיף שאחר זה: (יא) אינה חוששת ל"ו. כן כתב כ"י (עמוד יג ד"ה והרשב"א) שם הרשב"א (חומת הבית בית ו' ע"ג ג' דאפילו לכתחלה אינה חוששת, והוא זו כמו מעוברת לסעיף ז'. אלא שעתיד כתב בזו שחוששת לוסת אלא שאם עבר היום כו' וכמו שכתב רמ"א אחר כך שם יש אומרים, והקשה כ"י (עמוד יד ד"ה ואם האמרת) על הטור דהא גמרא (ג' א) יליף רבי יוחנן דין מעוברת מדין הימה נמחצת דאינה לריכה נדיקה והיאך נחלק ביניהם, והאריך בפלפול זה. ומ"מ ז"ל (ב"ח עמוד יג ד"ה אגל) כתב דהיה להטור והרא"ש גירסא אחרת בגמרא. וז"ל ענין גלויין הדברים כפשוטן, דגבי סלוק דמים משום פחד איכא למימש שמה באומה שעה שמקוק לבעלה ילא הפחד מלבה, וכיון שהיא שעת וסתה אפשר שאו חטמה כי אורח צומונו בלא, ולא אמרו בה שמרדה מסלקת הדמים אלא אם הימה כל שעת הוסת נמחצת ולא הפסיקה ממנה, וזהו דבר ברור אם הימה נמחצת שעת הוסת ויאלה מן הפחד בתוך אומה ומן הוסת, דלאו היא כשאר נשים דחוזר טבעה למקומה הראשון, על כן לא תשמש עד אחר שעברה כל שעת הוסת, מה שאין כן נמעוברת שכבר היא מסולקת דמים ואין משג לאסור אותה אפילו בשעת הוסת, ונמצא שאין דמיון מעוברת להימה נמחצת אלא אחר גמר המרדה דהיינו אחר שיעור הוסת שהוא סלוק דמים בודאי, והיינו כל כך אינה לריכה נדיקה. זה נכון וברור. וממיהו על המפרשים שלא הרגישו בדבר זה, כי סברא נכונה היא וראוי לקבוע כן הלכה:

הגהות רעק"א

(ז) שיעור קפ"ט (עקיף לג) שיעור הוכר עובדה. והעטס שאו אין למים מזוין באשה, וכן בימי מניקה אפילו מת הולד, דמתוך לער חבלי לידה אכריה מחפרקין ודמיה מסתלקים ואינן חוזרין עד כ"ד חדש, ועיין בסעיף שאחר זה: (יא) אינה חוששת ל"ו. כן כתב כ"י (עמוד יג ד"ה והרשב"א) שם הרשב"א (חומת הבית בית ו' ע"ג ג' דאפילו לכתחלה אינה חוששת, והוא זו כמו מעוברת לסעיף ז'. אלא שעתיד כתב בזו שחוששת לוסת אלא שאם עבר היום כו' וכמו שכתב רמ"א אחר כך שם יש אומרים, והקשה כ"י (עמוד יד ד"ה ואם האמרת) על הטור דהא גמרא (ג' א) יליף רבי יוחנן דין מעוברת מדין הימה נמחצת דאינה לריכה נדיקה והיאך נחלק ביניהם, והאריך בפלפול זה. ומ"מ ז"ל (ב"ח עמוד יג ד"ה אגל) כתב דהיה להטור והרא"ש גירסא אחרת בגמרא. וז"ל ענין גלויין הדברים כפשוטן, דגבי סלוק דמים משום פחד איכא למימש שמה באומה שעה שמקוק לבעלה ילא הפחד מלבה, וכיון שהיא שעת וסתה אפשר שאו חטמה כי אורח צומונו בלא, ולא אמרו בה שמרדה מסלקת הדמים אלא אם הימה כל שעת הוסת נמחצת ולא הפסיקה ממנה, וזהו דבר ברור אם הימה נמחצת שעת הוסת ויאלה מן הפחד בתוך אומה ומן הוסת, דלאו היא כשאר נשים דחוזר טבעה למקומה הראשון, על כן לא תשמש עד אחר שעברה כל שעת הוסת, מה שאין כן נמעוברת שכבר היא מסולקת דמים ואין משג לאסור אותה אפילו בשעת הוסת, ונמצא שאין דמיון מעוברת להימה נמחצת אלא אחר גמר המרדה דהיינו אחר שיעור הוסת שהוא סלוק דמים בודאי, והיינו כל כך אינה לריכה נדיקה. זה נכון וברור. וממיהו על המפרשים שלא הרגישו בדבר זה, כי סברא נכונה היא וראוי לקבוע כן הלכה:

פתחי תשובה

בסעיף ב' צריך שיהיה מוך דחוק שם כל הב' או ג' ימים דכשעת וסתה רמיין, וצריך ללמד זה תוך ביתו, חוות דעת (ביאורים סי' ט: חידושים סי' כג): (יח) הרגישה, ואם בדקה עצמה תאבד העד אסורה, דשוב ליכא ראייה מזה בלא הרגישה דסברה הרגשת עד הוא, וכל שכן אם השליכה או פשעה באבידת העד דאסורה, חוות דעת (ביאורים סי' א: חידושים סי' כד). ולפי זה הוא הדין אם בשעת וסתה הטילה מים גם כן טמאה כשעבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, דאימור ארגשה וסברה הרגשת מי רגלים הוא, דמהאי טעמא כתבתי לעיל ריש סימן קפ"ג (סי' א) דאם ראתה אחר הטלת מי רגלים אף בלא הרגשה הוא דאורייתא, נ"ע. ופשוט דכל זה אפילו אם בדקה עצמה אחר הוסת נמצאה טהורה גם כן טמאה, כיון דחיישינן דבשעת וסתה ראתה על העד או נפל לארץ ולא ארגשה, דסברה הרגשת עד או מי רגלים הוא. עוד כתב החוות דעת (ביאורים סי' י: חידושים סי' כח), אם עבר ג' פעמים יום וסתה ולא בדקה ולא הרגישה לא מיעקר וסתה, וכן אם באמצע השלש פעמים לא בדקה ולא הרגישה ביום הוסת מצטרף הראיות שאחר כך שראתה ביום הוסת לג' פעמים לקביעת וסת ע"ש. ונראה קצת דדוקא וסת קבוע לא מיעקר ככהאי גוונא, בין שהיה קבוע בחלה בין שנעשה קבוע על ידי ציווף הראיות שאחר כך, וכמו שכתב החוות דעת (ביאורים שם) דאמרינן מכת חזקה וסתות שראתה אפילו בלא הרגשה, אבל וסת שאינו קבוע דמיעקר בפעם אחת אפשר דנעקר גם ככהאי גוונא, וצ"ע:

אוצר מפרשים

ז (שיעור קפ"ט) וכיון שעברה עונה וכו'. עיין ט"ו (סי' ט) ושי"ן (סי' טו) שמחלקים מסעיף ה'. ומה שכתב רמ"א סעיף ב' באשה שמשינה וסתה וכו', צריך לומר דשם איירי בפוסקת ולא היה הכל ראייה אחת, לכן צריך לחשוב יום הוסת וגם כ"י או ג' ימים מקודם, כיון שהיא רואה פעם אחת ליום אחד קודם הוסת ולפעמים ב' ימים או ג' ולא בקביעות, וצריך לחשוב לכולם. אבל בשופעת ב' או ג' ימים ראייה אחת, או אין צריך אלא התחלת הוסת לבד, כיון דהוי ראייה מרובה הוי חוספת דמים, וכיון דעיקר בטל, כשל התוספת, כמו שכתב הט"ו או כמו שכתב הש"ך כאן, ולפי מה שכתב הש"ך סימן קפ"ט ס"ק ל"ט אחי שפיר בלאו הכי.

ז (שיעור קפ"ט) וכיון שעברה עונה וכו'. עיין ט"ו (סי' ט) ושי"ן (סי' טו) שמחלקים מסעיף ה'. ומה שכתב רמ"א סעיף ב' באשה שמשינה וסתה וכו', צריך לומר דשם איירי בפוסקת ולא היה הכל ראייה אחת, לכן צריך לחשוב יום הוסת וגם כ"י או ג' ימים מקודם, כיון שהיא רואה פעם אחת ליום אחד קודם הוסת ולפעמים ב' ימים או ג' ולא בקביעות, וצריך לחשוב לכולם. אבל בשופעת ב' או ג' ימים ראייה אחת, או אין צריך אלא התחלת הוסת לבד, כיון דהוי ראייה מרובה הוי חוספת דמים, וכיון דעיקר בטל, כשל התוספת, כמו שכתב הט"ו או כמו שכתב הש"ך כאן, ולפי מה שכתב הש"ך סימן קפ"ט ס"ק ל"ט אחי שפיר בלאו הכי.

מה

בעלי הנפש

סימן ב"ג

ציוני הלכה
הי"בפי קסט פ"ג ל"ג

מסורת הראב"ד
(כ"א) הל"ג
(כ"ב) ע"ע בדיוני כל הל"ג כ"א
הל"ג י"ג
(כ"ג) ס"י א הל"ג י"א ט"ו

(כ"ד) הל"ג א"ח, י"ג כ"כ
(כ"ה) הל"ג ט"ו, כ"א כ"ב

ימי זיבה לא קבעה בהו וסת אמתני' קאי דקתני (נה"ל) כל אחד עשר בחזקת טהרה, ועלה אמר שמואל לומר שאינה קובעת לה וסת בתוך אחד עשר, ודוקא קאמר אחד עשר, אבל הימים הראויים לספירת אחד עשר לא קאמר, דקים להו לרבנן דבשבעה ימי נדה היא מתמרת מדמיה ולא הדרי אלא עד שמונה עשר יום, וכי מטיא לשמנה עשר בין שהם ראויים לנדה בין שהם מספירת זיבה ראויים הם לקביעת וסת⁽¹⁾. הנה זה הטעם עוד סיוע למה שאמרנו למעלה⁽²⁾ דרבי יוחנן וריש לקיש לא פליגי אדשמואל דאפשר לאוקמיה למלתיהו בימי זיבתה ממש כענין הזה שפירשנו, ושמואל נמי מודה בהא דבכה"ג אפילו בימי זיבתה קובעת לה וסת, ובעיא תלתא זימני למעקרינהו ובבדיקה.

הנה פרשנו כי ימי הנדה וימי הזיבה אינם ראויים לקביעת וסת על הדרכים שפרשנו.

יב ← ועוד יש עתים אחרים שאינם ראויים לקביעת וסת כגון ימי עבודה משהוכר העובר וכן ימי מניקתה וכן מקום החרדה⁽³⁾. ככולן אם ראתה אשה לקבוע בהן וסת חדש בתחלה אינו נקבע מפני שדמיה מסולקין⁽⁴⁾ ודומין לאחד עשר יום שבין נדה לנדה שאינה קובעת בהן וסת. אבל היא חוששת לראיותיה מידי דהוי אוסת שאינו קבוע⁽⁵⁾ עד שתעקר ממנה פעם אחת ואפילו בלא בדיקה שאם לא בדקה ולא ראתה טהורה מיום הוסת ואילך כאשר פירשנו למעלה בחושי הוסתות⁽⁶⁾.

סימן ג

הנה כתבנו הזמנים שהוסת נקבע בהן ואת שאינו נקבע בהן לכל מחלקותם ותוצאותיהם. נשאר לנו לפרש איך הוסת נקבע⁽⁷⁾ כדי לדעת את חושי הוסתות, לקבוע ולשאינו קבוע⁽⁸⁾. ואם חסרנו מחושי הוסתות שלא פרשנו

לנפש תדרשנו

ולקבוע בהן. (עיי"ש עור.) והנה הרמב"ן (כחידושו דף י"א ד"ה מדאמינו) הקשה על דעת רבנו מהגמ' (שם) מימי טהרה לימי טומאה לא קבעא. משמע שבימי טומאה לתוך קבעה א"פ רהו בימי מניקתה וע' כחידושי הרשב"א שם ובתוה"ב (י"ב) שהאריך לדחות את ראיית הרמב"ן הנ"ל בכמה אופנים.
יט. מידי דהוי אוסת שאינו קבוע. הביא הרשב"א (תוה"ב י"ב) דין זה בשם רבנו כוה"ל: "הרב ר"א ו"ל כתב רמיקבע הוא דלא קבען הא מיחש חיישן דומיא דאתד עשר שבין נדה לנדה". וע' סר"ט (קפ"ד ס"ק ט ר"ה וע"ק) המעיר שלמור זה א"ש לשיטתיה דרבנו ס"א א הל' טז דמעוברת צריכה לחוש לימי הוסת שכבר הוקבעו. (מיהו לרעת השו"ע רמעוברת מסולקת טפי מימי זיבה דאינה חוששת כלל, מקשה הסר"ט כיצד ילפינן דין זה.) והנה מדברי הרשב"א הנ"ל מוכח רחוששת אפילו בראיה אחת וכן משמע קצת בלשון רבנו "חוששת לראיותיה". מיהו ע' לעיל ריש ס"ב ב ולא משמע כן. ועיי"ש מה שיישכנו.

יז. ראויים הם לקביעת וסת. ע' חו"א (ס' פה ס"ק יח) שרן בדעת רבנו שאולינן כתר ראיית נדה "שבחוקי טבעה". איך יהיה המשך החשבון. ונשאר בצע"ג, שהרי יוצא שתי חשבונות נפרדים לחשבון ימי נדה וזיבה, וזה אינו מסתבר. והנה גם ללא שיטת רבנו הכא, מוכח ששייך שתי חשבונות שונות לחשבון ימי זיבה, לשיטת רבנו (בתשובה, ע' תוה"ב כה; ורא"ש פ' נגות כותים) שפליטת שכבת זרע סותרת את שבעה הנקיים דוקא לטהרות ולא לאיסור לבעלה. (העיר הרה"ג הר"ד יאיר חרש.) מיהו שו"ד במגילת ספר בשם מו"ר הגר"ש אויערבאך שליט"א והגר"ד לנרו שליט"א שלרעת רבנו אין פליטת השכבת זרע משנה את חשבון ימי זיבה ונדה אף לענין טהרות, אלא דמחייבת שבעה נקיים לטהרות.
יח. אינו נקבע מפני שדמיה מסולקין. הרשב"א (תוה"ב י"ב) כתב דהראיה לכך מרשמואל ור' יוחנן דאמרי מעוברת ומינקת דין שעתן, "וכל שאתה אומר בכל ראיותיהן דין שעתן אף אתה עושה ראיות כמקרה, ואין ראיות המקרים ראיות להצטרף

מחצית השקל

תורת השלמים

(פס"ג א) לא חזרה בו ובוה חסור דין הזקנה כו'. ר"ל, דבקטנה נחבאר לעיל סעיף כ"ו דאפילו חזרה לראות באותן עונות שהיתה למודה לראות בהן, אינה חוששת עד שתחזור ותקבענו ג' פעמים, אבל בזקנה שחזרה לראות בעונות שהיתה למודה לראות בהם, אפילו בפעם אחת (דהיינו בוסת הפלגה בשתי ראיות דהוי הפלגה אחת, או בשאר וסחתי כראיה אחת) חזרה לקביעות הראשון: (פ"ג עג) ורביעית כו'. אב"א אינו נכון כו'. ר"ל, דאין דרך אשה לראות כן: אחר תחלת כו'. ולא הוי רק וסת אחד: ובעשרת והב בעשרים כו'. רק שמחוך שהיה כתוב ככ' בראשי חיבות, טעה המדפיס וכתב ככ' במקום ככ', דאיתיות אלו בקל יוכל לטעות ביניהם: בתוך י"א כו'. דהוי ימי זיבתה, ואין אשה קובעת וסת בימי זיבתה, על זה כתב אין בכך כלום כו': קובעתן מתחלה כו'. ר"ל, שהרי ראתה שלש פעמים בראש חדש ולא ראתה מקורם בכ' לחדש, דכבר קבעה מתחלה וסת לראש חדש, ונהי דלכתחלה כו': ומניקה: קיימא לן כהאחרונים כו'. אף שידוע שהראשונים היו יותר גדולים מהאחרונים, מכל מקום כיון שידעו דברי הראשונים ואפילו הכי חלקו עליהם מסתמא טעמם ומוקדם עמם וקיימא לן כהאחרונים כו': וכל שכן הכא שהרשב"א כו'. ר"ל, שהרשב"א הוא אחרון נגד הרמב"ן [וכיון שידע דברי הרמב"ן וחולק עליו, נקטינן כוותיה. ואף שהטור הוי אחרון טפי ופסק כהרמב"ן]. על זה כתב והטור לא ראה תורת הבית הארוך כו', ואפשר אילו ראה תורת הבית הארוך היה מסכים להרשב"א דלא כהרמב"ן: ואוליגן בהו קלוא"א כו'. ומשום הכי פסק נמי לקולא דאין אשה קובעת וסת בימי עיבורה ומניקה, כהרשב"א: (ש"ע סעיף ד) מעוברת כו' אינו אלא במקרה כו'. וכתב הט"ז ס"ק מ"ט ח"ל, אינו אלא במקרה, פירוש ואח"כ אינה חוששת לוסת זו, עכ"ל. וכתב הפלתי (תפארת ישראל ס"ק לב) וצריך לומר דמיידי דלא ראתה שלש פעמים באותה עונה שהיתה למודה לראות, אבל בראתה שלש פעמים הא כתב המחבר בסוף סעיף ל"ג ומכל מקום חוששת לראיה שחראה כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע, אך דוה אינו אלא בראתה שלש פעמים, אבל בפעם אחת או שתי פעמים אינה חוששת כלל. וכתב עוד הפלתי (שם) ח"ל, אלא שדברי הט"ז בס"ק מ"ח תמוהים, דמשמע מוכריו שהבין הא דקאמר חוששת מיידי לאחר שבכר ימי מניקה, זה אינו כלל, דהחש הוא בתוך ימי הנקה, ולא אוכל לירד לטוף דעתו בוה כלל, עכ"ל. ובאמת אין אף רק טעות המדפיס שצ"ל שלא במקום, דהמשך דברי הט"ז אלו ראוים להיות מצוינים בסעיף ל"ד על מה שכתב המחבר בסוף הסעיף עברו ימי העיבור וההנקה חוזרות לחוש לוסתן הראשון כיצד כו' חוששת לראש חדש ראשון שהיא פוגעת בו כו', ועל זה כתב הט"ז בוה חסור דין מעוברת מדין זקניה שכסעיף כ"ח. ר"ל, דבזקנה כתב בסעיף ל"א דאינה חוזרת לקביעותה הראשון אלא אם כן חזרה לראות פעם אחת כעונה שהיתה למודה לראות, דהיינו בוסת הפלגה ב' ראיות ובשאר וסחתי כראיה אחת, אבל במעוברת לאחר שעברו ימי העיבור וההנקה, אף שלא ראתה עדיין פעם אחת כעונות שהיתה למודה לראות חזרה לקביעותה הראשון ותוששת לראש חדש הראשון שהיא פוגעת בו, וכן בוסת הפלגה כראיה אחת חוששת ליום הפלגה שהיתה למודה להפליג. ומשום הכי נמי אחי שפיר מה שכתב הט"ז אחר זה וכתב הבי"ט הטעם שזקניה אין לה דם בטבע כו', ר"ל, ומשום הכי אינה חוזרת לקביעותה הראשון אלא א"כ ראתה פעם אחת כעונה שהיתה למודה לראות, מה שאין כן מעוברת שיש לה דם רק שהעובר מצב, ותיכף שעברו ימי העיבור והנקה חוזרת לקביעותה הראשון אף שעדיין לא ראתה פעם אחת כעונות שהיתה למודה לראות, ע"ש:

ביאור הגר"א

[מ]ט [פס"ג א] חזרה בו. כמו שכתוב במתניתין שם [נהו ז. ב] וכמה אמרו כו' אבל כו', ואזקנה קאי לדברי הכל [שם י. ב]. וכמו שכתבו תוספות הגי'ל ס"ק [מ]ט ד"ה זקנה כו'. ולכן לא מביעיא להו הדר קחויא בעונות רק אקטנה, והוי שכתב [ש"ע] ובוה כו': [ג] [פס"ג א] פעמים כו'. [נהו] סוף פוק ד', ל"ט ב'. ועיין תוספות שם ד"ה אב"א כו', ונראה לפרש דמיידי כו': [ג] [פס"ג א] ורביעית כו'. ככ' לחודש כו', כצ"ל. והוא מדברי הרשב"א דנעלי הנפש שער תיקון הוסחת סימן ג הלכה יח. ועיין ש"ך ס"ק עב. והראב"ד אזיל לשיטתו [שם סימן ב הלכה ז] דפסק אף האינא כריגא דגמרא דאין האשה קובעת בימי זיבתה, כמו שכתוב שם ל"ט א' ב', ולכן אמר ככ', אלא שראש חודש הוא ב"א לך, ולכן אמר שקבעה בתחלה בראש חודש, וכמו שכתב הרשב"ד דאף על גב דלכתחלה אינה קובעת מכל מקום אינה נעקק אחר כך עד שיעקק ג' פעמים, והוה שכתב ורביעית ככ' לחודש וראש חדש כו'. אבל כבר הכריע הרמב"ן [והלכות נדה פ"ה הלכה טז] והרשב"א בתורת הבית [והאר"כ ב' שער ג' א. ב. כ. קע"ז י. ב.] והטור [עמוד עח"ט] שהאינא לעולם קובעת וסת, שנתנו ישראל החמירו על עצמן כו' שלא יצטרכו למודו פתחי נדות חיבות, ואם איתא אתה מצריכה עדיין ללמד, ולכן אין צריך לחשש ראיות ובשש טוגי, ג' פעמים בראש חדש וכ' לחודש, או קודם: [כ] [פס"ג א] מעוברת כו' ומניקה כו'. ממה שכתוב שם [נהו] י' ב' דין כל ימי עיבורן דין כו', ושם שהיו שופעות ובאות דין כו', משמע אפילו ראתה כמה פעמים. וכן כתבו תוספות שם ד"ה דין כו'. וכשמואל ורבי יוחנן, אף על גב דרבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון פליגי ארבי מאיר [שם י. א. א. וכו] מוקם כיון דרבי יוחנן ושמאל סברי כותיה דרבי מאיר הכי קיימא לן, וכמו שאמרו דאין הולכין אחר פלוגתא דתנאי במקום פלוגתא דאמוראי. וכן רבי יוסי דמתניתין [ו. ב.] דאמר מעוברת ומניקה שעברו כו', לא קיימא לן גם כן כוותיה, ואף על גב דתני תנא קמיה כו' שם י' ב' ואמר ליה פתחת כו', ההוא לפרושי דתנא קאתי, וכן סבירא ליה לרבי יוחנן שם י' א', והוה דעת הרשב"ד [כעלי הנפש שער תיקון הוסחת סימן ב הלכה יח. א. ב.] והרמב"ן [חודשי נדה י. א. ב. ד"ה

[נה] ורביעית כו'. ורביעית כו'. הכי גרסינן, כן כמג הס"ך [פ"ג עג]: [ו] אינה קובעת וסת. (ה"ל"ח) (ה"ל"ח) [פס"ג עג ד"ה מה] [הש"ס] מממיל כוה כדעת הרמב"ן [הלכות נדה פ"ה הלכה כה; מושוו נדה י. א. ב. ד"ה מהלכותיו]. ועיין נש"ך [פ"ג עג] שהל"ח לפרש טעם המחבר שפסק להקל, וכן עיקר. ועיין מה שכתבתי ס"ק י"ד:

וכתב הרשב"א כו'. ר"ל, שהרשב"א הוא אחרון נגד הרמב"ן [וכיון שידע דברי הרמב"ן וחולק עליו, נקטינן כוותיה. ואף שהטור הוי אחרון טפי ופסק כהרמב"ן]. על זה כתב והטור לא ראה תורת הבית הארוך כו', ואפשר אילו ראה תורת הבית הארוך היה מסכים להרשב"א דלא כהרמב"ן: ואוליגן בהו קלוא"א כו'. ומשום הכי פסק נמי לקולא דאין אשה קובעת וסת בימי עיבורה ומניקה, כהרשב"א: (ש"ע סעיף ד) מעוברת כו' אינו אלא במקרה כו'. וכתב הט"ז ס"ק מ"ט ח"ל, אינו אלא במקרה, פירוש ואח"כ אינה חוששת לוסת זו, עכ"ל. וכתב הפלתי (תפארת ישראל ס"ק לב) וצריך לומר דמיידי דלא ראתה שלש פעמים באותה עונה שהיתה למודה לראות, אבל בראתה שלש פעמים הא כתב המחבר בסוף סעיף ל"ג ומכל מקום חוששת לראיה שחראה כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע, אך דוה אינו אלא בראתה שלש פעמים, אבל בפעם אחת או שתי פעמים אינה חוששת כלל. וכתב עוד הפלתי (שם) ח"ל, אלא שדברי הט"ז בס"ק מ"ח תמוהים, דמשמע מוכריו שהבין הא דקאמר חוששת מיידי לאחר שבכר ימי מניקה, זה אינו כלל, דהחש הוא בתוך ימי הנקה, ולא אוכל לירד לטוף דעתו בוה כלל, עכ"ל. ובאמת אין אף רק טעות המדפיס שצ"ל שלא במקום, דהמשך דברי הט"ז אלו ראוים להיות מצוינים בסעיף ל"ד על מה שכתב המחבר בסוף הסעיף עברו ימי העיבור וההנקה חוזרות לחוש לוסתן הראשון כיצד כו' חוששת לראש חדש ראשון שהיא פוגעת בו כו', ועל זה כתב הט"ז בוה חסור דין מעוברת מדין זקניה שכסעיף כ"ח. ר"ל, דבזקנה כתב בסעיף ל"א דאינה חוזרת לקביעותה הראשון אלא אם כן חזרה לראות פעם אחת כעונה שהיתה למודה לראות, דהיינו בוסת הפלגה ב' ראיות ובשאר וסחתי כראיה אחת, אבל במעוברת לאחר שעברו ימי העיבור וההנקה, אף שלא ראתה עדיין פעם אחת כעונות שהיתה למודה לראות חזרה לקביעותה הראשון ותוששת לראש חדש הראשון שהיא פוגעת בו, וכן בוסת הפלגה כראיה אחת חוששת ליום הפלגה שהיתה למודה להפליג. ומשום הכי נמי אחי שפיר מה שכתב הט"ז אחר זה וכתב הבי"ט הטעם שזקניה אין לה דם בטבע כו', ר"ל, ומשום הכי אינה חוזרת לקביעותה הראשון אלא א"כ ראתה פעם אחת כעונה שהיתה למודה לראות, מה שאין כן מעוברת שיש לה דם רק שהעובר מצב, ותיכף שעברו ימי העיבור והנקה חוזרת לקביעותה הראשון אף שעדיין לא ראתה פעם אחת כעונות שהיתה למודה לראות, ע"ש:

פתחי תשובה

קובעת. [עיי' ש"ך ס"ק ע"ג. ועיין בתשובות חתם סופר י"ד סימן קס"ד מה שכתב בוה]: (ל) מת דולד. עיין כרתי ופלתי [תפארת ישראל ס"ק לא] שכתב אפילו הפילה נפל, כל זמן שיש לה דין לידה לענין דם לידה ודם טהור יש לה דין מניקה, דאין אכריה חזרוק עד לאחר כ"ד חודש, ע"ש. וכן הסכים הסדרי טהרה [ס"ק לו]. והחזוה דעת [חודשים ס"ק מט. ביאורים ס"ק לח] כתב דאפילו הפילה רוח של לה ג"כ דין מניקה, ע"ש. וכתב עוד בסדרי טהרה [שם] דהא דאמרינן דאין קובעין וסת. היינו דוקא להתמיר לא אמרינן דיהא צריך תלת יומי למיעקר, אבל להקל אמרינן דקבעה וסת ואינה צריכה לחוש אלא כפי מה שקבעה, אם בהפלגה חוששת להפלגה ואם לימי החודש חוששת לימי החודש, ולא אמרינן דניזיל בתר ראייה בתרייתא ותיחוש מטפס לימי החודש ולהפלגה כיון שלא קבעה, הא לא אמרינן, ע"ש: [ל] [א] ובכ"כ מקום חוששת. עיין בסדרי טהרה [שם] שכתב מכל מקום אין צריכה לחוש לעונה בינונית של אותה ראיה, דהא אשה שיש לה וסת וסת אשה ראייתה פעם אחת אין צריכה לחוש לעונה בינונית של אותה ראיה, לפי מה שכתב לעיל [ס"ק י. ב. ד"ה ועד ל"ג] דלא אמרו דצריכה לחוש לעונה בינונית אלא באשה שאין לה וסת כלל אבל לא באשה שיש לה וסת, אלא דצריכה לחוש פעם אחת מאותה ראיה אם להפלגה או לימי החודש [ועיין מה שכתבתי לעיל סעיף י"ג ט"ז ס"ק י. א. ואם כן כל שכן במעוברת ומניקה דעדיפי מאשה שיש לה וסת, ע"ש:]

מראינן: הלכות נדה פ"ה הלכה כה] חולק עליו, וכתב דקבעה בימי מניקה, ממה שכתוב שם י"א ב' מהו דתימא חיבדוק דדילמא כו', הניחא כו'. והרשב"א [תורת הבית ב' שער ג' י. ב. א.] דתה ואמר דהתיא אליבא דרבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון דסבירא להו אכולהו, ואין קיימא לן כרבי מאיר. ועיין שם [בתורת הבית דף ר"ק שהאר"כ: [ג] [פס"ג א] וכו']. ובכ"כ מקום חוששת כו'. תורת הבית [שם] בשם הרשב"א [שם]. וכתב כמו בי"א ויס לרב פפא שם ל"ט א' ב' דאמר חוששת אף על גב דלא קבעה, והראב"ד אזיל לשיטתו [שם סימן א הלכה ט] שפסק כרב פפא, וטעמו ממה שכתוב שם ס"ה ב' אמר לך רב הונא בר חייה כי אמרינן כו', ואי אמרינן דאף לא חיישא לה, כמאן דליתיה דמי. וכתב הרשב"א, אבל שאר פוסקים ספקו כרב הונא ברבי יהודה שפסק אפילו בוסת קבוע לא חיישא לה, כמו שכתוב שם [לס. כ.] כל שכן בוסת שאינה קבוע, ודוחות דרבנן. ועוד, דאמרינן שם כי אתא רבא וכל כו'. והתיא דשם נסח. בן אין ראיה, כיון דמסולקת דמיס תלינן ככל דהוה אף על גב שאינה חוששת כלל. ומכל מקום כתב אף על גב שכן נראה עיקר, יש לחוש לרבי הרב ז"ל: [נה] [פס"ג א] מעוברת כו'. שם [נהו] ט' א' כעא מנייה כו', הכא נמי דמיה כו', משמע דאין צריכה כלל בדיקה ואינה חוששת לו כלל. והא דאמרינן בפסחים ע"ב ב' סמוך לוסתה, השתא לא קאי אמעוברת, הרא"ש [נה] ועוד ישי לומר, דבשלא הובר עוברת, תורת הבית [שם]: [ג] [פס"ג א] כו'. כנוכר לעיל בסעיף ל"ג: [ג] [פס"ג א] כו'. וכנוכר לעיל [ס"ק י. א. וכו] שכתוב שם י"א, א' כו'. ממה שכתוב שם י"א, א' כל ימי עיבורן כל כו', וכמו שכתוב שם ט' א' מדיד טעמא אלא לרבי ודאשה כו', והוא הדין אחר כך, וכן למניקה: ועיין באר הגולה [אוח טז]:

[צח] ל"ט, דנכרימא שם לא מחבר כלל מדין זה. ואולי כוונתו לדברי התוספות שם ד"ה זקנה נישגו דברי הנרימא וממתיין, דמשם נבע דין זה [עיי' ב"שור הגר"א ס"ק מט] ועיין להלן באר הגולה אות נח:

[צו] מקומו של צ"ח זה הוא ללאוהי כמחלה הפסיע:

[צז] עיין פ"ד טהרה סימן קפ"ג ט"ז ד"ה גס דברי הס"ך:

[צח] ע"פ דעלי הנפש שם:

[צט] ע"פ ד"ה נב"י וסנהו והערות אות קס"קטא:

[ד] פירוש, ויין דלמולאס המולקטס כוה סס רב ור"ל על ר' יוחנן ושמאל, וידוע דהלכה כר' יוחנן סן לגבי רב וכן לגבי ר"ל, פסקין כר' יוחנן ושמאל. ועיין דמבי"ט ממשל משכח ומושג ד. ה וספך משנה שם. וכלל זה שכתב הגר"א מחבר ג"כ בתוספות פסחים מה, א ד"ה ר"ב. וע"ע ש"ס מהר"ם אלשיך סוף סימן נ':

[ה] ועיין ש"ס חתם סופר י"ד ט"ז סימן קמ"ג שכתב שפ"ס ס"ק זה מנומק. ובמחלת השקל הגיה שפ"ק זה ש"ך לסעיף לה, ור"ל ד"ה מושגת. וכן הגיה כ"ס שלמה:

[ב] עיין תוספי הרא"ש נדה ט, א ד"ה הכא נמי דמיה מתולקין, וכן הוא גר"א"ש שם ס"ל סימן ד. וע"ע בתורה הבית דגם ה"ה כתיבא ליה ס"ה, והוא נהשגת על נעלי הנפש שער הפסיע והנדיקה אות נ. ועיין נב"י סימן קפ"ד עמוד יג ד"ה כמג הנפש שער והנהגות והערות שם אות ט:

[ג] וכן הכריע כ"י סימן קפ"ד עמוד יג ד"ה וסת הגיה, מנרימא זו, דדין מעוברת ומניקה ש"ן: [ד] דנפ"ל הגוסה י"חומרת לענלה":

ואם לימי החדש קבעה חוששת לימי החדש, ולא אמרינן דניול בתר ראייה בתרייתא ותיחוש מטפק לימי החדש ולהפלגה כיון שלא קבעה, הא לא אמרינן. וכן משמע בפרק התינוקות דף ס"ח ע"ב, דאמרינן נימא תיהוי תיובתא דרב הונא בר חייה אמר שמואל, אמר לך רב הונא בר (חנינא אמר שמואל) [חייא] כי אמרינן אין אשה קובעת לה וסת בימי זיבתה, דלא בעי תלתא זימני למיעקר, דאמרינן דמיה מסולקת, וכיון דמיה מסולקת דיה שעתה, ע"כ. ופירש רש"י ד"ה אמר לך שמואל כי אמרינן, אלא לקולא וכו', יע"ש ודוק:

ועוד נראה לי, דאע"ג דמעוברת ומניקה דצריכין לחוש לראיה שראתה, מכל מקום אין צריכין לחוש לעונה בינונית של אותה ראייה, דהא אשה שיש לה וסת אם שינתה ראייתה פעם אחת אינה צריכה לחוש לעונה בינונית מאותה ראייה, וכמו שכתבתי לעיל [ס"ק יב ד"ה ועוד נ"ל; ס"ק נח] דלא אמרו דצריכה לחוש לעונה בינונית אלא באשה שאין לה וסת כלל, אבל לא באשה שיש לה וסת, אלא דצריכה לחוש פעם אחת מאותה ראייה אם להפלגה או לימי החדש, וא"כ כל שכן במעוברת ומניקה דעדיפא מאשה שיש לה וסת, כדמוכח לקמן סוף סימן ק"ץ: [

(י"ז) ומכאן מקום חוששת לראיה שראתה וכו'. פירוש, אפילו בפעם אחת שראתה בימי עבודה ומניקתה צריכה לחוש לו. וכן כתב בית יוסף כהדיא בסימן זה [עמוד עה] ד"ה ומ"ש אפילו חזרה לראות באותן עונות, וכן כתב עוד ב"ה מדין התלמוד [עמוד עז ד"ה ודע] שמדברי הרמב"ם [איסורי ביאה ה. ט] סוף דבריו נלמד שאפילו לא ראתה אלא פעם אחת בימי זיבה חוששת לו כו', והוא כדאמר רב פפא סוף פרק האשה [נדה סד, א.], עכ"ל. והראב"ד [בעלי הנפש שער חיקון הוסתות סימן ב הלכה יב] סבירא ליה דפסק במעוברת ומניקה דחוששת מיהו לראייתה אע"ג דאינה קובעת, למד מהא דאמרינן בימי זיבה דאע"ג דאינה קובעת חוששת מיהו, וכמו שכתב בתורת הבית הארוך [בית ז שער ג יב, א.], וכי היכי דהתם דאפילו בפעם אחת שראתה חוששת לו, הוא הדין בימי עבודה ומניקה. וכן מוכח בספר בעלי הנפש בדוכתי טובא דסבירא ליה דאפילו לא ראתה אלא פעם אחת בימי זיבה חוששת לו, וכן כתב הפרישה כאן [איה קב]. והוא מוכרח, שהרי דין זה הוא מהרשב"א, שכן כתב בתורת הבית הקצר [שם י, א] בשם גדולי המורים, ונתכוין לדעת הראב"ד, כמו שכתב בספר תורת הבית הארוך [שם]. והרי הראב"ד פסק כרב פפא דאמר בסוף פרק האשה [סד, א] דאפילו בימי זיבה חוששת לראייתה שראתה, אפילו בפעם אחת שראתה חוששת לו, וכמו שכתב מהרש"א שם [ד"ה פירש"י]. וזה דלא כמו שכתב בש"ך סימן קפ"ד ס"ק י"ט בשם הרש"ל [הגהות הטור ד"ה סמוך לווסתה]. ודלא כמו שכתב בספר כרתי ופלתי [תפארת ישראל ס"ק לכן שנטה אחר דברי הרש"ל לעיל. ועיין בספר בעלי הנפש בשער הוסת ד"ה ועתה נחזור וכו', דף י' ע"א [סימן ג הלכה יא - ג]:

סימן קצ

(א) (סעיף א) עד שתרגיש. הוא מימרא דשמואל ריש פרק הרואה כתם [נדה נו, ב.], ויליף לה מדכתיב [ויקרא טו, י"ט] בבשרה, עד שתרגיש בבשרה. ומקשה הש"ס האי בבשרה מבעיא ליה שמטמאה בפנים כבחויץ, ומשני אם כן לימא קרא בבשר, מאי בבשרה, שמע מינה עד שתרגיש בבשרה. ואכתי מבעיא ליה בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה, ומשני חרתי שמע מינה, עכ"ל הגמרא.

ועיין מה שכתבתי לעיל בסימן קפ"ח בתשובתי [ס"ק ד ד"ה והנה אף] בשם חדושי הר"ן [נדה שם ד"ה גמי חרתי] דמפרש להא דמשני חרתי שמע מינה, דר"ל דכיון דבעינן שתרגיש בבשרה, ממילא ידעינן למעט בשפיר או בחתיכה, משום דאין זה הרגשת דם, אלא הרגשת שפיר או חתיכה. והוכחתי שם [ד"ה והנה אף] דדעת הפוסקים אינו כן, דאי סבירא להו כפירוש הר"ן דמטעם דלאו הרגשה הוא ממעטינן, אם כן קשה איך פסקינן לעיל [סימן קפח סעיף ג] דהרואה דם בשפיר או בחתיכה טהורה, דמכל מקום תטמא מדרבנן [ד"ה דהא גזרו אפילו על הכתם, וכמו שכתוב בסימן זה, ואפילו היכא דודאי לא הרגישה, וכמו שכתבו התוספות [שם] דף נ"ח ע"א ד"ה מודה שמואל וכו', וכן משמע מלשון הפוסקים דסבירא להו כתוספות, אלא ודאי דסבירא להו להפוסקים דהאי בכשרה גזירת הכתוב הוא, ולא מטעם הרגשה ממעט לה, דודאי דהאי מקרי הרגשה אע"פ שאפשר לתלות בהרגשת השפופרת והחתיכה, מכל מקום חזא הרגשה הוא. ובה סתירתי [שם ד"ה ואגב] דברי מ"ו הגאון בעל המחבר שב יעקב [ח"א סימן ט] שכתב באשה שראתה טיפות דמים על ידי ליחה לבנה מרובה דזה מקרי שלא על ידי הרגשה, דתלינן הרגשה ברובא בליחה לבנה, וכן כתב בתשובת בית יעקב [סימן קסו ד"ה ועוד], ולפי הג"ל מוכרח על כרחך דליתא להאי סברא, [ד"ה דאם לא כן קרא בבשרה למה לי. ועיין לקמן סימן קצא [סו"ס קצ ד"ה אמנם מה שכתב] עוד סתירה על זה. וי"ו אין לומר דמנא לן דאפילו בזבה בעינן הרגשה, דלמא דווקא בנדה דהא האי קרא בנדה כתיב, זה אינו, דכהדיא אמרינן במכילתין דף מ"א ע"ב דהאי קרא מיירי נמי בזבה, מדכתיב [ויקרא שם] זוכה [בבשרה. יעוין שם]:

אמנם מה זה הוא הרגשה, אם ר"ל דהרגישה שנפתח מקורה הוא דמקרי הרגשה אבל מה שמרגשת שוב מבשרה דם לא מיקרי הרגשה, או נימא דגם זה בכלל הרגשה. הנה בשו"ת פני יהושע [ח"א] חלק יו"ד סימן א' כתב וז"ל, נראה פשוט דאין הכוונה שמרגשת שיצא ממנה דם, אלא דבעינן שהרגישה שיצא ממקורה (והוא הדין לשאר מקרים שבגופה, כגון שהרגיש גופה וזודעזע, וכן מוכח מהרמב"ם פרק ה' מהלכות איסורי ביאה דין י"ז, [וכמו שכתב המגיד משנה שם] דהוא הדין לשאר מקרים שבגופה בעת הוסת הוה הרגשה, וכן כתב בשב יעקב שם), [וכדפירש רש"י ז"ל בפרק קמא [שם ג, א] ד"ה מרגשת] אשה מרגשת כשנעקר דם מן המקור, וכן נראה מדברי הרמב"ם [שם ט. א] וכו', וכן כתב מהר"י וי"ל בתשובתו סימן כ"ה וכו', עכ"ד, עיין שם שהאריך בזה. ובתשובת אמ"ו הגאון בשב יעקב [שם] סימן ל"ט [נט, ג ד"ה ועוד] הוכיח דעל כרחך מה שהרגישה שוב ממנה לא מיקרי הרגשה, כיון שלא הרגישה שיצא מן המקור, דאי סלקא דעתך דהרגשת זיבה מיקרי הרגשה, איך מצאנו ידיו ורגלינו כסוגיא דריש פרק הרואה [שם נו, ב] דפריך תא שמע האשה שהיתה עושה צרכיה וראתה דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה, היכי דמי, אי דארגשה יושבת אמאי טהורה כו', לעולם דארגשה כו'. ואי אמרת דהרגשת זיבה שוב ממנה דבר לח מיקרי הרגשה, מאי קאמר אי דארגשה, הלא על כרחך ארגשה שוב ממנה, דהלא המי רגלים זכין ממנה, דהא התם מיירי דנמצא דם תוך הספל דקודם דתמו מיא יצא דם, ואם כן כיון דהדם יצא תוך המי רגלים על כרחך הרגישה שוב ממנה דבר לח. ומכל שכן שאין להביא מאי דקאמר אי דלא ארגשה, איך שייך לומר דלא ארגשה. אלא על כרחך צריך לומר דהרגשה שנפתח מקורה הוא דבר בפני עצמו, עכ"ד:

[א] דהא גזרו אפילו על הכתם וכמ"ש בסימן זה כו'. ויש לומר דאז"ל למיגזר בכתם אטו רואה כהרגלה בהרגשה. ולא גזרו בחתיכה בדם בתוכה אטו רואה בהרגשה בלא חתיכה. והם ידעו כאיזה נידון איכא למיגזר או לא. ועוד דנמלתא זלא שכיחא בדם שבחתיכה לא גזרו בה רבנן:
 [ב] דאם לא כן קרא בבשרה למה לי. ר"ל דרשא דקרא דבבשרה ולא בחתיכה למה לי. ולענ"ד כיון דסברא גזולה היא למיתלי ההרגשה ברובא. על כרחך צריך לומר דהך דרשא דחתיכה היא דומיא דדרשא דשפופרת. דהיינו שהרגישה שנפתח ויצא דם דורך החתיכה אחרי שהרגישה כבר שנפתח מקורה ונעקרה החתיכה. ודוק היטב:
 [ג] ואין לומר רמנא לן דאפילו בזבה בעינן הרגשה. וכמו שכתב הרמב"ם [איסורי ביאה] ריש פרק ט' אין האשה מתטמאה מן החתורה בנדה או בזיבה עד שתרגיש וכו':
 [ד] וכמו שכתב המגיד משנה שם. לא מצאתי:
 [ה] וכדפירש רש"י ז"ל בפרק קמא אשה מרגשת כשנעקר דם מן המקור. כד הוא לשון התוספות [ד"ה חרתי] אבל רש"י כתב כשיצא דם ממנה. עיין שם:
 [מהר"ם בנעט - כת"י]

ביאורים

הכחמים (י). דלף דלא נקבע הוסת מכל מקום אימחוקה נראיות דס וכחמה
טמא וכן כתב בטור (נט): ושו"ע סימן ק"ל (סעי' ג-ג) לכן העיקר כהט"ו. אך
מה שכתב הט"ו בפירוש דברי הרשב"א דעכשיו יולאות ג' הפלגות גדולות נה
שוות ביניהן הוא דומק גדול. ולי נראה הדברים כפשוטן דהנה הרשב"א
חולק אהנך דסגרי דלא מלרפס הראיה

(י"ז) אינה קובעת. נט"ז ס"ק מ"ט
[כתב פירוש] ולמ"כ אינה
חוששת לוסת זו עכ"ל פירוש שאינה
חוששת לוסת קבוע אבל חוששת כמו
וסת שאינו קבוע כמבואר בסעיף ל"ג:
(י"ח) אפי"ו מת הולד בו. והנה
אם הפילה רוח נראה דיש לה
דין מניקה דהא נדה דף ט' (ע"ג)
אמרינן דהוי מעוברת נט) מקרא (ישעיה
כו יח) דהרינו וכו' אס כן הכי נמי נוכל
ללמוד מקרא זה דהוי לידה דהא נהאי
קרא ילדנו כמינ וכיון דהוי לידה ס) אין
נפשה חוזרת עליה עד כ"ד חודש
ווסמות דרננן כמו מעת לעת דרננן
והדין כן בין לרנ (ששת) [פפין סא] ובין
לרנ פפא עיי"ש:

עונות שהיתה למודה (פירוש נהנה) לראות בהן אינה
חוששת עד שתחזור ותקבענו שלש פעמים לפי
שאינה בת דמים ונתגלה שדמים הראשונים מקרה
היה ראתה שלש ראיות משלש עונות [מה] מכוונות
שלא פחתה ולא הותירה נתגלה שדילוג הראשון
אינו סילוק דמים אלא שינוי וסת לפיכך [מן] ראה
ראשונה שממנה התחילה (ל"ג) מצטרפת לשלש
ראיות אחרונות ונמצאו ארבע ראיות ושלש
הפלגות ביניהם מתשעים לתשעים אבל אם פחתה
או הותירה שלא היו הראיות מכוונות אז אי אפשר
לראשונות להצטרף ועד שתראה ארבע ראיות
מכוונות אינה קובעת וסת להפלגות:
כח וכן זקנה שעברו עליה שלש עונות
משהזקינה ולא ראתה הרי זו מסולקת דמים

עליו ג"פ ג' עונות יולאות ג' הפלגות
שוות ביניהן והוי וסת שיה מה שאין כן
להנך דמירא ליה דלא מלרפס הראיה
לראשונה משום דהוי ראה מקרימ אס כן
אפילו עברו עליה ג' פעמים אין כאן
קבעת וסת ונש"ס (ט): אמרו נהדיא ביה
כי כיונה קבעה לה וסת וכוה מביא
הרשב"א ראה לדבריו וכן הוא במדושי
רשב"א (שם ד"ה זקנה) נהדיא ראה זו:
(י"ז) ורביעית בב'. עיין ש"ך ס"ק
ע"ג דל"ל ורביעית נ"י למודש
דאס נ"י למודש הא הולנן ממיד אחר
ממלת הראיה וכו' לא הבינומי דהא
נהדיא פסק הטור נה) דדוקא נשופעת

ואינה חוששת [מן] לוסתה הראשון (וקטנה חקנה אין חוששת לוסת שאינו קבוע) (כ"י נשם הרשב"א):

כ"א איזו היא זקנה כל (שזקנה כל כך שראיה) שקורין לה אימא בפניה מחמת זקנותה ואינה חוששת (טור):
כ"ב חזרה וראתה דינה כדין תינוקות שלא הגיע זמנה לראות:

כ"ג חזרה לראות בעונות קטנות שהיתה למודה להיות רואה בהן חזרה לקביעותה הראשון אם וסת ההפלגות
חזרה לקדמותה אם תהיה ההפלגה כמו שהיתה למודה תחלה ואם בשאר הוסתות אפילו
בפעם אחת חוזרת לקדמותה שהרי נתגלה שדילוג הראשון לא סילוק דמים היא אלא מקרה וכוה חמור
דין הזקנה מדין הקטנה שלא הגיע זמנה לראות:

כ"ד פעמים שהאשה קובעת לה וסת בתוך וסת כיצד ראתה שלש פעמים בראש חודש (י"ז) ורביעית [מה] בב'
לחודש ובראש חודש וכן בחמישית ובששית הרי קבעה שתי וסתות:

כ"ה מעוברת לאחר שלשה חדשים לעיבורה ומניקה כל כ"ד חודש אחר לידת הולד (י"ז) אינה קובעת וסת
(י"ח) אפילו [מט] מת הולד או גמלתו דמים מסולקים מהן כל זמן עיבורה וכל כ"ד חודש ומכל מקום חוששת
לראיה שתראה כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע:

כ"ו מעוברת משהוכר עוברת ומניקה כל כ"ד חודש אינה חוששת לוסת הראשון אפילו היה לה וסת קבוע והגיע
תוך הזמן הזה אינה צריכה בדיקה ומותרת לבעלה ואפילו [נא] שופעות ורואות דם באותן עונות שהן
למודות לראות בהן אינו אלא במקרה עברו ימי העיבור וההנקה חוזרות לחוש לוסתן הראשון כיצד היה לה
וסת לימים אם למודה לראשי חדשים חוששת לראש חודש ראשון שהיא [נב] פוגעת בו וכן כל כיוצא בזה וכן
הדין אם היה לה וסת הגוף או לזמן ידוע אבל אם היה וסתה וסת ההפלגה אי אפשר לחוש עד שתחזור לראות
חזרה לראות אפילו פעם אחת חוששת ליום ההפלגה שהיתה למודה להפליג:

חידושים

[מה] מכוונות. ועל כל פנים מהני ג' ראיות אף שאינן מכוונות להחזיקה
ברואה ודינה כדין אשה שאין לה וסת ומכוונות לא בעינן רק לענין קביעות
וסת. ט"ז: [מן] ראה ראשונה. פירוש ראה אחרונה מהג' ראיות ראשונות
שראתה קודם שהתחילה לפטוק:
(סעיף כח) [מן] לוסתה הראשון. היינו נה) שלא חזרה לקביעותה הראשון
כדלקמן סעיף ל"א, ויינו שהיתה למודה לראות בעונות
גדולות יותר מהשיעור עונה בינונית. ש"ך ועיין ביאורים:
(סעיף לב) [מה] בב' לחודש. בעשרים לחודש גרסינן. ט"ז וש"ך ועיין
ביאורים:

(סעיף לג) [מט] סת הולד. ואפילו הפילה רוח ועיין ביאורים:
[נ] לראיה שתראה. אפילו לא ראתה רק פעם אחת חוששת
לוסת החודש והוא הדין לעונה בינונית מאותה ראה שראתה, ולדעת הש"ך
(ס"ל) עונה בינונית היא וסת החודש:
(סעיף לד) [נא] שופעת. ואינה חוששת היינו כמו לוסת קבוע ואין צריכה
בדיקה בעברה וסתה כדלעיל (ס"ד) אבל חוששת כמו לוסת
שאינו קבוע כדלעיל סעיף ל"ג: [נב] פוגעת. והרמב"ן כתב שאינה חוזרת
עד שתראה פעם אחת ואיני יודע למה השמיט דעתו ועוד דבוסתות דרבנן
שומעין להקל. ש"ך:

הגהות והערות

[נה] "גדולות" ליתא ברשב"א, אלא שמתפרש כן לפי פירוש הט"ו כדברי הרשב"א ולא ככ"י: [נו] צ"ל ולכן כגוונא וכו', או והשתא או בדומה לזה. ור"ל דלפי
דעתו דחולק אהנך וכו' אם כן כגוונא נקט הברייתא וכו' ניחא: [נז] כן הוא בש"ך ס"ק טט, ור"ל דוקא כשלא חזרה לראות בימים שהיא למודה לראות בהן. עיין
ביאורים ס"ק ל"ד: [נח] כן הוכיח התוה"ד בסי' קפ"ד ביאורים סק"ז כדעת הטור כרי שלא יסתרו דבריו בין ס"י קפ"ד (מב:) לסימן קפט (נג:), נח, עיין שם: [נט] לענין
דיה שעתה: [ס] עיין נדה דף ט ע"א דטעם סילוק הדמים במניקה הוא דאיכריה מתפרקין ואין נפשה חזרת עליה עד כ"ד חודש: [סא] כן הוא בגמרא (ט):

ד

חיות

הלכות נדה סימן קפד

דעת

ביאורים

דרבנן מכל שכן ככהאי גוונא לכן דין הנ"ל שכתב הרב תמוה ולא אשחמיעט שום פוסק לומר כן והפירוש הוא ברור כמו שכתבתי והוא אמת ונכון ה' (ה) בהנצח החמה וכו'. ואף שכלל דבר שלישי נזכר ובלילה משכינן יום משעת עמוד השחר כדמוכח במגילה דף כ' (ע"ה) וכלל הפוסקים, וכלן משכינן אותה לילה דאם ראתה קודם הנצח החמה אף שהוא אחר עלות השחר אינה אסורה רק בלילה ולא ביום, אפשר דקים להו לחז"ל דלענין וסמ חלוי בהלכות החמה והנצח החמה גורם הראייה. וא"כ אפשר דאחר שקיעת החמה חשיב לילה לענין זה אף קודם לליל הכוכבים, ובש"ך ס"ק י"ג מיירי שראתה בין השמשות ומסופקת בין קודם שקיעה לאחר שקיעה כמו בהנצח החמה:

(ו) ביום. כתב הש"ך ס"ק י"ד דלפי מה שכתב סק"ו אסורה ביום ובלילה ואף דלפני ים שעה קטועה וכתב בעמנו שם דאין צריך לחוש רק העונה נראה שסמך עמנו על מה שכתב בנקודות הכסף דנשים זמנן הוא אין להן שעה קטועה, ולא רצה להחמיר משום סגרת האור זרוע לאסור היום והלילה והיום שלפניו ולא רצה להחמיר כולי האי משום ספק:

עוד כתב בש"ך י"ג הטעם דהא דאינה אסורה רק ביום משום דספק דרבנן וכו'. הנה לפי מה שכתב הפרי מ"ש בהלכות שבת (ו) דמהאי טעמא אסור במלאכה דרבנן בין השמשות כיון שיש יום מול ויום שבת לפניו הוה כחד נחד דלחמחוק אסורה עיי"ש הכי נמי היה לנו לאסור מהאי טעמא והא דש"י במנחות דף ס"ח (ע"ג) בשיתמר נגהי שינכר מחמת ספק דרבנן המס טעמא אחרתא איכא כמו שכתבתי במדושי נסימן ק"י (בית הספק ד"ה נסק"כ) עיי"ש [בן ז"ל כטעם הט"ו סק"ו]:

(ז) עונה הראשונה. וקשה דהא הטור פסק בסימן קפ"ט (דף נח). כהרמב"ן (הלכות נדה פ"ה ה"ו) דזמנן הוא אשה קובעת וסמ מטעם דלא בקיאיין בין ימי נדה לימי זיבה וז"ל דם טהור לדם טמא ויש לחוש שמה הראשון היה מימי זיבה או דם טהור והשני או השלישי היו דם טמא

שלשה ימים או לאחר כשמוגיע זמן וסמך צריך לפרוש ממנה שנים או שלשה ימים קודם או אחריו (בהגות מיימוניות פרק ח' דהלכות איסורי ביאה) ועיין לקמן סימן קפ"ט: במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה שלא הגיעה [ט] לימי הנעורים [י] ולא הביאה סימנים אין צריך לפרוש [יא] סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו שלש פעמים והוא הדין לזקנה שנסתלקו דמיה:

אם רגילה לראות [יב] (ה) בהנצח החמה ולא קיים לן שפיר אי קודם הנצח החמה או אחריו אינה אסורה אלא [יג] (ו) ביום: אם רגילה לראות ראייה מקודם הנצח החמה עד אחר הנצח החמה אסורה בלילה [יד] וביום כשיעור הנמשך בו:

אם וסת נמשך שנים או שלשה ימים ששופעת או מזלפת אינה צריכה [טו] לפרוש אלא (ז) עונה הראשונה של הוסת וכיון שעברה עונה ולא ראתה מותרת:

מיימי זיבה הן ורליות הן צירחא הן וסמ וטעם הרמב"ן שכתב בהלכותיו בפ"ה (ה"ו) אצל כשימי תחלת הראייה הן ג' וסמ קטוע כגון שראתה ג' פעמים בראש חודש ובה' צירחא או המשכה רליותה שכתב הרב נהג"ה סימן קפ"ט סעיף י"ג (נפוס) שימי תחלת הראייה הן וסמ קטוע לדילוג או אינה חוששת להראיות שנתוך ימי נדומה ולומר אולי הוסת קטוע שנתחלת ראייתה אינן ראוין לקבועת וסמ שראיות מקריאות הן והראיות שנתוך נדומה הן רליות לקבועת וסמ ולעשות מהעיקר טפל ומהטפל עיקר כולי האי לא חיישינן:

חידושים

רגילה לראות מקודם הלילה עד הלילה אסורה ביום ובלילה כשיעור הנמשך ולפי מה שכתבתי בסעיף ב' בהנצח החמה אסורה כל הלילה ויום שלפניו וביום [ז] כשיעור הנמשך בו ובקודם הלילה אסורה כל היום והלילה שלפניו ובלילה של אחריו כשיעור הנמשך [ח]: (סעיף ו) [טו] לפרוש. ולא דמי לסעיף ה' דצריכה לפרוש ביום כשיעור הנמשך דהתם ההמשך הוא דבר מועט וחשיב מעין הוסת עצמו. ודוקא בשופעת אבל בפוסקת צריכה לחוש לכל הג' ימים, וכל זה כשהימים שבתחלת ראייתה אינן וסת והימים שראתה בהן בתוך נדות נעשו וסת כגון שראתה ב' פעמים בראש חודש (וכ"ה) [וכה"ל] לחודש ובפעם הג' תזאי בה' (סעיף ה) [יד] וביום כשיעור הנמשך. דבחר התחלת הוסת אולינן. ואם

אמרי ברון

[ב] וצריך לומר כטעם הט"ו סק"ו. נ"ב יעויין בהשגות הר"ה על בעלי הנפש אות ג' שמחליט דאין לאסור כלל מספק. ואפשר לומר שסברתו כיון דאף בוטחות דאי אין הפרישה רק מספק רשמה תראה על כן לא דיינינן בזה דין איתחזק. והמעין היטב שם כדברי הר"ה כמ"ש תחלה אם יש ספק בדבר אין זו רגילה לראות בהנצח החמה ואין לנו קביעות וסת מספק אם לא בדבר ברור עכ"ל יראה שמלבד ספק דרבנן בלא הכי גם כן דעתו להקל מחמת דאין נקרא וסת רק בדבר ברור, וכסוף דבריו כתב ועוד כו' וסתחו דרבנן וספק דבריהם להקל:

הגהות והערות

הוא דין מיוחד דלא גזרו שבות בין השמשות: [ז] בלומר וביום שלאחריו: [ח] דבריו בס"ק זה הם העתק של דברי הש"ך, ועיין מה שהעיר על זה בכיאוים סק"ו (והובא גם בפתחי תשובה סק"א): [ט] ברמב"ן לפנינו איתא רק הטעם דלא בקיאיין בין ימי נדה לזיבה, אבל בין דם טהור לטמא ליתא שם אלא בבעלי הנפש, ועיין הערה שאחר זה: [י] דברי בעלי הנפש (שער תקון הוסתות מו"ד, מב) הם לענין אשה שראתה חמשה הימים ויודעת שב' ימים הראשונים היו בימי זיבה וג' האחרונים בימי נדה וכתב על זה ר"ל "ואפילו היכא דשפעת כהו בהנצח חמשה יומי כולוהו אע"ג דאמרינן שופעת אינה אלא כראיה אחת אפילו הכי קבעה לה וסת דחיישינן שמא הפסיקה הלילה מתוך השינה ולא ידעה" עכ"ל. ומהו דן החו"ד לכל ראייה של כמה ימים שהרי לדעת הרמב"ן חיישינן לעולם שהיו חלקם בימי נדה וחלקם בימי זיבה. (ודעת הראב"ד עצמו דלא חיישינן לזה אלא מטעם אחר הצריך לחוש לכל ימי ראייתה, עיי"ש בשער הוסתות לט"ב, לח):

ומתחלת נדה שראויה לקבועת וסמ וכן פירש שם הב"י ועיין בש"ך ס"ק ע"א. וז"ל דדוקא בפוסקת קיימא לן כן אצל נשופעת אין לחוש לזה דודאי ראייה אחת היא וכן כתב בעלי הנפש (דף ח' ע"ד) ין רק שבה שם לשמאל הפסיקה בלילה מתוך שינה ולא ידעה והטור והמהמבר לא חשו לזה כיון דוסתות דרבנן ואיכא ספק ספיקא אימר לא הפסיקה ואם תמצא לומר הפסיקה אימר כל הראיות היו בימי נדות דם טמא ואם כן בפוסקת ורואה חוששת לכל הימים. וכן צריך למרץ דברי הרשב"א בתורת הבית הארוך דדף (קע"ד) (טו). צ"ח ע"ג) פסק דאינה חוששת לראייה שנתוך ימי נדמה וצדף (קע"ה) (יא): פוסק כהרמב"ן וכן דברי הטור קשיין אהדדי דנסימן זה פוסק כהר"ש דאינה חוששת רק לתחלת ראייה ונסימן קפ"ט פוסק כהרמב"ן וצריך לחלק בין שופעת לפוסקת כנ"ל:

אך סוגיין דעלמא קשה דרוז נשים דרבנן לראות ד' או ה' ימים ואינה חוששת רק ליום ראשון. לכן נראה דדוקא כשהימים שהן תחלת ראייתה אינן דרך קביעת וסמ כגון שראתה ג' פעמים בראש חודש ובה' צירחא ונפגס הג' תזאי בה' צירחא וצריכא ירחא לא תזאי דלא אין לה רק קביעות וסמ של ימי נדומה חוששת אולי וסת הן ורליות הראש חודש מב' פעמים הראשונים

מיימי זיבה הן ורליות הן צירחא הן וסמ וטעם הרמב"ן שכתב בהלכותיו בפ"ה (ה"ו) אצל כשימי תחלת הראייה הן ג' וסמ קטוע כגון שראתה ג' פעמים בראש חודש ובה' צירחא או המשכה רליותה שכתב הרב נהג"ה סימן קפ"ט סעיף י"ג (נפוס) שימי תחלת הראייה הן וסמ קטוע לדילוג או אינה חוששת להראיות שנתוך ימי נדומה ולומר אולי הוסת קטוע שנתחלת ראייתה אינן ראוין לקבועת וסמ שראיות מקריאות הן והראיות שנתוך נדומה הן רליות לקבועת וסמ ולעשות מהעיקר טפל ומהטפל עיקר כולי האי לא חיישינן:

וכן נראה דאינה חוששת רק כשהימים נתוך נדומה כנר נקצטו בג' פעמים אצל לראיית פ"א שנתוך נדומה אינה חוששת כלל כמו לשאר וסת

חידושים

(סעיף ג) [ט] לימי הנעורים. היינו י"ב שנים ויום אחד: [י] וז"ל הביאה. פירוש או לא הביאה: [יא] סמוך לוסתה. ואפילו בשעת וסתה: (סעיף ו) [יב] בהנצח החמה. ומעלות השחר עד הנצח וכן משקיעת החמה עד צאת הכוכבים הוי לילה לענין וסתות ועיין ביאורים: [יג] ביום. והש"ך פסק לאסור ביום ובלילה שלפניו. ולדעת המחבר אם רגילה לראות בין השמשות ולא קיים לן אי קודם שקיעת החמה או אחר כך אינה אסורה אלא בלילה:

אמרי ברון

[ב] וצריך לומר כטעם הט"ו סק"ו. נ"ב יעויין בהשגות הר"ה על בעלי הנפש אות ג' שמחליט דאין לאסור כלל מספק. ואפשר לומר שסברתו כיון דאף בוטחות דאי אין הפרישה רק מספק רשמה תראה על כן לא דיינינן בזה דין איתחזק. והמעין היטב שם כדברי הר"ה כמ"ש תחלה אם יש ספק בדבר אין זו רגילה לראות בהנצח החמה ואין לנו קביעות וסת מספק אם לא בדבר ברור עכ"ל יראה שמלבד ספק דרבנן בלא הכי גם כן דעתו להקל מחמת דאין נקרא וסת רק בדבר ברור, וכסוף דבריו כתב ועוד כו' וסתחו דרבנן וספק דבריהם להקל:

הגהות והערות

הוא דין מיוחד דלא גזרו שבות בין השמשות: [ז] בלומר וביום שלאחריו: [ח] דבריו בס"ק זה הם העתק של דברי הש"ך, ועיין מה שהעיר על זה בכיאוים סק"ו (והובא גם בפתחי תשובה סק"א): [ט] ברמב"ן לפנינו איתא רק הטעם דלא בקיאיין בין ימי נדה לזיבה, אבל בין דם טהור לטמא ליתא שם אלא בבעלי הנפש, ועיין הערה שאחר זה: [י] דברי בעלי הנפש (שער תקון הוסתות מו"ד, מב) הם לענין אשה שראתה חמשה הימים ויודעת שב' ימים הראשונים היו בימי זיבה וג' האחרונים בימי נדה וכתב על זה ר"ל "ואפילו היכא דשפעת כהו בהנצח חמשה יומי כולוהו אע"ג דאמרינן שופעת אינה אלא כראיה אחת אפילו הכי קבעה לה וסת דחיישינן שמא הפסיקה הלילה מתוך השינה ולא ידעה" עכ"ל. ומהו דן החו"ד לכל ראייה של כמה ימים שהרי לדעת הרמב"ן חיישינן לעולם שהיו חלקם בימי נדה וחלקם בימי זיבה. (ודעת הראב"ד עצמו דלא חיישינן לזה אלא מטעם אחר הצריך לחוש לכל ימי ראייתה, עיי"ש בשער הוסתות לט"ב, לח):

ורק שכתבו דניש רידן אינן בקיאות כל כך להכיר
 השעה הקבוע שהן הוות וממילא דאם הוא בתחלת
 היום או בתחלת הלילה אסורה גם מקודם עונה
 אחת [ענה"כ] דפקיקין הוא מחמת חסרון ידיעתן
 לדרקק בהשגחה הקבוע וכל ספק שמחמת חסרון
 ידיעה אין זה ספק כמבואר בכללי ס"ס כס"ק"י [ע"ל]:

לכו ודע שש להבין מה דמרגלא בלשון הש"ס
 והפוסקים בעניין דאיסור קודם הנץ ולאחר הנץ
 והא קי"ל דלכל הדברים נקרי יום מעמוד השחר
 וצ"ל משום דראייה הוסי' תלוי בהתקנה אבל אי"כ הו"ל
 וצ"ל גם בערב קודם שקיעה החמה ולאחר השקיעה
 ולא כן כהבו ובגמ' ובפוסקים מורגל לשון בין
 השמשות והו"ל לאחר השקיעה קודם לילה ממש כמו
 לכל הדברים ויש מי שאומר דבאמת כוונת הפוסקים
 הוא על קודם השקיעה [ה"ד סק"ט ועפ"ר] ולא משמע
 כן ובכל ס"ס נדה כשאומר הש"ס בה"ש הוי ממש
 קודם הלילה שהרי בש"ס הוא בהפך בין נדה לזיבה
 וגם הש"ס [נ"י] מדרקק בין בה"ש דר' יהודה לבה"ש
 דר' יוסי וצ"ל וצ"ל במשנה וכו' לא הו"ל לשון
 נץ החמה אלא למאן דס"ל דהו"ל תלוי בשעות
 כדריגן [נ"ס]: ר' יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות
 היתה למורה להיות רואה עם הנץ החמה ע"ש ור'
 יהודה ס"ל דהו"ל תלוי בהענה ולא בהשגחה והכי
 קי"ל אמרינן באמת בגמ' שם רגילא למיחוי בסוף
 לילא רגילא למיחוי בתחלת יממא ע"ש והו"ל מעמד
 השחר [וזהו כוונת רש"י במסע ס' ד"ה ר' יהודה ע"ס
 דר"ק] וגם ברמב"ם לא נמצא לשון זה דנץ החמה
 ורק הראב"ד ז"ל כס' בעה"צ כתב לשון זה כדריגן
 אלו ודבריו כתבו הרא"ש והמור והש"ע בס"י זה סעי'
 ד' וסעי' ה' וילן נל"ע לומר דהראב"ד ז"ל סירבא
 דלשון המשנה נקמ' והכוונה הוא על תחלת היום
 מעמוד השחר וכתבו לשון נץ החמה כמ"ש הרא"ש
 בפ"ק דברכות ס"י פ' לענין ק"ש וז"ל בלשון
 העולם נקרא לילה קודם הנץ ע"ש וגם תר"י כתבו
 שם וז"ל מפני שעקר היום אינו אלא מהנץ וכו'
 ולדינא יש להחמיר בשני הצדדים:

לכו ודע שש להבין מה דמרגלא בלשון הש"ס
 והפוסקים בעניין דאיסור קודם הנץ ולאחר הנץ
 והא קי"ל דלכל הדברים נקרי יום מעמוד השחר
 וצ"ל משום דראייה הוסי' תלוי בהתקנה אבל אי"כ הו"ל
 וצ"ל גם בערב קודם שקיעה החמה ולאחר השקיעה
 ולא כן כהבו ובגמ' ובפוסקים מורגל לשון בין
 השמשות והו"ל לאחר השקיעה קודם לילה ממש כמו
 לכל הדברים ויש מי שאומר דבאמת כוונת הפוסקים
 הוא על קודם השקיעה [ה"ד סק"ט ועפ"ר] ולא משמע
 כן ובכל ס"ס נדה כשאומר הש"ס בה"ש הוי ממש
 קודם הלילה שהרי בש"ס הוא בהפך בין נדה לזיבה
 וגם הש"ס [נ"י] מדרקק בין בה"ש דר' יהודה לבה"ש
 דר' יוסי וצ"ל וצ"ל במשנה וכו' לא הו"ל לשון
 נץ החמה אלא למאן דס"ל דהו"ל תלוי בשעות
 כדריגן [נ"ס]: ר' יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות
 היתה למורה להיות רואה עם הנץ החמה ע"ש ור'
 יהודה ס"ל דהו"ל תלוי בהענה ולא בהשגחה והכי
 קי"ל אמרינן באמת בגמ' שם רגילא למיחוי בסוף
 לילא רגילא למיחוי בתחלת יממא ע"ש והו"ל מעמד
 השחר [וזהו כוונת רש"י במסע ס' ד"ה ר' יהודה ע"ס
 דר"ק] וגם ברמב"ם לא נמצא לשון זה דנץ החמה
 ורק הראב"ד ז"ל כס' בעה"צ כתב לשון זה כדריגן
 אלו ודבריו כתבו הרא"ש והמור והש"ע בס"י זה סעי'
 ד' וסעי' ה' וילן נל"ע לומר דהראב"ד ז"ל סירבא
 דלשון המשנה נקמ' והכוונה הוא על תחלת היום
 מעמוד השחר וכתבו לשון נץ החמה כמ"ש הרא"ש
 בפ"ק דברכות ס"י פ' לענין ק"ש וז"ל בלשון
 העולם נקרא לילה קודם הנץ ע"ש וגם תר"י כתבו
 שם וז"ל מפני שעקר היום אינו אלא מהנץ וכו'
 ולדינא יש להחמיר בשני הצדדים:

לכו ודע שש להבין מה דמרגלא בלשון הש"ס
 והפוסקים בעניין דאיסור קודם הנץ ולאחר הנץ
 והא קי"ל דלכל הדברים נקרי יום מעמוד השחר
 וצ"ל משום דראייה הוסי' תלוי בהתקנה אבל אי"כ הו"ל
 וצ"ל גם בערב קודם שקיעה החמה ולאחר השקיעה
 ולא כן כהבו ובגמ' ובפוסקים מורגל לשון בין
 השמשות והו"ל לאחר השקיעה קודם לילה ממש כמו
 לכל הדברים ויש מי שאומר דבאמת כוונת הפוסקים
 הוא על קודם השקיעה [ה"ד סק"ט ועפ"ר] ולא משמע
 כן ובכל ס"ס נדה כשאומר הש"ס בה"ש הוי ממש
 קודם הלילה שהרי בש"ס הוא בהפך בין נדה לזיבה
 וגם הש"ס [נ"י] מדרקק בין בה"ש דר' יהודה לבה"ש
 דר' יוסי וצ"ל וצ"ל במשנה וכו' לא הו"ל לשון
 נץ החמה אלא למאן דס"ל דהו"ל תלוי בשעות
 כדריגן [נ"ס]: ר' יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות
 היתה למורה להיות רואה עם הנץ החמה ע"ש ור'
 יהודה ס"ל דהו"ל תלוי בהענה ולא בהשגחה והכי
 קי"ל אמרינן באמת בגמ' שם רגילא למיחוי בסוף
 לילא רגילא למיחוי בתחלת יממא ע"ש והו"ל מעמד
 השחר [וזהו כוונת רש"י במסע ס' ד"ה ר' יהודה ע"ס
 דר"ק] וגם ברמב"ם לא נמצא לשון זה דנץ החמה
 ורק הראב"ד ז"ל כס' בעה"צ כתב לשון זה כדריגן
 אלו ודבריו כתבו הרא"ש והמור והש"ע בס"י זה סעי'
 ד' וסעי' ה' וילן נל"ע לומר דהראב"ד ז"ל סירבא
 דלשון המשנה נקמ' והכוונה הוא על תחלת היום
 מעמוד השחר וכתבו לשון נץ החמה כמ"ש הרא"ש
 בפ"ק דברכות ס"י פ' לענין ק"ש וז"ל בלשון
 העולם נקרא לילה קודם הנץ ע"ש וגם תר"י כתבו
 שם וז"ל מפני שעקר היום אינו אלא מהנץ וכו'
 ולדינא יש להחמיר בשני הצדדים:

לכו ודע שש להבין מה דמרגלא בלשון הש"ס
 והפוסקים בעניין דאיסור קודם הנץ ולאחר הנץ
 והא קי"ל דלכל הדברים נקרי יום מעמוד השחר
 וצ"ל משום דראייה הוסי' תלוי בהתקנה אבל אי"כ הו"ל
 וצ"ל גם בערב קודם שקיעה החמה ולאחר השקיעה
 ולא כן כהבו ובגמ' ובפוסקים מורגל לשון בין
 השמשות והו"ל לאחר השקיעה קודם לילה ממש כמו
 לכל הדברים ויש מי שאומר דבאמת כוונת הפוסקים
 הוא על קודם השקיעה [ה"ד סק"ט ועפ"ר] ולא משמע
 כן ובכל ס"ס נדה כשאומר הש"ס בה"ש הוי ממש
 קודם הלילה שהרי בש"ס הוא בהפך בין נדה לזיבה
 וגם הש"ס [נ"י] מדרקק בין בה"ש דר' יהודה לבה"ש
 דר' יוסי וצ"ל וצ"ל במשנה וכו' לא הו"ל לשון
 נץ החמה אלא למאן דס"ל דהו"ל תלוי בשעות
 כדריגן [נ"ס]: ר' יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות
 היתה למורה להיות רואה עם הנץ החמה ע"ש ור'
 יהודה ס"ל דהו"ל תלוי בהענה ולא בהשגחה והכי
 קי"ל אמרינן באמת בגמ' שם רגילא למיחוי בסוף
 לילא רגילא למיחוי בתחלת יממא ע"ש והו"ל מעמד
 השחר [וזהו כוונת רש"י במסע ס' ד"ה ר' יהודה ע"ס
 דר"ק] וגם ברמב"ם לא נמצא לשון זה דנץ החמה
 ורק הראב"ד ז"ל כס' בעה"צ כתב לשון זה כדריגן
 אלו ודבריו כתבו הרא"ש והמור והש"ע בס"י זה סעי'
 ד' וסעי' ה' וילן נל"ע לומר דהראב"ד ז"ל סירבא
 דלשון המשנה נקמ' והכוונה הוא על תחלת היום
 מעמוד השחר וכתבו לשון נץ החמה כמ"ש הרא"ש
 בפ"ק דברכות ס"י פ' לענין ק"ש וז"ל בלשון
 העולם נקרא לילה קודם הנץ ע"ש וגם תר"י כתבו
 שם וז"ל מפני שעקר היום אינו אלא מהנץ וכו'
 ולדינא יש להחמיר בשני הצדדים:

לכו ודע שש להבין מה דמרגלא בלשון הש"ס
 והפוסקים בעניין דאיסור קודם הנץ ולאחר הנץ
 והא קי"ל דלכל הדברים נקרי יום מעמוד השחר
 וצ"ל משום דראייה הוסי' תלוי בהתקנה אבל אי"כ הו"ל
 וצ"ל גם בערב קודם שקיעה החמה ולאחר השקיעה
 ולא כן כהבו ובגמ' ובפוסקים מורגל לשון בין
 השמשות והו"ל לאחר השקיעה קודם לילה ממש כמו
 לכל הדברים ויש מי שאומר דבאמת כוונת הפוסקים
 הוא על קודם השקיעה [ה"ד סק"ט ועפ"ר] ולא משמע
 כן ובכל ס"ס נדה כשאומר הש"ס בה"ש הוי ממש
 קודם הלילה שהרי בש"ס הוא בהפך בין נדה לזיבה
 וגם הש"ס [נ"י] מדרקק בין בה"ש דר' יהודה לבה"ש
 דר' יוסי וצ"ל וצ"ל במשנה וכו' לא הו"ל לשון
 נץ החמה אלא למאן דס"ל דהו"ל תלוי בשעות
 כדריגן [נ"ס]: ר' יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות
 היתה למורה להיות רואה עם הנץ החמה ע"ש ור'
 יהודה ס"ל דהו"ל תלוי בהענה ולא בהשגחה והכי
 קי"ל אמרינן באמת בגמ' שם רגילא למיחוי בסוף
 לילא רגילא למיחוי בתחלת יממא ע"ש והו"ל מעמד
 השחר [וזהו כוונת רש"י במסע ס' ד"ה ר' יהודה ע"ס
 דר"ק] וגם ברמב"ם לא נמצא לשון זה דנץ החמה
 ורק הראב"ד ז"ל כס' בעה"צ כתב לשון זה כדריגן
 אלו ודבריו כתבו הרא"ש והמור והש"ע בס"י זה סעי'
 ד' וסעי' ה' וילן נל"ע לומר דהראב"ד ז"ל סירבא
 דלשון המשנה נקמ' והכוונה הוא על תחלת היום
 מעמוד השחר וכתבו לשון נץ החמה כמ"ש הרא"ש
 בפ"ק דברכות ס"י פ' לענין ק"ש וז"ל בלשון
 העולם נקרא לילה קודם הנץ ע"ש וגם תר"י כתבו
 שם וז"ל מפני שעקר היום אינו אלא מהנץ וכו'
 ולדינא יש להחמיר בשני הצדדים:

לכו ודע שש להבין מה דמרגלא בלשון הש"ס
 והפוסקים בעניין דאיסור קודם הנץ ולאחר הנץ
 והא קי"ל דלכל הדברים נקרי יום מעמוד השחר
 וצ"ל משום דראייה הוסי' תלוי בהתקנה אבל אי"כ הו"ל
 וצ"ל גם בערב קודם שקיעה החמה ולאחר השקיעה
 ולא כן כהבו ובגמ' ובפוסקים מורגל לשון בין
 השמשות והו"ל לאחר השקיעה קודם לילה ממש כמו
 לכל הדברים ויש מי שאומר דבאמת כוונת הפוסקים
 הוא על קודם השקיעה [ה"ד סק"ט ועפ"ר] ולא משמע
 כן ובכל ס"ס נדה כשאומר הש"ס בה"ש הוי ממש
 קודם הלילה שהרי בש"ס הוא בהפך בין נדה לזיבה
 וגם הש"ס [נ"י] מדרקק בין בה"ש דר' יהודה לבה"ש
 דר' יוסי וצ"ל וצ"ל במשנה וכו' לא הו"ל לשון
 נץ החמה אלא למאן דס"ל דהו"ל תלוי בשעות
 כדריגן [נ"ס]: ר' יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות
 היתה למורה להיות רואה עם הנץ החמה ע"ש ור'
 יהודה ס"ל דהו"ל תלוי בהענה ולא בהשגחה והכי
 קי"ל אמרינן באמת בגמ' שם רגילא למיחוי בסוף
 לילא רגילא למיחוי בתחלת יממא ע"ש והו"ל מעמד
 השחר [וזהו כוונת רש"י במסע ס' ד"ה ר' יהודה ע"ס
 דר"ק] וגם ברמב"ם לא נמצא לשון זה דנץ החמה
 ורק הראב"ד ז"ל כס' בעה"צ כתב לשון זה כדריגן
 אלו ודבריו כתבו הרא"ש והמור והש"ע בס"י זה סעי'
 ד' וסעי' ה' וילן נל"ע לומר דהראב"ד ז"ל סירבא
 דלשון המשנה נקמ' והכוונה הוא על תחלת היום
 מעמוד השחר וכתבו לשון נץ החמה כמ"ש הרא"ש
 בפ"ק דברכות ס"י פ' לענין ק"ש וז"ל בלשון
 העולם נקרא לילה קודם הנץ ע"ש וגם תר"י כתבו
 שם וז"ל מפני שעקר היום אינו אלא מהנץ וכו'
 ולדינא יש להחמיר בשני הצדדים:

ימים מעט בכל יום וכולי עלמא נהניו בפרישה ס"ד
 לסתה כשיעבור זמן הוסת שוב נהנה לבעליה ולדברי
 הגדולים היה לנו להחמיר חמשה ימים לפעמים
 ולהתמל"ן באמת צריך להיות כן אך אנו לא נהנינו
 כן מפני דקיי"ל שא"צ לחוש רק להתחלת הוסת
 [פ"ר סק"ז] ולדון דצ"ו ולחנם סל"ו סגולות כזו
 וכדו נקטות מפני שאלו זה כזו ולאו כן ודוק]:

לכו אם הגיעה וסתה בימי עיבורה משהכר עוברת
 והיינו ג' חדשים או בימי מניקה שהם כ"ד
 חדשים משנולד הילד אפילו נהנה בנה למניקה או מת
 תולד א"צ לפרוש סמוך לוסתה ואפילו בתוך וסתה
 מוהרות בלא בדיקה רחן בחוקת מסולקות דמים אבל
 אם ראתה פעם אחת בימי עיבורה או בימי מניקה
 תיששח וי"א דדווקא בג' פעמים ואינו עיקר אלא
 אפילו בפעם אחת חוששה כמו שיתבאר בס"י קפ"ט
 וכן הסכימו האחרונים ודע דבאה"ע ס"י י"ג יש מחלוקת
 אם חדש העיבור הוי בכלל כ"ד חדש אם לא ולכאורה
 גם כאן כן הוא וי"א דכבאן הכל מודים שאינו בכלל
 רבין ורמב"ם שהיא מסולקת דמים בימי מניקה
 משום דאיבירה מהפסקים עד כ"ד חדש כמ"ש חו"ל
 א"כ ביותר משיעור זה אינה מפורקת ומה שייך שנת
 העיבור לכאן [כרו"ס]:

לכו שנו חכמים במשנה [לפי] ר"ם אומר אם היתה
 במחבא מחמת לסמים או כרכום [רש"י] והגיע
 שעת וסתה ולא בדיקה מותרת מפני שחזרה מסלקת
 את הדמים וז"ל המור האשה שהיתה נהגה במחבא
 מפני פחד והגיע וסתה חוששה לו אפילו לא היה לה
 וסת קבוע עבר היום ולא בדיקה מותרת מפני שחזרה
 מסלקת את הדמים עכ"ל רבן דרקק מלשון המשנה
 דרק בדיעבד מהורה אבל לכתחלה צריכה בדיקה
 ככל הנשים שצריכות בדיקה בשעת וסתן אפילו
 בוסת שאינו קבוע והקשו עליו דהא בגמ' [פ"י] מרמז
 מעוברת להיותה במחבא וא"כ למה במעוברת
 א"צ בדיקה לכתחלה ובכאן רק בדיעבד והרצו רס"ל
 להמור דלא דמי דמעוברת היא בחוקת סילוק דמים
 לגמרי שהרי רואין דרמיהן מסולקין אבל במחבא לא
 ברי לן מלי האי שהרי חייגן כמה נשים אע"ג דהוי
 במחבא לא שינו את הפקידים [ג"י וס"ך סק"ח וע"פ
 שכתב טהור להטור גירסא אחרת בגמ' וע"פ סק"ח
 שכתב דקעס הטור דשמה בשעת שחזק לבעול ועבור
 שכתב ע"ס וכבר נתקשו האחרונים בדבריו ולדיו קשיא
 סה כסוף נדה מחלק בין סתמא לביעמותא וכן הו"ל
 כמסוס ר' וסתמא הוא זמן ארוך וא"ך ימוש לז"ל:
לכו ואני חמה סאר על דברים אלה לומר הפ"ך
 מסברה הש"ס דהש"ס מרמז להו ואנו נחלק ואי
 משום שיש שגם במחבא לא שינו את הפקידים אמו
 גם מעוברת ליכא כן אלא שעל הרוב דיברו ובעיקר
 מושיהם על המור לא אבין שהרי באמת למדקק

בלשון המור גם במעוברת ס"ל רק בדיעבד ח"ל שם
 מקודם ואם הגיע וסתה בימי עיבורה וכו' א"צ לפרוש
 סמוך לוסתה וכן לאחר הוסת מותרת אע"פ שלא
 בדיקה עכ"ל הרי להדיא כתב לשון דיעבד ובגמ' שם
 שאומר אתרווייהו דלא בעי בדיקה היינו בדיעבד
 כלומר שאין הבדיקה מעכב כדמוכח מלשון המשנה
 והו"ל דעת המור וכמורמני שגם המנהג אצל הנשים
 כן שבדוקות גם בימי עיבורן עד שמוחקו כסילוק
 הוסת וכן בראשית ימי מניקותן:

לכו ויותר מזה אני מחפלא על הפוסקים שלא העירו
 שברמב"ם לא נמצא כלל דין זה לא דין דהיתה
 במחבא ולא דין דמעוברת ומניקה שא"צ בדיקה בשעת
 הוסת וברור הוא שפעמו דאין הלכה כ"מ כמ"ש
 בפ"י המשנה י"ג רע"ב ע"ש וכיון דבגמ' למדו דין
 מעוברת מחבא סמילא דגם בזה אין הלכה כמור
 ולפ"ו לדעתו כולן צריכות בדיקה לעת ווסתן:

לכו ודעת הרשב"א הוא חופך ממש מדעת הרמב"ם
 ראינו ס"ל דהא דל"מ צריכה בדיקה לכתחלה
 והו"ל מפני דס"ל וסתות דאורייתא כדאייתא בגמ' [ע"ז]
 אבל לדיון דס"ל וסתות דרבנן גם לכתחלה א"צ בדיקה
 וס"ל דהלכה כ"מ מרשקלי ומרי אמוראי אליביה וגם
 לא מצינו בהדיא במשנה מי שחולק עליו מפורש ע"ש

והו"ל דעת רבינו הב"י בסעי' ח' שכתב היתה נחבית
 במחבא מפני פחד והגיע שעת וסתה אינה חוששה לו
 עכ"ל ואפילו לכתחלה כמ"ש בספרו הגדול ורבינו
 הרמ"א כתב וי"א דווקא אם עבר הוסת ולא בדיקה
 ולא הרגישה מהורה בלי בדיקה אבל לכתחלה צריכה
 בדיקה עכ"ל והו"ל דעת המור והמיהני למה לא ביארו
 דהו"ל רק בפחד הנמשך אבל בפחד פתאומי אדרבא
 מכיאי לידו ראייה כמו שדרשו חו"ל במגילה [ע"ז]
 על ותחלחל המלכה מלמד שפירסה נדה ופריך
 שחזרה ומתריץ ביערותא מרפאי ע"ש [ודע דבעל עין
 משפט ליון דין דמרתס ומעוברת כדמ"ס ושגה כזו
 דמרתס לא נמאל כלל ומעוברת כתב רק לענין דליון
 שעתן ולמרתס ועיקרו כפי משכח ומוסב ס"ד ולא לענין
 בדיקה כשעת הוסת וכן המליין כש"ע ליון על דברי סמ"א
 דכ"מ כ"י ולינו כן דזכו דעת המור כמ"ש ודוק]:

לכו שארי כל הנשים שאינן מעוברות ומניקות ואינן
 וקנות ולא במחבא חייבות לברוק בהגיע זמן וסתן
 והבדיקה הוא בחורין ובסדקין [מ"ד] וס"מ אם עבר
 הוסת ולא בדיקה ולא הרגישה מהורה דקיי"ל וסתות
 דרבנן ומ"מ י"א שאסורה לבעלה עד שתברוק אח"כ
 וכן כשמה להדיא בגמ' [ע"ז] דחכמים ס"ל וזיברק
 ע"ש אך זהו כיש לה וסת קבוע או יום ל' בסתם נשים
 אע"פ שאינו קבוע והכי נהוג אבל באשה שידוע שאין
 לה וסת קבוע לכתחלה צריכה בדיקה בעת וסתה כפי
 דרך וסתה שאינו קבוע אבל אם עבר הזמן ולא בדיקה
 ולא הרגישה א"צ בדיקה אף לכתחלה כיון שוסתה

15

וסת שאינו קבוע

בזמן האחרון רוב רובן של הגשים אין להם וסת קבוע, ולכן צריכות לחוש בראייתם לכמה סוגי וסתות.

א' יום החודש: ראתה באחד מימי החודש, צריכה בחודש הבא לפרוש באותו היום. ולדוגמא ראתה ב"ז בחודש ניסן, צריכה לפרוש ב"ז אייר. ואין חילוק בכל זה בין חודש מלא לחודש חסר.

ראתה ביום ל' בחודש מלא, וחודש הבא הוא חודש חסר, אינה צריכה לחוש לוסת זה, כי אין כאן יום ל' שתחוש לו.

ב' יום ההפלגה: הפלגה פירושה מרחק. שונה וסת זה מוסת החודש, שוסת החודש כיון שראתה פעם אחת חוששת, ואילו בוסת הפלגה אינה חוששת עד שתראה שתי ראיות, ומונה את הימים שביניהם - וזה נקרא הפלגה, וחוששת לה. ולדוגמא ראתה ביום א' בחודש ניסן וראתה שוב ביום כ' לחודש ניסן, הרי שיש לה הפלגה של עשרים יום וחוששת לט' אייר, שבו יושלמו עשרים יום מהראיה השניה.

וסת ההפלגה שיש לחוש לו, הוא רק אם ראתה את שתי הראיות האחרונות באותה עונה, ר"ל שראתה עכשיו בעונת יום, ולסוף שלושים ראתה שוב בעונת יום, אז צריכה לחוש לסוף שלושים הכאים ביום, אולם אם ראתה עכשיו בלילה, ולסוף שלושים ראתה ביום אין עושים מזה וסת הפלגה בכלל¹⁴.

ג' עונה בינונית: הנה חז"ל חשכו ומצאו שסתם נשים רואות לל' יום, ואמרו: סתם עונה ל' יום. וכיון שכן קבעו חז"ל שכל אשה שראתה, יש לה לחוש לסוף שלושים יום לראייתה, ולדוגמא אם ראתה בא' ניסן יש לה לחוש בל' בו.

ולפי"ז אם היה משתנה המצב ורוב הנשים היה וסתן לכ"ה יום, היה הדין שצריכות הנשים לחשוש לסתם עונה של כ"ה יום. והנה עתה נשתנה המצב ורוב רובן של הנשים אין להם עונה לשלושים יום - אם לא על דרך המקרה וכשאר ימים, וכן לא קבעו הגשים לעצמן שום זמן קבוע שרגילות לראות בו. לכך אין בזמן הזה לחשוש לעונה בינונית כלל.

ד' וסת הגוף: אם אירע בגופה שום ענין, כגון: שקפצה או פיהקה או שהרגישה שראשה או אבריה כבדים עליה, וראתה דם מתוך הרגשות אלו בין בתחילתן בין בסופן, כשתרגיש עוד

14. ראה ערוך השולחן סי' קפ"ט סעי' כ"ו.

ב' ראייה הנחשבת לקביעות וסת, היא רק אם נטמאה בה מה"ת, והיינו שהרגישה הרגשה המטמאת ומצאה מראה טמא, או שראתה כדרכה אפילו שלא הרגישה - דודאי היתה הרגשה ולא אדעתא. אמנם אין הכתמים אפילו הטמאים עושים קביעות וסת. אבל דם שנמצא על ער הבדיקה מצטרף לקביעות וסת.

ג' ראתה שלושה או ארבעה ימים, לענין קביעות וסת אין מסתכלים אלא על היום הראשון. ואפילו אם ראתה מעט ופסקה יום או יומים ואח"כ חזרה לראות, מסתכלים רק על היום הראשון דוקא. אמנם אם ראתה ופסקה, וראתה אחרי שבעה ימים שוב, תלך אצל חכם שיסדר לה וסתותיה.

ד' היום מתחלק לשתי עונות, עונת יום ועונת לילה, קבעה וסתותיה ביום חוששת ביום דוקא, קבעה בלילה חוששת בלילה. עונת יום היא מעלות השחר¹³ עד צאת הכוכבים, ועונת לילה היא מצאת הכוכבים עד עלות השחר. מהשקיעה עד צאת הכוכבים הוא בין השמשות, ואם ראתה בזמן הזה, העונה שצריכה לחוש לה היא עונת לילה.

ה' ראוי לכל זוג לנהל יומן שירשמו בו את עונותיה, וישתדלו לרשום מיד בקבלת הוסת כדי שלא ישכחו.

ו' אשה הלוקחת כדורים המונעים את הופעת הוסת, אינה צריכה לחוש לשום תאריך של וסתות בעוד שהיא לוקחת את הכדורים, דכבר הוחזקו הכדורים למנוע את הוסת, ודין זה גם בבעלת וסת קבוע.

ואם רגילה לראות וסת מיד אחר גמר לקיחת הכדורים, או אחר יום או יומים צריך לפרוש בזמן שיודעת שצריכה לקבל.

13. הנה בכמה מקומות נקטו השו"ע והפוסקים כאן לשון נץ החמה [ראתה קודם נץ החמה וכו']. והדבר ברור שאין הכוונה למה שאנו קוראים נץ החמה - אלא הכוונה לעמוד השחר, דתחילת היום הוא בעמוד השחר ולא בנץ החמה כדאמרינן בכל מקום, ונץ החמה הוא אחר תחילת היום [כמבואר בפסחים דף כ' ע"ב]. אלא שנקטו הפוסקים לשון זה, מחמת לשון המשנה בנדה [דף ס"ג ע"ב], אולם הכוונה ודאי על תחילת היום האמיתית והיא בעלות השחר - שהוא תחילת היום. לכל הדינים כולם.

ותנא דמסייע לן הוא כעל האשכול שכתב בהלכות נדה סימן ל"ב עמ' 77, וז"ל: וכמה אמר רבא עונה יום או לילה, ואע"ג שדרכה לראות בסוף היום בעיא פרישה מתחילת עלות השחר וכו'. וכן גם כתב בסדרי טהרה סי' קפ"ד ס"ק ג' בד"ה ולענין, והוכיח כן מרברי הרמב"ם [פרק ח' מאיסורי' הל' ג'] שכתב: ושיש לה וסת אסורה לשמש בכל עונת הוסת אם וסתה ביום אסורה לשמש כל אותו היום וכו', הרי שלא הזכיר נץ החמה, אלא יום ולילה, ויום הוא מעלות השחר כידוע. וראה בערוך השולחן סי' קפ"ד סעי' כ"ז.

ע"י משה
נר טובה

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

והוא אלו שולחן ערוך בלא להס. ואלו מן המצויים שבהם נאמר ואלו שבהם נאמר ואלו שבהם נאמר...
במבוא שאלו. פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
במבוא שאלו. פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

ע"י משה
נר טובה

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

לא שנו. דקמטין אמרין ללא לקדש. הגבול אם כן הוא האלוס...
לא שנו אלא בקדש הגבול. לפי רבי הא דלמדין ומצוי בזבין...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

ע"י משה
נר טובה

ע"י משה
נר טובה

לא שנו אלא בקדש הגבול. לפי רבי הא דלמדין ומצוי בזבין...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

ע"י משה
נר טובה

לא שנו אלא בקדש הגבול. לפי רבי הא דלמדין ומצוי בזבין...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

ע"י משה
נר טובה

ע"י משה
נר טובה

לא שנו אלא בקדש הגבול. לפי רבי הא דלמדין ומצוי בזבין...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

ע"י משה
נר טובה

לא שנו אלא בקדש הגבול. לפי רבי הא דלמדין ומצוי בזבין...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

ע"י משה
נר טובה

ע"י משה
נר טובה

לא שנו אלא בקדש הגבול. לפי רבי הא דלמדין ומצוי בזבין...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

ע"י משה
נר טובה

לא שנו אלא בקדש הגבול. לפי רבי הא דלמדין ומצוי בזבין...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...
הוא שיהיה להם: פי' בנשואים...

ע"י משה
נר טובה

אמרה מהורה אני מותרת שהתורה האמינתה שנאמר
 וספרה לה לה לעצמה ומיהו כשהאמינתה תורה ה'ם
 בשאמר' ספרתי ומבלתי אבל החזקה נדה בשכנותיה
 ואמר' לו לא נטמאתי אינה נאמנת לפי שמשעה שהחזקה
 נדה הרי היא כנדה וראית ואינה נאמנת להכחיש את
 החזקה ולא עוד אלא אפי' נתנה אמתלא לרבירה
 אינה נאמנת דכודאי נדה משוינן לה ראמר ר' יהודה
 החזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה
 ומדלקי עלה אלמא כודאי משוינן לה . ותנן בפרק
 המדיר ומשמשתו נדה . ואקשינן אי דידע ניפוש אי
 דלא ידע נסמוך עלה . ואוקימנא כדר' יהודה דאמר
 החזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום
 נדה . אלמא כל כיהאי נוונא לא איבעי ליה למיסמך
 עילויה וסחמא קאמר דאלמא אפי' באמתלא לא מהימנא
 דהא כודאי נדה משוינן לה . והיכי דמי החזקה כגון
 שלבשה בגדים שהיא רגילה ללבוש לעולם בימי נדתה .
 וא"ת והלא אינה מוחזקת נדה אלא על פיה שלבשה בגדי
 נדותה ומפני מה אינה נאמנת באמתלא . ומ"ש מההיא
 דאמר רב פפא פרק האשה שנתאלמנה אמרה טמאה אני
 וחזרה ואמרה מהורה אני אם נתנה אמתלא לרבירה
 נאמנת . י"ל משום שהיא כושה או משום אונס מיקרי
 ואמרה טמאה אני אבל לעשות מעשה כולי האי ללבוש
 בגדי נדה אינה לובשת ולפיכך כל שחזרה ואמרה לא
 נטמאתי הרי היא כמכחשת מה שאמרה ואינה נאמנת .
 גרסינן בפרק כל הוד אמר רב שמואל בר אבא א"ר אבא
 א"ר אפי' א"ר יוחנן אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי
 וסתה ובא עליה . א"ל רב שמואל בר אבא לרבי אבא
 אמר ר' יוחנן אפי' ילדה דכוזיה למיטבל . פרח זל אפי'
 מי שילדה שהיא יראה לטכול מפני הצנה א"ל אמו ודאי
 נטמאת מי א"ר יוחנן אימר דאמר רבי יוחנן ספק ראתה
 ספק לא ראתה כלומר דוסחות דרבנן ואימר לא ראתה
 ואת"ל ראתה אימר טבלה אבל ודאי ראתה כלומר כגון
 זו מי אמר מיימר דטבלה הוי ספק ודאי ואין ספק מוציא
 מדאי ודאי ורש"י ז"ל פירש אפי' ילדה כלי נערה מלשון קח
 לי את הילדה שהיא כושה לטכול א"ל אמו ודאי מי א"ר
 יוחנן כלי כיון דרבי יוחנן לא אמרה אלא בספק ראתה אפי'
 בילדה נמי אמרינן שהרי אפי' טומאתה אינה אלא ספק .
 וק"ל הכי . ועיקרי דינין אלו יתבאר בשער הוסמות
 נסד . תנן בשבועות פרק ידיעת הטומאה היה משמש
 עם ומהורה ואמרה לו נטמאתי פירש מיד חייב שיציאתו
 הגאה לו כביאתו . ואמרינן עלה בגמרא אמר רב הונא
 משמיה דרבה היכי ליעבד נועץ צפרניו בקרקע עד שימות
 ומביה אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הפורש
 מאשתו סמוך לווסתה הוויין לו בנים זכרים שנאמר
 להבדיל בין הטמא בין הטהור . וסמך ליה אשה כי
 חזרע וילדה זכר . ריב"ל אמר הוויין לו בנים ראויין
 להוראה דכתיב בין הטמא ובין הטהור וכתיב כתריה
 להורות את בני ישראל :

שער השלישי

הזכות דבר תורה כל אשה בין יש לה וסת קבוע בין

אין לה וסת קבוע אינה אמורה לבעלה
 עד שתראה או עד שתרגיש שיצא הדם
 לבית החיצון יצא לבית החיצון טמאה
 כאלו יצא לחוץ ממש שנאמר דם יהיה
 זכה בבשרה אפי' בבשרה מטמא חכמים
 עשו סייג לרבר ואסרו אותה עונה שהיא
 למודה לראות בה וסמכו אותו על
 המקרא שנאמר והזרתם את בני ישראל
 מטומאתם . ואמר רבי יאשיה מכאן
 אזורה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן
 סמוך לוסתן . וכמה אמר רבא עונה
 וכמה עונה או יום או לילה . כיצד הרי
 שהיתה למודה לראות מ"ח לר"ח
 כשיגיע ר"ח אפי' אינה רואה אמורה כל
 אותו היום משום חשש הוסת שמא אורח
 בזמנו יבא ונמצא משמש עם הטמאה
 אפי' היתה למודה להיות רואה בסוף
 היום הרי זו אמורה אפילו מתחלת היום .
 ואם למודה לראות לעולם בתחלת היום
 ועברה אותה שעה ולא ראתה אפי' הכי
 אמורה כל היום . שמא נתעכב מעט
 האורח וכיומו יבא . וה"ה ברואה בלילה
 שהיא אמורה כל אותה הלילה על הדרך
 שאמרנו התניא בשילהי פרק האשה
 שהיא עושה צרכיה היתה למודה להיות
 רואה מיום עשרים ליום עשרים ומשש
 שעות ל' שעות והגיע יום כ' ולא ראתה
 אמורה לשמש כל שש שעות דברי ר"י
 רבי יוסי מתיר עד שש שעות וחוששת
 לשש שעות עברה ולא ראת' אמור
 לשמש כל אותו היום כולו דברי רבי
 יהודה ור' יוסי מתיר סן המנחה ולמעלה
 הית' למודה להיות רואה עם הנץ החמה
 אינו אמור אלא עם הנץ החמה רבי יהודה
 אומר כל היום כולו אמור . והתניא רבי
 יהודה אומר כל הלילה שלה כלומר כל

השער השלישי

כסאות וחלול בו עני
 פנינים כפי' לנכר ליה
 ווסת קבוע ולחם שלים
 קבוע ווסת חושי כוסות
 וחלול פס זה כוסות
 שחוסשת לו כמון לוסת
 ולחסי' שלים מניעת
 כסן עדיין ולחם שלים
 חוסשת לו :

כל אשה בין שיש לה
 וסת קבוע בין שאין
 לה וסת קבוע אינה
 אמורה לבעלה דבר
 תורה עד שתראה או
 עד שתרגיש שיצא הדם
 לבית החיצון ש"ל דם
 יהיה זכה בבשרה .
 חכמים עשו סייג לרבר
 ואסרו כל אותה עונה
 שהיא למודה לראות
 בה בין שיש לה וסת
 קבוע בין אין לה וסת
 קבוע . בר"א בגדולה
 אבל בקשנה שלא הגיע'
 לימי הנקודים ולא
 הביאה סימנים אינה
 חוששת לוסת שאינו
 קבוע . וכמה עונה או
 יום או לילה כיצד
 היתה למודה לראות
 ביום אמורה כל היום
 היתה למודה לראות
 בלילה אמורה כל הלילה
 עונה זו הסמוכה לוסת
 שאמרנו כבר אמרנו
 שאינה מוכרזת תורה
 אלא מ"ס לפיכך אינה
 אמורה אלא בתשמיש
 בלבד עור הקלו בו
 שהוציא לדרך ספק
 לווסתה מוקד את אשתו
 מקדה זו אפי' בתשמיש
 ויש מי שהורה שהיא
 אמורה בכל קריבה
 בעולם כנדה והוציא
 לדרך אנו מוקד
 בתשמיש ולא התירו לו
 אלא שקרת רצו ודברי
 הרגל ולא יראה לי כן .
 הפרש יש כעניינים אילו
 בין וסת קבוע לוסת
 שאינו קבוע . איזה וסת
 קבוע כל שתקבענו ג'
 פעמים . פחות מיכן אין
 זה וסת קבוע מה היא
 והפרש שיש בין וסת
 קבוע לשאינו קבוע .
 וסת הקבוע כשם שאינו
 נקבע

הלילה שלפני אותו הנץ החמה אבל היום מותר . לא
 קשיא הא דרגילה למיחוז בתחלת יממא הא דרגילה למחוז
 בסוף ליליא . אמר רבא הלכתא כרבי יהודה . הפרש
 יש בדבר זה בין אשה שיש לה וסת קבוע לאשה שאין
 לה וסת קבוע . כיצד הוסת הקבוע אינו נקבע עד
 שתקבענו שלשה פעמים וכשם שאינו נקבע עד שלשה
 פעמים כך אינו נעקר עד שלשה פעמים דתנן בפרק
 האשה שהיא עושה צרכיה אין האשה קובעת לה וסת
 עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה מטוהרת את הוסת
 עד שתעקר ממנה שלשה פעמים אעפ"י שאינו נקבע עד
 שלשה פעמים הרי היא חוששת לו ואמורה כל אותה
 עונה כדרך שאמר בוסת קבוע וכדאמר' התם אמר ר"פ
 לא אמרן אלא למקבעי אבל למיחש בחד' זמנא חייש ליה .
 ומיהו כיון שאינו נקבע הרי הוא נעקר ממנה בפעם אחת
 ואפילו ראתה בו שתי פעמים נעקר ממנה בפעם אחת
 דגרסינן

יח שפתי כהן יורה דעה קפה הלכות נדה

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

ג. ממירא דרז יהודה קדושין דף פ' (ע"א) וכוונות דף ע"ב ע"א דבעלה לוקה עליה [והש"ס מורה שיהיה הארץ גם י שער ב ט, א; הקרן י: ג].

ציונים רמ"א עם ציונים מהש"ך

קפה א (פ"ז ס"ג א) קשה מאי קא משמע לן דאחר כך דוקא נאמנת ובלאו הכי אינה נאמנת, פשיטא שאינה נאמנת כיון שאי אפשר שטבלה בתוך אותו זמן, ונראה שאפילו אם ספק לו אם עברו כל כך ימים שאפשר שטבלה, דהיינו שרגילה ללבוש לבנים ביום ששי לראייתה ועכשיו אי אפשר בך אלא שאם טבלה הייתה צריכה ללבוש לבנים ביום חמישי, והיא אומרת שטבלה, נאמנת, כיון שעל כל פנים אפשר בך: (ב) חשיבה כודאי טמאה. ולא מהני אמתלא אחר כך וכמו שכתב בענין ג. והקשה הטור [עמוד כ ו] וכו' עדיף הוחזקה נדה מאומרת בפירוש טמאה אני שמהני שם נתינת אמתלא, ומירך הרשב"א [מורה הנבוכים ב' שער ב ט, א] דמשום בושח או אונס מקרי שאומרת טמאה אני "אבל לעשות מעשה כולי האי ללבוש בגדים של נדה אינה נאמנת, לפיכך לא מהני שם אחר כך אמתלא. ועיין מה שכתבתי סימן א' סעיף י"ג [ס"ק כ] מזה ורמזויו גם כן בסימן קכ"ז [ס"ק ג]. ומלמדי כתוב בשם מהר"ר לייב מפראג [בניאורו לטור] דשאני הוחזקה נדה בשכנותיה דלאו כולי עלמא ידעי מן האמתלא ואם כן על מה סמכה כשהחזיקה עצמה נגד כולי עלמא, מה שאין כן באומרת לבעלה טמאה אני אפשר שסמכה עצמה שאחר כך תאמר לו את האמתלא, על מה סמכה כשהחזיקה עצמה נגד כולי עלמא, מה שאין כן באומרת לבעלה טמאה אני צפוי רבים שהיא טמאה לא מהני אחר כך אמתלא, על כן כתבו הפוסקים אמרה לבעלה טמאה אני, דאין הדין כן אלא באמרה לבעלה לחוד כן. מעשה באשה אחת שילדה שלש פעמים בחודש השמיני, ומעשה ששני הרע גורם לה, ורצתה להסמיר עיניה מניי בימה ושכנותיה, והסכים בעלה שתאמר טמאה אני בתחילת עיניה כדי להסמיר עיניה, ונשאל רמ"א [שו"ת סימן ב] אם בעלה מותר לנזח עליה בסתר, והשיב להימר, והארץ בזה ענין נתינת אמתלא בהחזקה נדה בשכנותיה. ולפי ענין נראה שאין זה נכנס כלל בכלל הוחזקה נדה כו', כיון דגלתה כן קודם שהחזיקה עצמה לעמלה. דעיקר החומרא בהחזקה נדה להרמזין לפי שמעשה לא עבדה בשביל האמתלא כמו שכתבנו [עמוד כ ד"ה ומ"ש רבינו ומיהו] בשם הרשב"א, וכאן בעלה מחלה ההוכחה הזאת. ודבר זה דומה למוסר מודעה על גט ומנהג, דאע"ג דעושה מעשה גדול אחר כך אפילו הכי כיון שגלה דעתו מחלה שלא יהיה ממש במעשה שיעשה אחר כך, לא אולגין בתר המעשה, הכא נמי כן הוא. ואין חילוק בין גלתה מחלה בפני עדים, כיון שבעלה יודע (האמת לא אסרה) [האמתלא לא אסרה] "מורה עליו כלל. וגם לפי טעם שכתבתי בשם מהר"ל מפראג דאם ידוע לרבים גרע טפי, מכל מקום כאן שרי. דלא מהני סברא זו רק להחזיקה לעמלה נגד בעלה שאין בעלה יכול לסמוך להימר, מה שאין כן בזה שבעלה הוא יודע שהיא טמאה באמת קודם שהחזיקה נגד הנדיות, ודאי שרי. ונראה נמי בהא [בפרק] [דפרק] דתרא דקדושין [פ, א] סוקלין ושורפין על החזקות, ומעשה באשה אחת שצאה לירושלים ותינוק מורכב לה על כתפיה והגדילתו וצא עליה וסקלוס לא מפני שגנה ודאי היה אלא מפני שברוך אחריה, דהתם נמי אם הייתה אומרת בתחלה בשעת צאתה לירושלים שאין זה בנה בפני שני עדים אלא שהיא תגדל אותו ותחזיקנו בחזקת בנה בפני רבים דודאי לא היו סוקלין אותה אחר כך, שאין כאן חזקה כלל כיון שאמרה אומרת מחלה, ואפילו אמרה אחר כך בפירוש שזה בנה, כיון שבעלה מחלה מה שתאמר אחר כך. כל זה נראה פשוט. ותמה אני על רמ"א שם במשנה סימן ז' שלא נכנס לדבר זה. רק דימה הדבר לנתינת אמתלא אחר החזקה דאע"ג דלא מהני בהחזקה נדה להרמזין, מכל מקום כאן הוה אמתלא טובה ומהני, ע"ש. ולדידי אין כאן חזקה כלל, שהייתה רפואה קודם למכה במה שגלתה מחלה לבעלה בשעה שהיתה נאמנת על עצמה שהייתה טמאה, ע"ש. ונראה לע"ד פשוט. עוד ראיתי שם במשנה הג"ל שמקשה רמ"א למה אמרו הוחזקה נדה בעלה לוקה ולא אמרו היא לוקה, ומירך שם מה שמירך. ולי נראה דרובא קמ"ל, דאפילו הוא שיש לו ד' לטובא במה שלא הגידה לו שהיא נדה כדרך נשים שמגדלות לבעליהן, יוכל לומר סמכתי על זה ותלמי שנינו בגדים במידה אחרת, קמ"ל דאין זה כלום ולוקה, כן נראה לע"ד:

ערך פחם צמחריק"ש

קפה ישיב א [מבלתי]. הינה כחוק טמאה ואמרה לו בעלה, ורואה דם בנגדיה ואמרה עברתי אחר כך בשוק של נתינים, נאמנת: פ"ה י [ואחר כך כו']. אחר כדי דיעור: [נאמנת כו']. מלא דם בנגדיה נאמנת לומר דם צפור נעסקתי, וכן כל כיוצא בזה:

ביאור הגר"א

[ב] [נהגו] ומאחר כו'. כתובות ע"ב א': [ג] אפילו כו'. הרא"ש שם [בכחוב] פ"ו סימן טו [וחוספות שם ד"ה אי דלא כו': [ד] [מ"ק א]: (ב) טמאה. עיין באה"ע"ז סימן מ"ז סעיף ד': [ה] [שו"ת] ואם נתנה כו'. שם [כב, א]: [ו] כגון כו'. ירושלמי [בכחוב פ"ב הלכה ה] [הביאו חוספות שם [ע"ב] ד"ה ואפילו כו':

הגהות רמ"א

קפה א (פ"ז ס"ג א) קשה מאי קא משמע לן דאחר כך דוקא נאמנת ובלאו הכי אינה נאמנת, פשיטא שאינה נאמנת כיון שאי אפשר שטבלה בתוך אותו זמן, ונראה שאפילו אם ספק לו אם עברו כל כך ימים שאפשר שטבלה, דהיינו שרגילה ללבוש לבנים ביום ששי לראייתה ועכשיו אי אפשר בך אלא שאם טבלה הייתה צריכה ללבוש לבנים ביום חמישי, והיא אומרת שטבלה, נאמנת, כיון שעל כל פנים אפשר בך: (ב) חשיבה כודאי טמאה. ולא מהני אמתלא אחר כך וכמו שכתב בענין ג. והקשה הטור [עמוד כ ו] וכו' עדיף הוחזקה נדה מאומרת בפירוש טמאה אני שמהני שם נתינת אמתלא, ומירך הרשב"א [מורה הנבוכים ב' שער ב ט, א] דמשום בושח או אונס מקרי שאומרת טמאה אני "אבל לעשות מעשה כולי האי ללבוש בגדים של נדה אינה נאמנת, לפיכך לא מהני שם אחר כך אמתלא. ועיין מה שכתבתי סימן א' סעיף י"ג [ס"ק כ] מזה ורמזויו גם כן בסימן קכ"ז [ס"ק ג]. ומלמדי כתוב בשם מהר"ר לייב מפראג [בניאורו לטור] דשאני הוחזקה נדה בשכנותיה דלאו כולי עלמא ידעי מן האמתלא ואם כן על מה סמכה כשהחזיקה עצמה נגד כולי עלמא, מה שאין כן באומרת לבעלה טמאה אני אפשר שסמכה עצמה שאחר כך תאמר לו את האמתלא, על מה סמכה כשהחזיקה עצמה נגד כולי עלמא, מה שאין כן באומרת לבעלה טמאה אני צפוי רבים שהיא טמאה לא מהני אחר כך אמתלא, על כן כתבו הפוסקים אמרה לבעלה טמאה אני, דאין הדין כן אלא באמרה לבעלה לחוד כן. מעשה באשה אחת שילדה שלש פעמים בחודש השמיני, ומעשה ששני הרע גורם לה, ורצתה להסמיר עיניה מניי בימה ושכנותיה, והסכים בעלה שתאמר טמאה אני בתחילת עיניה כדי להסמיר עיניה, ונשאל רמ"א [שו"ת סימן ב] אם בעלה מותר לנזח עליה בסתר, והשיב להימר, והארץ בזה ענין נתינת אמתלא בהחזקה נדה בשכנותיה. ולפי ענין נראה שאין זה נכנס כלל בכלל הוחזקה נדה כו', כיון דגלתה כן קודם שהחזיקה עצמה לעמלה. דעיקר החומרא בהחזקה נדה להרמזין לפי שמעשה לא עבדה בשביל האמתלא כמו שכתבנו [עמוד כ ד"ה ומ"ש רבינו ומיהו] בשם הרשב"א, וכאן בעלה מחלה ההוכחה הזאת. ודבר זה דומה למוסר מודעה על גט ומנהג, דאע"ג דעושה מעשה גדול אחר כך אפילו הכי כיון שגלה דעתו מחלה שלא יהיה ממש במעשה שיעשה אחר כך, לא אולגין בתר המעשה, הכא נמי כן הוא. ואין חילוק בין גלתה מחלה בפני עדים, כיון שבעלה יודע (האמת לא אסרה) [האמתלא לא אסרה] "מורה עליו כלל. וגם לפי טעם שכתבתי בשם מהר"ל מפראג דאם ידוע לרבים גרע טפי, מכל מקום כאן שרי. דלא מהני סברא זו רק להחזיקה לעמלה נגד בעלה שאין בעלה יכול לסמוך להימר, מה שאין כן בזה שבעלה הוא יודע שהיא טמאה באמת קודם שהחזיקה נגד הנדיות, ודאי שרי. ונראה נמי בהא [בפרק] [דפרק] דתרא דקדושין [פ, א] סוקלין ושורפין על החזקות, ומעשה באשה אחת שצאה לירושלים ותינוק מורכב לה על כתפיה והגדילתו וצא עליה וסקלוס לא מפני שגנה ודאי היה אלא מפני שברוך אחריה, דהתם נמי אם הייתה אומרת בתחלה בשעת צאתה לירושלים שאין זה בנה בפני שני עדים אלא שהיא תגדל אותו ותחזיקנו בחזקת בנה בפני רבים דודאי לא היו סוקלין אותה אחר כך, שאין כאן חזקה כלל כיון שאמרה אומרת מחלה, ואפילו אמרה אחר כך בפירוש שזה בנה, כיון שבעלה מחלה מה שתאמר אחר כך. כל זה נראה פשוט. ותמה אני על רמ"א שם במשנה סימן ז' שלא נכנס לדבר זה. רק דימה הדבר לנתינת אמתלא אחר החזקה דאע"ג דלא מהני בהחזקה נדה להרמזין, מכל מקום כאן הוה אמתלא טובה ומהני, ע"ש. ולדידי אין כאן חזקה כלל, שהייתה רפואה קודם למכה במה שגלתה מחלה לבעלה בשעה שהיתה נאמנת על עצמה שהייתה טמאה, ע"ש. ונראה לע"ד פשוט. עוד ראיתי שם במשנה הג"ל שמקשה רמ"א למה אמרו הוחזקה נדה בעלה לוקה ולא אמרו היא לוקה, ומירך שם מה שמירך. ולי נראה דרובא קמ"ל, דאפילו הוא שיש לו ד' לטובא במה שלא הגידה לו שהיא נדה כדרך נשים שמגדלות לבעליהן, יוכל לומר סמכתי על זה ותלמי שנינו בגדים במידה אחרת, קמ"ל דאין זה כלום ולוקה, כן נראה לע"ד:

באר היטב

קפה (א) שעברו. היינו לאפוקי אם הוא יודע כודאי שלא עברו הימים, אבל אם הבעל אינו יודע אם עברו או לא, סומך עליה, דכתבי וספרה לה לעצמה, ש"ך [ס"ק א]: (ב) טמאה. ולא מהני אמתלא אחר כך כמו שכתוב בסעיף שאחר זה, דהתם לא עשתה מעשה רק שאמרה טמאה אני יש לומר משום בושה אמרה כן, אבל כאן עשתה מעשה ללבוש בגדים של נדה אינה נאמנת ולא מהני אמתלא אחר כך. רשב"א. ומהר"ר לייב מפראג חירין, דשאני הוחזקה נדה דלאו כולי עלמא ידעי מן האמתלא ואם כן על מה סמכה כשהחזיקה עצמה נגד כולי עלמא, מה שאין כן באמרה לבעלה טמאה אני אפשר שסמכה עצמה שאחר כך תאמר לו האמתלא. וכתב ט"ו [מ"ק ב] ולמדתי מזה דאפילו באמרה יש חילוק, דאם אמרה בפני רבים שהיא טמאה לא מהני

הגהות והערות

קפה א [מקו] ע"פ דגול מרננה בשלחן הטור: [ב] לטעמי טעור הובאה התמיהה על הכתוב: [ג] פסוק זה נכבאשית כ, יא אחר אברהם לאניתלך. ילחק אחר שם כ, ט טי אמרתי שן אמות עליה:

החזקה ואפי"ג דחלקו הפוסקים אהא דקאמר במשנה א"א הייתי וגרושה אני דנאמנת. אי בעינן דוקא תוך כדי דיבור או אם נאמנת אפילו לאחר כדי דבור, כמו שכתב הר"ן פרק האומר י"ו והמ"מ פ"ב דגירושין י"ו והטור י"ו סימן קנ"ב י"ו. היינו בלא אמתלא אבל אם נותנת אמתלא לדבריה נאמנת אפילו לאחר כמה ימים י"ז. וה"ה בנדון דידן דנותנת אמתלא לדבריה דנאמנת י"ו כמו בההיא מעשה דקפצו עליה בני אדם שאינם מהוגנים שהאמינוה חכמים לפי שנתנה אמתלא י"ו. וא"כ על כרחך הא דסוקלין ושורפין היינו כשאין נותנים אמתלא, כמו ההיא איתתא דאתיא לירושלים כיון שלא נתנה אמתלא נראה דלא היה היתר מעולם י"ז ולכן מחזקינן לה התם בודאי ומטעם זה אמרינן התם דאין שורפין תרומה על החזקה או משום דבלא דבור דידה החזקה באה להם מאחרים ולכן לא מהימני אח"כ. אבל במקום דהחזקה באה להם מצד דבורה, לעולם אימא הפה שאסר הוא הפה שהתיר.

וא"כ בנדון דידן דליכא הנהו אפי' דהרי היה לה חזקת טהרה וגם לא החזקה רק על פיה אם כן ודאי נאמנת בנותנת אמתלא לדבריה, ומאחר שהבעל יודע ג"כ האמת א"כ ודאי שריא, ואפשר לומר מאחר דשריא לבעלה כשנותנת אמתלא לדבריה ויכולה לחזור בה, א"כ אף קודם שתחזור בה יכולה לשמש עמו בסתר. ואין בזה משום האדמרינן י"ז כל מקום שאסרו חכמים משום מראית העין אפילו

בחדרי חדרים אסור, דמאחר שאף למראית העין היו יכולין למצוא להם היתר ולהתיר אמתלא שלהם, ובמעשה ההוא עצמו נאמנת ליתן האמתלא עליה, מידי דהוה אתא דאמר רב המנונא י"ז. האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת, ופסקו הפוסקים דאם קבלה קידושין מאחר בפני בעלה הראשון דהוויין קידושין ש"מ דקבלת הקידושין הוי אמירת הגירושין וא"כ ה"ה בנדון זה. וראיה לדבר טעמין יצחק אבינו עם רבקה אשתו בשנותו את טעמו לפני אבימלך י"ז, שאמר עליה אחותי היא ושמש עמה בסתר, שנאמר וישקף אבימלך בעד החלון י"ז. הנה אפי"ג שהחזקה לכולם באחותו מ"מ היה מותר לשמש עמה, אפי"ג דאחותו אסורה לבני נח כידוע מדבריהם ד"ל י"ז. אלא ש"מ דמאחר דהוי ליה אמתלא כמו שאמר כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה י"ז דהוי שרי, וא"כ ה"ה בנדון זה. דא"ל דשאני לגבי יצחק דהוה מצי להתירה אפילו למה שהחזיקה לאחותו ולומר להם כמו שהשיב אברהם באמרו אך לא בת אמי י"ז. ואותה האחות מותרת לבני נח, וכן הוי שרי. הוה אינו, דאילו לא אמר להם יצחק אחותי גמורה היא ה"ה מתרץ להם בענין זה ולא היה מולול אותם לומר אין יראת אלהים במקום הזה. אלא ודאי שהחזיק להם באחותו גמורה, ולכן הוצרך לאמתלא זו ולא היה מספיק לו התירוץ של אברהם אבינו.

ואין לחלק ולומר, דילמא לעולם אימא לך ובאותיות רשי"י. 21 שבת סו, ב; ע"ז יב, א; כיצח ס, א. בהוצאה ראשונה נדפס בטעות שבת מה 22 גיטין פט, ב. 23 ע"פ תהילים לה, א 24 בראשית כו, ח. ועיין מש"כ בזה בהתם ספר יו"ד סי' ס'. 25 בכל הדפוסים נמצאת הערה ולקמן בתוך הטקסט ובסוגריים, רק בהוצאת הארשא יש כוכב והערה נתנת למטה בשולי הגליון, וז"ל הערה: "א"ה ואם כן היה לו לאבימלך להוכיח את יצחק על זה או לעשו על הדבר, ונדוסתק באמתלתו ודאי התנצל יצחק נגדו דמאחר שיש לו אמתלא נכונה ראוי להיות נאמן על הדבר וק"ל". 26 בראשית כ, יא. אמנם קצת קשה, דפסקו זה נאמר באברהם וצ"ל הפסוק שם כו, ז: כי ירא לאמר אשתי פן יתרגני וגו'. 27 בראשית כ, יב.

החזקה נדה בשכינותיה לא מהני י"ז אמתלא כלל, והא דמהני אמתלא בכל דברים הנ"ל היינו משום שהם דברים שאינן תלויין בדידה לחוד, דאשה שאמרה מקודשת אני או אשת איש הייתי על כל שנים הוצרכו עדים להיות בדבר, והא המקדש בלא עדים אין קידושו קידושין י"ז. ולכן אין נאמנת על עצמה רק דשריא לנפשה חתיכה דאיסורא, ולכן נאמנת ג"כ לענין היתר עם האמתלא, וכן יצחק עם רבקה אשתו שאמר אחותי שהוא דבר הידוע לרבים ולכן היה נאמן עליה, שהרי היה יכול לברר במקום שיצא משם שהיתה אשתו, ולכן לא היתה אותה חזקה חזקה, אבל גבי נדה דכולה מילתא בדידה תליא שהיא נאמנת על עצמה שהיא טמאה ואינה צריכה עדות ואין אדם יכול להכחיש, אם כן לעולם אימא כשהחזיקה עצמה לא תוכל לחזור אח"כ, מאחר שאין אדם יכול להכחיש, נראה דכל זה אינו, והא אמרינן בסוטה י"ז ובכתובות י"ז: כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי הוא כשנים, וה"ה לגבי נדה נמי מאחר שהאמינה לה התורה, בין לענין טומאה בין לענין טהרה, א"כ שפיר הפה שאסר הוא הפה שהתיר, כמו גבי אשה שאמרה א"א הייתי י"ז וגרושה אני, שצריכה עדים בשניהם דאין דבר שבערוה פחות משנים, ואם כן ש"מ דנאמנת לענין היתר כמו לענין איסור, וה"ה גבי נדה נמי, ואפי"ג דשאני התם דאינה סותרת לגמרי דבריה הראשונים ומטעם זה אינה צריכה שם אמתלא, אבל גבי נדה דסותרת דבריה ולכן צריכה אמתלא, אימא לא מהני. מ"מ נראה דאין לחלק בזה דבנתנה אמתלא אפילו סותרת דבריה

נאמנת כמו במקום דאינה סותרת דבריה בלא נתינת אמתלא, ואדרבא עדיף טפי, דהא הרבה פוסקים ס"ל דבלא נתינת אמתלא אינה נאמנת בההיא דאשת איש הייתי וגרושה אני אלא א"כ הוא בתוך כדי דבור אבל אחר כדי דבור לא, ובנתינת אמתלא מהימן אפילו אחר כך, כמו שהזכירו הפוסקים הנ"ל. לכן נראה דאין לחלק בזה, ותו דהרי באומרת טמאה אני לך מהני אמתלא אפי"ג דאינו יודע אם משקרת אם לא, וה"ה לגבי החזקה נדה בשכינותיה י"ז דאין לחלק בזה, ועוד נראה דבנדון דידן אפילו הרמב"ן מודה דמהני לה נתינת אמתלא, אפי"ג דכתב דלא מהני היינו דוקא אמתלא דמהני לגבי טמאה אני, דהיינו שתאמר שלא היה בה כח או שאר אמתלאות כאלו ומטעם שכתב ב"י דכולי האי לא הויא שטיא להתניק עצמה נדה בין שכינותיה, אבל בכי האי גוונא דעיקר אמתלא תלויה באחרים ולא היתה יכולה לעשות בענין אחר י"ז בודאי אמרינן דמהני אמתלא כזו, וכמו שכתב הטור דלא גרע מאמרה טמאה אני בהדיא, דסברא היא בנותנת אמתלא מוכחת דמהני כמו שנתברר מראיות דלעיל י"ז.

28 בהוצאה ראשונה כתוב "לא צריכא" במקום "לא מהני" ובסוגריים ובאותיות רשי"י נמצאת הערה זו: "ג"ל מהני, וכן הוא משמעות הענין". 29 סו, א. 30 ב, א; לא, ב; מו, ב. 31 כו, ב וגם ביבמות פ"ח, ב וקו, ב. 32 בכל ההוצאות הוצג מדפי הארשא כתוב פה: "שאמרה מקודשת אני וגרושה אני". בהוצאת הארשא כתוב: "כמו גבי אשה א"א הייתי אני וגרושה אני". ותקנתו לפי הלשון שמביא רבנו אח"כ בתשובה, שהיא הנכונה. 33 בכל

1 המנהג היה לתת לבתו או לחתנו חלק בנכסיו

24

נאמנת כמו במקום דאינה סותרת דבריה בלא נתינת אמתלא, ואדרבא עדיף טפי, דהא הרבה פוסקים ס"ל דבלא נתינת אמתלא אינה נאמנת בההיא דאשת איש הייתי וגרושה אני אלא א"כ הוא בתוך כדי דבור אבל אחר כדי דבור לא, ובנתינת אמתלא מהימן אפילו אחר כך, כמו שהזכירו הפוסקים הנ"ל. לכן נראה דאין לחלק בזה, ותו דהרי באומרת טמאה אני לך מהני אמתלא אפי"ג דאינו יודע אם משקרת אם לא, וה"ה לגבי החזקה נדה בשכינותיה י"ז דאין לחלק בזה, ועוד נראה דבנדון דידן אפילו הרמב"ן מודה דמהני לה נתינת אמתלא, אפי"ג דכתב דלא מהני היינו דוקא אמתלא דמהני לגבי טמאה אני, דהיינו שתאמר שלא היה בה כח או שאר אמתלאות כאלו ומטעם שכתב ב"י דכולי האי לא הויא שטיא להתניק עצמה נדה בין שכינותיה, אבל בכי האי גוונא דעיקר אמתלא תלויה באחרים ולא היתה יכולה לעשות בענין אחר י"ז בודאי אמרינן דמהני אמתלא כזו, וכמו שכתב הטור דלא גרע מאמרה טמאה אני בהדיא, דסברא היא בנותנת אמתלא מוכחת דמהני כמו שנתברר מראיות דלעיל י"ז.

שאלה: יעקב השיא בתו בעוד אביו יצחק קיים ונתן לו שטר חצי חלק זכר כמנהג הארץ. וזה נוסח השטר, שכתב במתנה הלוטה שהיב לחתנו אלף זהובים ואלו אלף זהובים יורשיו מהיבנים לשלם, אך הברירה יהא ביד יורשיו אם ירצו לתת לחתנו כחצי חלק זכר, הן במחזק הן בראוי או יהיו נפטרים מן החוב הנ"ל. והנה אח"כ מת יעקב בחיי אביו יצחק

הדפוסים הקודמים פרט להוצאת ויאושא הנוסחא היא: וה"ה לגבי חזקה, במקום שלש המלים האחרונות. 34 מן "ולא היתה" עד כאן בסוגריים ובאותיות רשי"י. 35 ע"ז ו"ד קשה ובס"ז שם ס"ק ב שזן בדבריו רבינו כאן, ועיין בסדרי טהרה שם, ובה שהביא מהר"ק סי' פו, ועיין תבואות שור סימן א.

באר הגולה
עם ציונים מהש"ך

י. תשובה מהר"ר איסרלן [מחמת הגשן] פסקים סימן ח"ו
 יא. טור [עמוד לה] בשם ספר התרומה [סימן ק] וסמ"ג [לחן ק"א לג. ב] וסמ"ק [סימן רנ"ג]
 יב. הגהות מיימוניות שם בפרק ד' מהלכות איסורי ביאה [שם] קושטא הלכה לה' בשם ריב"ז מ"הירושלמי [שם] מ"ה הלכה ב' דמאן לומר הרופא קמיע זה מומחה ורפואי בו ג' פעמים:
 יג. שם [הגהות מיימוניות] בשם ריב"ז:
 יד. הרמב"ן [הלכות נדה] פ"ו הלכה י"ט מההיא דלחמי קמיה דרבי נדה דף ס"ו [ע"א]:
 יד. טור [עמוד לה] בשם הרמב"ן [שם הלכה ב]:
 יד. שם וראב"ד בספר בעלי הנופש [שער הספירה] פרק ג הלכה ו':
 טו. כן כתבו הגהות מיימוניות [איסורי ביאה ד' אות ע] בשם הרמב"ן, וכן כתב הרמב"ן בהלכות נדה שלו [שם] ראב"ד שם:
 טז. הגהות מיימוניות בפרק ד' [מאיסורי ביאה] אות ב' בשם הר"מ:

מז שפתי כהן

כח יש מסתפקים בו. כמז הכ"מ [עמוד לו] דבור ראשון, מיהו נראה דאם רופא זה עשה רפואה זו לאשה אחת י" קודם שהתחזקה ונתרפאה, יכולה אשה אחרת לקמון עליו אף לאחר שנחזקה בשלש פעמים, ומומרת לשמש נפעם רביעית לאחר הרפואה, עכ"ל: **כח אין מתירין בו.** כלומר, אין לעשות רפואה זו לכתחלה להמירה על ידי כך, אי נמי, שאם נתגרשה ואחר כך עשתה רפואה זו אין [מתירין] [מתירין] י"י אותה ליגשא, אלא שאם עשתה רפואה זו עבודה חת בעלה אין מויליין אותה מנעלה:

- יורה דעה קפז הלכות נדה

טורי זהב

(יב) אם כל זמן בו, גם זה נתבאר בטעם ה' מה שקשה מזה על רמ"א שם: (יג) אין מתירין על ידי רפואה. פירושו אם נתגרשה, אצל אין מויליין אותה מנעלה:
 ז (יב) [י"ח] אם [י"ב] כל זמן שהיא בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאת כתמים כי אם במקום אחד בצדדין [י"ט] יש לתלות שממכה שכמותו צד בא [י"ט] וכל שכן אם מרגשת נשעת בדיוקה כשנוגעת [י"ח] בצד המקום ההוא כואב לה קצת ובשאר חורין וסדקים אינה מרגשת כאב כלל:
 ח "אם תרצה להתרפאות צריך שיהיה קודם שתחזוק אבל לאחר שתחזוק כח [י"ט] יש מסתפקים אם מותר לסמוך על [כ"א] הרפואה לשמש אחר כך י' [כ"ב] [י"ט] ויש מי שמתיר אם אמר לה רופא ישראל נתרפאת ו' [כ"א] ואם תראה האשה שפסק דם וסתה וראייתה על ידי הרפואה וניכר שהועילו יש לסמוך אף על הגוי:
 ט הפחידה פתאום ונפל ממנה חררת דם נתרפאת ומותרת לבעלה י' ואם חזרה וראתה מחמת תשיש אפילו פעם אחת בידוע שלא נתרפאת וכזמן הזה (יג) כח [י"ט] אין [כ"ב] מתירין י"י על ידי רפואה זו י' ומיהו [י"ט] אין מוציאין אותה מבעלה אחר רפואה זו עד שתבעל ותחזור לקלוקלה:
 יו הריאה דם בשעת תשיש מותרת לשמש פעם שנית כשתתהר [כ"ב] מיהו [י"ט] מיחש חיישינן חדא זימנא אחר ראייתה כגון ראתה פעם אחת או פעמים [כ"א] [כ"ט] בליל שני [כ"ח] של מכליתה י"א כשתגיע מבילה ערך לחם למהריק"ש
 פ"ק י' כשתגיע מבילה אחרת. חפזש מנעלה:

7

ערך לחם למהריק"ש

פ"ק י' כשתגיע מבילה אחרת. חפזש מנעלה:

ביאור הגר"א

[יח] [פ"ק] ו' אם כו. כמו בבדיקת השפופרת הנ"ל: [י"ט] וכל שכן כו. כמו שנתבאר במכה, אף לדעת המרדכי [שכונת רמו חלה] שמצריך שחזר שמכחה מוציא דם זה מוכיח כמו מכה הידוע כו, שם: [כ] [פ"ק] ח' ויש מי כו. ירושלמי פרק ו' דשבת [הלכה ב] נאמן הרופא כו, והביאו הר"ק [כ"ב] שאינו קבוע:

באר היטב

לעשות רפואה זו לכתחלה להמירה על ידי כך, אי נמי שאם נתגרשה ואחר כך עשתה רפואה זו אין מתירין אותה ליגשא [אבל בריעבד שעשתה רפואה זו בעודה חת בעלה אין מוציאין אותה מבעלה], ש"ך [פ"ק] ט':

גליון מהרש"א

[כה] [ש"ך] פ"ק ו' בצד המקום ההוא כואב לה קצת. עין משנות למח לנק סימן פ"ו: [כו] [ש"ך] סי' ח' ויש מי שמתיר אם אבר לה. משמע דדעת ראשונה עיקר, ומיהו יש לומר בשנים סומכין עליהם, דלחמ חיישינן דלחמ

אוצר מפרשים

י"ו [ש"ך] פ"ק כח] קודם שהתחזקה ונתרפאה יכולה אשה אחרת לסמוך עליו. לכאורה דין זה צ"ע, דהרי מאן יימר דראשונה נתרפאה, דהא יכול להיות הא דלא ראתה משום דלא נתחזקה עדיין בכל הכחות, ואפשר שהביאה ראשונה היתה בכח גדול ולכן ראתה. וצריך לומר דלפי מה שכתב הב"י [עמוד ל' ד"ה ואיכא דלחומרא לא אמרין אין כל האצבעות שוות היו דין הזה. ולפי מה שכתבתי לעיל על הש"ך סי' ק"א [אוצר מפרשים סי' ב] לרחות דברי הרב ב"י, גם דין זה צ"ע, אלא שהב"י [עמוד ל' ד"ה ולפע"ד] גם כן לא סבירא ליה חירון הרב ב"י, שהרי כתב לתרין קושייתו בענין אחר, ועיין מה שכתבתי לעיל [שם] בשם הב"י, ואף על פי כן מיקל בזה, ע"כ:
 י"ז [ש"ך] פ"ק ח' ויש מי שמתיר. עיין מה שכתבתי [נדע בהורה מהר"א קמא וי"ד סימן מן דלפי הב"י [עמוד ל' ד"ה ולפע"ד] אין להתיר רק אם עדיין לא ברקה את עצמה בשפופרת, אבל אם ברקה ומצאה על המון שאז ודאי מן המקור בא, אין לסמוך על הרפואה. ומיהו אף שברקה שוב אסורה ליגשא לשני, כמו שכתב ה"י סי' ד, מכל מקום על ידי רפואה מותרת ודו"ק. ולדינא בלאו הכי יש להקל. ע"כ. [א"ה]. עיין פתחי תשובה סי' י"ד):
 כ [ש"ך] פ"ק י' פירושו אם נתגרשה אבל אין מוציאין אותה מבעלה. ומיהו אם עדיין לא נברקה בשפופרת שאז יש להסתפק שמה מן הצדדים, יש להתיר על ידי ספק ספיקא כרפואה זו, ואפילו נתגרשה, מטעם ספק ספיקא, ספק שמה מן הצדדים ואם חמצא לומר מן המקור שמה נתרפאה, וספק ספקא המחפכת היא גם כן. ומכל מקום צ"ע ברני ספק ספיקא שאין ספק אחר מתיר יותר מחברו, ואפשר רכאן הו' ודאי ספק ספיקא, דספק ראשון שמה מן הצדדים אם כן אפילו חזרו ותרעה מותרת ואפילו נקיים אינה צריכה, ואם חמצא לומר מן המקור שמה נתרפאה ואם כן אם תראה על כל פנים נקיים צריכה, ואפילו לבעלה תחזור [שאסורה כביאה ואם יהיה בביאה שניה תצטרך נקיים] [א"ה]. נראה דהקדמתי המוסגר שיך לעיל קודם ואפילו, ומיהו להתירה לכתחלה לעשות לה רפואה אפשר שאין עושין ספק ספיקא לכתחלה, עיין בפ"י ח"ד [סימן ק] בכללי ספק ספיקא כלל (ד"י) [י"ח] ומה שכתב בשם [הרא"ש] [המרדכי] [בבבא רמו כא], ואין כדרי בשעת זו לעיין בה, ע"כ:
 כא [ש"ך] פ"ק י' כשתגיע מבילה אחרת. ואם לא פירש, ושימש וראתה מחמת תשיש, ושוב מבילה שלישייה וגם כן לא פירש וראתה שלישייה מחמת תשיש, אפשר דלא נאסרה לבעלה, דהתבילה גורם לה לראות מחמת טבילה בשעת תשיש, ושוב תסובל ותמחין ליל טבילה ותשיש בלילה שלאחריו, וצ"ע למשנה, ומה שכתב רמ"א שאם ראתה ג' פעמים כל פעם בביאה ראשונה שאחר טבילה,

היינו ביאה ראשונה שאחר טבילה, היינו ביאה ראשונה כל פעם, אבל לא לילה הראשונה של כל פעם אחר טבילה, כן נראה לי. ודברי הבאר הגולה [כאן ר"ה פירושו] אין נראים כלל, ושגה מאוד בפירושו ואין צורך להשיב על דבריו, דלפי פירושו הרי אפשר לה לשמש בליל שני שאחר טבילה, וממה נפשך אם אין אנו תולין הוסת באותה לילה דוקא אם כן הרי נעקר במה שהיה לה תשישי יחור ביוחיים, שהרי אפילו קבעה שלש פעמים נעקר בפעם אחת. והנראה לפי ענין עיקר, שאפילו לא שמש בתשישי יחור כלל רק ששמה שלש פעמים בליל טבילה כלילה הראשונה, מותרת חמיר בלילה שאחריו עד שתגיע ליל טבילה השני, ואם שמש בלילה הראשונה, וכמו שכתבתי לעיל, אלא שמיראי הוראה אני, והממני על באר הגולה שלא ראה דברי ט"ז סי' י"ד ושם משמע בהדיא כמו שכתבתי. שוב מצאתי בספר תורת השלמים [פ"ק] כ"ט שפסק בהדיא כמו שכתבתי, דאם ראתה שלש פעמים בליל טבילה ממש מתמת תשישי לא נאסרה על בעלה רק צריכה לפרוש כל פעם ליל טבילה, ומשיג שם על ש"ה אמנת שמואל שחלק עליו בזה. עוד מביא שם [פ"ק] ל' בשם ש"ה הג"ל לפרש מה שכתב רמ"א כאלו ראתה ג' פעמים רצופים, דהיינו ששמה בלילה אחד ג' פעמים ובכל פעם ברקה הוא נהיא בעד מיוחד ולא ברקה כל הערים, הרי ששמה שלשה פעמים רצופים ובכל פעם ראתה מחמת תשישי. ואני אומר אם לדין יש תשובה, כי אומר אני אפשר שאינה נאסרת על בעלה על ידי כן, כי אני אומר עדיין שאין כל הכחות שוות, אלא משום שהביאה ראשונה היתה בכח גדול ונפתח מעיניה שוב ראתה כל הלילה מחמת תשישי, שאין הביאה השניה ראויה. וזה דומה אצלי למה שכתבתי הש"ך בסעף ד' אם שמש סמוך לוסתה אנו תולין הר"ה משום וסתה ולא חשיבין לה לראות מחמת תשישי, ע"ש. ולדידי נראה דהיינו דכבר ראתה באותה לילה שוב כל הלילה היא עדיף מעונת הוסת, ותולין הראיות השניות מחמת הראשונה ולא חשיבין שניה מחמת תשישי. ועיין בגמרא דף י"א ע"א ובהיא פירש רש"י שם שהיא עלולה לראיה בימי נוחה, ולכל הפירושים שמה אליבא דרבי יוחנן על כל פנים, מה שראתה באותה לילה שלא הפסיקה עונה בלי ראייה מחשב מעיניה פתוח. ויש לצדד עוד מוטוא רשם להקל אם עברה ושמשה אפילו בלילה האחרת, אלא שיש להאריך בפירושים. ולמשנה צריך ישוב הרבה אם הוציא אשה מבעלה. ועוד שהרי אשה שראתה ג' פעמים מחמת תשישי שנסארה על בעלה, מטעם וסת הוא, שקבעה לה וסת בשעת תשישי, והרי בין ל' יוחנן וביין לרש לקיט ב"ד י"א אין אשה קובעת לה וסת כימי נוחה כמעין פתוח, ועיין מה שכתבתי לקמן בש"ך סי' ל"ב. לכן נראה לענין ברור מצד הסברא להקל, אם לא חמצא סתירה בפוסקים הראשונים לזה: [נדע סרבה מהר"ה]

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

י. משנת הכספ"א [ס"ח תתרי"ח]:

ציונים דרמ"א עם ציונים מהש"ך

טו. כך משמע שם: יז. דברי עשו [נ"ח משה אום ז' ד"ה ונראה ל:]

הגהות הסמ"ע

שם מיהו כ"ל מקום שצריכה בדיקה אם עברה ושפשה ולא ראתה מותרת תשמיש זה שלא ראתה בו וכו'. אך צ"ע אי קוטיק... במוד, אבל כשנגב שפישט... ואך במיד נראה לי דמשום... ולאשה מבעלה ולא ש... שלא יחא חוטא נשכר:

הגהות והערות

חד. נדפס"ר לא נדפס כלן ד"ה יומה שכתב, אלא נדפס נפטר כס"ק טו: (זה) ז"ל י"א או י"ג, וס' מנואל דלין דק' דס' מהמקור לנא ע"י שמיש: (זה) ע"ן נפטר אפי רבני סכתנ נפירוש דלא קיימא לן כהטור, וע"ש ע"ר לא חלפי זערא, ונודע ביהודה מהדורא קמא וי"ד רש סימן מו כתב שספסר אפי רבני אפי תתי' ואולי פוסק נפירוש שלא כדעת הטור ע"ש: (זה) ז"ל ע"ו' - כן משמע כשי"ע הרב קונטרס אחרון ס"ק יב:

נב שפתי כהן

יורה דעה קפו הלכות נדה

טורי זהב

ל"ב אב"א אם ראתה שלש פעמים רצופין אחר לידה לא תלינן בלידה כו'. נראה לי כ"י דדוקא ראתה לאחר ל"ג לוכר וס"ו לנקבה, וכן כ"י אצל מוך הזמן הזה כיון דמן הדין דס עוהר הוא ודלקמן סימן קצ"ד, נראה דלין להוילא אשה מצעלה בשביל כך, דנהי דהחמירו האידנא שלא לנעול על דס עוהר היינו לעצמן אצל לא להוילא מצעלה, וכהאי גוונא כתבו הטור והמחבר והפוסקים לקמן סימן ק"ז סעיף מ"ז גבי חס, דאס השאילמו ליושבת על דס עוהר מולה בה אפילו בזמן הזה, דאע"פ שהחמירו בנות ישראל שלא לנעול על דס עוהר, לעצמן החמירו, אצל לענין שלא חזיל על חנרתה לא החמירו, עכ"ל. ונראה דכל שכן הכא, ועוד, דהכא איכא נמי נד היתר מחמת מולשת הלידה ראתה דס מחמת תשמיש. נראה ל: [ל"ג מיהו כ"ל מקום כו'.

פרטיו. ומה שכתב (ט) מיהו כ"ל מקום כו', פירוט הן כאן נראה שלש פעמים, דהיינו אחר כל לידה פעם אחת, ולא הומוקה צבואות הימר צינמים, שלא ראתה, ממילא היא כשאר אשה שראתה שלש פעמים רצופים ועברה ושפשה אחר כך ולא ראתה, מהני לה שלא חמשותף עוד, אצל אי הומוקה צבואות הימר צינמים אין כאן חשש, וכן אס ראתה שלש פעמים אחר לידה בשלש לידות ועברה ושפשה אחר לידה הרביעית מהני לה, אצל לא מהני לה מה שעברה ושפשה באיסור בין לידה ללידה, כיון דהוקבע לה וקמות ללידות נריכה חיקון אחר לידה הרביעית דוקא. וכן בכל אשה שראתה דס מחמת תשמיש שלש פעמים שצריכה שפופרת כמו שכתב סימן קפ"ו, כל שכן שמהני לה אס עברה ושפשה באיסור, והוא כפרת רמ"א דרברי משה [אום ז] וכוונה היא:

וזכפסר אפי רבני דף ל"ג ע"א [שער פט סוף אות יב] כתב, ולי נראה כ"י דדוקא שעברה ושפשה שלש פעמים. ולפי עני"ד נראה דרברי הרב צבורים נעטעם, דתשמיש זה שלא ראתה ע"ד מדיקת שפופרת, וכן משמע בחסונו מיימוניות שהבא"ח לעיל ס"ק י"א דלצבע הו כשפופרת ע"ש: [ד' מותרת לבעלה שהרי לא קבעה כו'. פירוט, והלכך כשהגיע חצי שנה אחר ראיית פעם האחרון ולא ראתה, אז חו לא חיישא כלל. וכן הוא בחסונו הרש"א [מ"א סימן ממלח] שהביא ז"ל [עמוד לו ד"ה ומכאן ז"ל, וחו לא חיישא דכל מידי דלא מיקבע בתלמא זימני מיעקר נחמא זימנא, לאסוקי אס הימה קובעת הימה נריכה ליעקר שלש פעמים כדכנסמוך, אצל ודאי דאפילו קבעה בשלשה וקמות שוים או בדילוג מותרת לנעול בין וקם לוסת כדכנסמוך. ועיין לקמן סימן קפ"ט [שפ"ג, ה, ה] מדין קביעות הוסמות נשוא או בדילוג:

באר היטב

(כד) רצופין. כתב הש"ך [ס"ק לא] כלומר דאס אירע לה שראתה מיפק אחר לידתה שלש פעמים רצופים ואחר כך עברה ושפשה צינמים ולא ראתה, ואחר כך חזרה וראתה אחר לידתה שלש פעמים רצופים ולא שימשה, שוב מותרת. וכן אפילו ראתה אחר כל לידה ולידה שלש פעמים רצופים רק אחר רביעית חזרה וראתה שלש פעמים רצופים ושפשה, מותרת. אצל אס ראתה שלש פעמים רצופים אחר לידה, אסור לה לשמש אחר כך לנחמלה, דלין מתירין אלא כשאחר כך עברה ושפשה, דהומוקי צבואות של הימר אחר צבואות של איסור ותלינן בחולשת הלידה, אע"ג שחזרה אחר כך וראתה שלש פעמים אחר לידתה ולא שפשה אחר כך, אצל אס שפשה אחר כך ולא ראתה, אפילו ראתה מתחלה שלש פעמים רצופים שלא נעם לידתה טעויה, עדדיף מנדיקת שפופרת, כך ה"ס ביאור דברי הרב, עכ"ל. והט"ו [ס"ק טו] השיב על רמ"א ומגיה דבריו ע"ש. אצל בנקודות הכסף [ס"ק ג] קומר כל דבריו בחריכות. וכתב עוד הש"ך [ס"ק ג] דהאי שלש פעמים רצופים אחר לידה נראה לי דדוקא ראתה לאחר ל"ג לוכר וס"ו לנקבה, אצל חוץ הזמן הזה כיון דמן הדין דס עוהר הוא דלקמן סימן קצ"ד נראה דלין להוילא אשה מצעלה בשביל כך, דנהי דהחמירו האידנא שלא לנעול על דס עוהר, היינו לעצמן, אצל לא להוילא מצעלה. ועיין לקמן סימן ק"ז סעיף מ"ז: ובתשובת אמונת שמואל שאלה א' כתב, הואיל ושגו האחרונים

פתחי תשובה

(מ) להתיירה לבעלה. ומכל מקום נקיים ודאי צריכה, ואינה תולה במכת לידה, כן כתבו הסדרי טהרה [ס"ק כז] והחוחות דעת [מחזיקי ס"ק כז; ביאורים ס"ק יח, ע"ש. עוד כתב החוחות דעת [ביאורים שם] דאם בבדיה ראשונה שאחר לידה לא ראתה, רק אחר כך ראתה ג' פעמים, לא תלינן שוב במכת הלידה, דאילו היה מחמת לידה אף בפעם ראשונה היה לה לראות דס: (מ) רצופין. עיין באר היטב [ס"ק כד] בשם ש"ך דדוקא אחר ל"ג כו'. ועיין דברי ופחתי [מסארת ישראל ס"ק יב] שחלק עליו. ועיין בנודע ביהודה תנינא חלק יורה דעה סימן צ"ה שהסכים להש"ך. ועיין חוחות דעת [ביאורים ס"ק כז] ובתשובות חתם סופר י"ד סימן קמ"ג; מה שכתב בזה. ועיין עוד בנודע ביהודה שם סימן צ"א באשה שראתה חמש פעמים אחר תשמיש אחר הלידה, ושתי פעמים הראשונים היו חוץ מלאה, ועל פעם שלישית היא בספק אם היה חוץ מלאה, וכי פעמים האחרונים בוראי היו אחר מלאה. וכתב, כיון שעיקר איסור האשה שראתה מחמת תשמיש מטעם וסת נגעו בה, וביארתי דוסת זה התלוי במעשה בוראי הוא דרבנן [דאילו וסת שאינו תלוי במעשה סבירא ליה דהוא דאורייתא, וכמו שכתבתי לעיל סימן קפ"ד סעיף ב' ס"ג שמו], לכן כיון שיש ספק שמא בפעם שלישית היה חוץ מלאה ואם כן לא ראתה רק כ"ב פעמים אחר מלאה מחמת תשמיש, לא נאסרת עדיין ומותרת לשמש עוד פעם שלישית, אך לא כליל טבילה רק כליל ב', ע"ש:

כביאור הג"ה זו לכן אפרשנה, דמיירי שאחר כל לידה ראתה שלש פעמים מחמת תשמיש ראשון שאחר הטבילה, דהיינו סמוך לאחר לידתה כשמששה ראתה מחמת תשמיש, ושוב לא ראתה שום ראייה עד שטבלה אחר ראיית תשמיש, וטבלה וראתה שנית מחמת תשמיש, וכן פעם שלישית, ואחר כך פירסה נדה וראתה מעצמה כדרך נשים וטבלה ולא ראתה יותר מחמת תשמיש. וכן אירע לשלשה ולדות, שאחר כל לידה ראתה אחר כך כשאר נשים שלא מחמת תשמיש, וטבלה ושפשה ולא ראתה, מותר לשמש אחר שתטבול אחר ראיות השלשה שראתה שלש פעמים מחמת תשמיש, ריש לחלות מחמת לידה. וכפסר הרמ"א הוא ט"ס, וכן צ"ל, ואם אירע לה שראתה שלש פעמים בבדיה הראשונה שאחר לידתה וראתה אחר כל לידה שלש פעמים כו', וחיבת או הוא טעות סופר. ואין להקשות היאך יוכל למשכת ביאת היתר בינתיים דכתב רמ"א, יש ליישב דאיירי שמששה אחר טבילתה באותו לילה כמה פעמים, ובכל תשמיש קנחה עצמה בעד מיוחד, ובשחרית בדקה העדים ומצאה על עד אחר דס ובשאר לא מצאה, וכך עשתה שלש פעמים בכל טבילות. וזה שכתב רמ"א ואם ראתה שלש פעמים וכי אילו ראתה שלש פעמים רצופים וכו', היינו שקנחה עצמה בשלשה עדים ושפשה שלש פעמים כלילא אחר, ולמחר בדקה עצמה ובעל זה עד ראשון, ועל זה כתב רמ"א דשלש פעמים אחר כל טבילה הו רצופים כמו רצופים בשלשה תשמישים כליל אחר, דלא כש"ך ס"ק ל'. ועיין עוד שם שאלה כ"ג שכתב, יש מקום לטעות בדברי השו"ע סימן קפ"ז שכתב, הרואה דס מחמת תשמיש כו' כגון אם ראתה פעם אחת או שני פעמים כליל טבילתה כשהגיע טבילה אחרת צריכה לפרוש ליל של טבילה. ומשמע אפילו בשלש פעמים אינה חוששת כי אם ליל של טבילה, ומותרת לשמש כליל שני שאחר טבילתה כיון דלא קבעה אלא כליל טבילה, וכן הבין הט"ו ס"ק י"ד. והוא טעות גדול שחיושש לילה ראשונה דוקא ולא לביאה ראשונה, יהיה באיזה לילה שיהיה, כיון דהומוקה לראות שלש ראיות אין בדינו להחיר לשמש עמה אפילו שלא כליל טבילתה, הא ודאי אם לא הומוקה יוכל לשמש אפילו כליל טבילתה, כיון שהוסת אינו ליום ידוע אלא מחמת תשמיש. ובדברי השו"ע יש טעות סופר, וכצ"ל, הרואה דס כו' כגון אם ראתה פעם אחת או שני פעמים כליל שני של טבילה כו', וכן משמע הלשון של טבילה, דלגירסת השו"ע שלפנינו הוה ליה למימר כליל טבילה, אלא ודאי דאיירי שאחר הטבילה כלילא אינה רואה וכליל שני רואה, ואם כן כיון דקבוע פעם אחת צריכה לחוש לליל שני בטבילה שניה, עכ"ל: (כה) ושפשה. וכפסר אפי רבני כתב דדוקא שעברה ושפשה שלש פעמים, ואין כן דעת הש"ך [ס"ק ג] אלא כפסר דבריו הרב דפסס אמת סג, לפי טעמו עדדיף מדיקת שפופרת, וק"ל:

של כיתור אחר צילוח של איסור (קנט) אצל (קס) אם (קסא) רחמכ ג"פ רטופין אחר לידה לא תלוג צלודכ (קסב) אלא לריכב צדוקת השפופרת (כך משמע שס) מיכו (קסג) כ"מ שריכב צדוקת (קסד) אם עזרב (קסה) ושמשכ (קסו) ולא רחמכ (קסז) מותרת (קסה) דהשמיש זכ שלא רחמכ צו (קסט) עדיף מנדוקת

ביאורים

בדי השלחן

ג"פ אחר לידה א' ובפעם ד' שימשה ולא ראתה ואח"כ ראתה ג"פ ושמישה וכו'. נקט לשון עברה ושמישה משום הציוור השני דנקט לעיל שראתה ג"פ רצופים אחר לידה הראשונה שאסורה לשמש בפעם רביעי אבל בציוור הראשון שלא ראתה אלא פעם אחת אחר כל לידה אין יתר התשמישים באיסור אלא בהיתר הם: (קנט) אבל אם ראתה ג"פ רצופין אחר לידה. ר"ל שילדה פעם אחת ואחרי הלידה ראתה ג"פ רצופים נאסרת על בעלה הואיל ואין לנו הוכחה לחלוטת ראייתה בחולשת הלידה: (קס) אם ראתה וכו' לא תליגין בלידה אינה צריכה בדיקה השפופרת. אמנם אם בדקה ומצאו שהוכח הצדדים שלה ע"י הלידה דענו כשאר מכה שתולגין בה ולעיל בסעיף ה' נתבאר דין חליה במכה אם בעינן לדעת שהמכה מוציאה דם ועוד פרטים בזה: (קסא) ראתה ג"פ רצופין אחר לידה וכו'. דוקא כשראתה כל ג' ראיות אלו לאחר שעברו ל"ג ימי טהור הבאים אחרי לידת זכר (שהם מתחילים ביום ח' ללידתה וכלים ביום מ' ללידתה בסוף היום) וס"ו ימי טהור שלאחר לידת נקבה (שהם מתחילים ביום ט"ו ללידתה וכלים ביום פ' ללידתה בסוף היום) אבל אם (רנח) אירעו ג' ראיות אלו או (רנט) מקצתן בימי טהור כיון שמן הדין דם טהור הוא וכדאיחא בסיומן קצ"ד סעיף א' ואמרו (רס) כנגמרא שאין אשה קובעת וסת טהור לימי טומאה ואיסורא דרואה מ"ה ג"כ מטעם וסת הוא שוסתה לראות בשעת תשמיש ואינה קובעת בימי טהור לומר שתראה ג"כ מחמת תשמיש בימי טומאה ומשורה אינה נאסרת בכך על בעלה ואע"פ שאנו מחמירים שלא לבעול אשה שראתה דם טהור כדאיחא התם בסיומן קצ"ד היינו לענין הדם עצמו אבל אין מחזיקים אותו כדם טמא להוציא אשה מבעלה ונראה שמכל מקום ראוי לה (רסא) לבדוק מיד אחר ביאה רביעית שמא ראתה בשעת התשמיש: (קסב) אלא צריכה בדיקת השפופרת. וכדרך שנתבאר בסעיף ב' (קסג) כ"מ שצריכה בדיקה וכו'. ר"ל כל מקום שהחכר בכל סיומן זה שצריכה בדיקה: (קסד) אם עברה ושמישה ולא ראתה. אפילו רק פעם אחת מותרת אחר כך וכמו שמוותרת גם בבדיקת שפופרת בפעם אחת: (קסה) ושמישה. ר"ל בעילה (רסג) גמורה בהכנסת כל האבר: (קסו) ולא ראתה. היינו שבדקו שניהם (רסז) אחר התשמיש הוא בגוף שלו והיא בגוף שלה ולא מצאו דם אבל אם בדק הוא ולא מצא והיא לא בדקה וסתפקו (רסח) האחרונים אם מהני להחמיר ויש להחמיר בזה שחששה בדיקת שפופרת וכן אם בדקה היא ולא מצאה והוא לא בדק יש (רסו) להסתפק אם מועלת ויש להחמיר גם בזה להצריכה בדיקת שפופרת וכל שכן אם בדקו שניהם ונמצא דם אצל אחד מהם שאינה (רסז) נותרת בכך אלא צריכה שפופרת להחמיר. ונראה שבדיקת האשה האמור בענין זה צריך להיות בחורים וסדקים (רסח) שבאותו מקום ולא סגי בקינוח גרידא: (קסז) מותרת. ואפילו בא עליה במויד (רסט) מותרת ולא קנסינן ליה וגם לא אמרינן בזה שלא יהא חוטא נשכר דמשום זה אין (ער) מוציאין אשה מבעלה: (קסה) דהשמיש זה וכו' עדיף מבדיקת השפופרת כנ"ל. הואיל והוא באותו ענין שראתה בו משא"כ השפופרת קשה לכוונו שיהא דומה ממש לאבר התשמיש: (קסט) עדיף וכו'. אמנם אם תחזור ותראה ג'

ציונים

(רנח) ש"ך וכסנימו לו הסד"ש והכני"י צניגה סיומן ל"א וכ"כ האשכול בסיומן מ"ח ודלא ככו"פ שכתב להחמיר בזה וצנחל אשכול שם מנוד שגם ככו"פ חזר בו עיי"ש. ודע דעיקר קולא זו דימי טהור אחר רק לענין שלא לאוסרם על בעלה לגמרי כדבאם ג"פ רטופין אחר לידה ונכחו להחמיר בזה טויר וכמשי"כ כש"ך אצל לענין חששות אחרות ככאוח מחלייב ע"י תשמיש וכגון מש"כ במחבר כחן לאסור בליל עניול כחלייב ע"י טויר בזה טויר וכמשי"כ בסיומן קפ"ט סוף ל"ג צניגורים ד"כ חוששת, עיי"ש: (רנט) נוצ"ש שס: (רס) י"א ב' [ובנחל אשכול שם וצנח"ש צילוח בזה ודימו טויר מעין כאשכ פחות ורובל לראות יתר מלמודה ומכ שרואה מ"ח צימים אלו אינו מוכיח שרחמכ גם אח"כ ומשמי"כ צניגורים בסיומן ק"ל סוף מ"ה]: (רסא) וכעין מש"כ כו"כ חניגה בסיומן ל"א עיי"ש: (רסב) רוב האחרונים ודלא כח"י רבני סבוכה כש"ך שחזירין ג"פ: (רסג) כן מוכח צניגור כג"ר"ל: (רסד) ולא נתבאר בפוסקים אם מועלת בבדיקה כשלא בדקו חופך אחר החשמים וח"ל דמוסיל מה שיעור יס לחון בזה ורואיין שבשמי טויר ג"כ חקר בזה לענין בדיקה כאשכ ונשאר צ"ל: (רסה) כפרי דיעבד בסוף ס"ק ו' מנוד יותר לבלקל בזה אצל צנח"ש כחן משמע שדעתו להחמיר שאינו מוסיף עד שצדוקת גם כאל: (רסו) דין זה לא ראייתי בפוסקים אצל מחמיר ולא מדיק מנדק כוח ולא בדקה כוח שכתבנו בסיומן להחמיר בו: (רסז) צנו"י חניגה סיומן ל"א כתב להחמיר כשלא ימצא על של ונמצא על של ונראה דכ"כ לביק [ועיין מש"כ צניגורים בסוף ב' ד"ה וחס לאח]: (רסח) ואף לדעת החו"ד בסיומן קפ"ז דסגי בבדיקה דשעת תשמיש בקינוח ר"ל דכחל שאני דכחל כבר צחוקה טומאה לראות בשעת תשמיש ובעינן בדיקה מעלאל להוציאה מחזקה וכעין מש"כ החו"ד שם בבדיקה הפסק טכור וז"ע צני חורים וסדקים כואיל וצאים להוציאה מחזקה טומאה דיה: (רסט) דרכי משה: (ער) שם:

29

השפופרת כנ"ל (ד"ט): י"א (קע) אשה שראתה מחמת תשמיש (קעא) ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת תשמיש (קעב) מותרת לבעלה (קעג) שהרי לא קבעה בג' וסתות שוים ולא בדילוג (קעד) מיהו (קעה) חושש' (קעו) לאחרון

בדי השלחן

ביאורים

פעמים מ"ח חזרת (רעא) לאיסורה: (קע) אשה שראתה וכו'. בסעיף זה בא המחבר לבאר עוד חששות שיתחדשו אצל האשה מסיבת מה שראתה מחמת תשמיש (נוסף על מה שביאר בסעיף י" כשראתה בליל טבילתה עיי"ש) ושיתכן ג"כ שתקבע וסת לחששות אלו ותאסר על בעלה בימים ידועים מחמת וסת זה עד שיעקר הוסת בג' פעמים כדין כל וסת קבוע אבל תהא אמנם מותרת לבעלה בשאר ימים וכמו שמבאר הולך: (קעא) ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת תשמיש. ולא ביאר המחבר אם מיירי שראתה ראיות אחרות שלא מחמת תשמיש בחצי שנה זו או לא ראתה שום דם בימים שבינתיים, ויתבאר בסמוך בס"ק קע"ד: (קעב) מותרת לבעלה שהרי לא קבעה וכו'. אין (ערב) ר"ל שהיא מותרת לדור עם בעלה ואינה צריכה להתגרש ממנו כדין אשה הרואה מ"ח שאין נופל ע"ז היטב טעמו של המחבר שהרי לא קבעה וכו' שהרי אפילו אם קבעה וסת בג' פעמים לראות מ"ח ביום ידוע לא נאסרה לגמרי על בעלה ומותרת לו כשאר ימים (דהא מיירי הכא שבינתיים שימשה ולא ראתה דם ולא היו ג' ראיותיה רצופים) וכן כתב המחבר בסוף הסעיף שפורשת רק בימי הוסת אלא חך מותרת ר"ל שאפילו בהגיע ההפלגה שכבר ראתה בו פעם אחת אינה נאסרת בו מדין וסת קבוע וחוששת לו רק פעם אחת כדין וסת שאינו קבוע וכדמפרש ואזיל: (קעג) שהרי לא קבעה בג' וסתות שוים ולא בדילוג. פירוש שבסיומן קפ"ט סעיף ב' ה' נתבאר אופני קביעת וסתות ולפעמים הוא להפלגות שבדילוג דהיינו שכל הפלגה יחירה על שלפניה יום אחד (או יותר) וכן לענין וסת הנקבע שוות ולפעמים הוא להפלגות דהיינו שכל הפלגה יחירה על שלפניה יום אחד (ושם יתבאר כל פרטי הדינים בזה) וקאמר המחבר דיתכן שתקבע ג"כ וסת המורכב שתראה מחמת תשמיש באופן קבוע באחד מסדרים אלו של וסת שוה או דילוג והני מילי כשראתה כן ג' פעמים אבל הכא שלא ראתה כן ג"פ אין לה וסת קבוע לזה: (קעד) מיהו חושש' לאחרון פעם א' ובשיגיע וכו' אסורה וכו'. דחיישין שכשם שראתה כבר פעם אחת מחמת תשמיש להפלגת חצי שנה אולי תראה עוד פעם להפלגה זו ומשום הכי אסורה לשמש אז. כתב החוות דעת (רעג) שאפילו אם ראתה ראיות שלא מחמת תשמיש בין ב' התשמישים שראתה בהם מכל מקום נחשב כהפלגת חצי שנה הואיל והוא חצי שנה אחר שראתה בפעם הקודמת מחמת תשמיש ושאר הראיות דלאו מחמת תשמיש אינן מפסיקות בהפלגה זו, וכן צריכה לחוש כשיגיע זמן ההפלגה אעפ"י שראתה כינתיים שלא מחמת תשמיש ומאותו הטעם עצמו ששאר הראיות אינן מפסיקות בהפלגה הבאה בהרכבה עם התשמיש: (קעה) חושש' לאחרון פעם א' וכו'. אבל לראשון אינה חוששת להפלגתה כגון שראתה שלא מחמת תשמיש בא' חשרי ושימשה בט"ו חשרי וראתה דם מותרת לשמש (רעו) בכ"ט חשרי שאין ראייתה שלא מחמת תשמיש מצטרפת לראייתה שבאה מחמת תשמיש להפלגה אחת, אמנם נראה שאין להקל כן אלא כשידוע לה שאירע ראייתה בשעת התשמיש כגון שהרגישה כן כשימשה או שבדקה חופך אחריו ומצאה הדם אבל אם לא מצאה הדם עד לאחר זמן מה יש להחמיר לחוש להפלגת ט"ו יום ולאסורה בכ"ט חשרי שהרי כבר אפשר שלא התשמיש גרם ראייה כלל וההפלגה לבדה היא שגרמה ראייה וצריכה לחוש להפלגת ט"ו יום [והוא כעין מש"כ בסיומן קפ"ט סוף ס"ק קע"ג ועיי"ש בציונים אות קפ"א]: (קעו) לאחרון פעם אחת. ונראה שחוששת לזה אף כשראתה בפעמים הקודמים שלא בשעת התשמיש ממש אלא

ציונים

(רעא) חכ"א וכג"ז ועיין מש"כ לעיל בס"ק מ"ח: (ערב) ש"ך: (רעג) צניגור קפ"ט ס"ק כ"ד. וכגו בשו"פ כג"ר כחן חולק ע"ז ודעתו להפסיד דברי כשו"פ דוקא כשלא שלח רחמכ כלל צניגורים אצל אם רחמכ חף שלא מחמת תשמיש ונצטלב כהפלבכ אמוס פשוט דברי השו"פ משמע לנלוזכ כהחוי"ז: (רעד) כן דוקו כג"ר ממש"כ כש"ך ס"ק ל"כ שכתב דל"א לוסח הפלבכ אלא צ"ב ראיית עיי"ש וכן מוכח בדגול מרצב כחן וכ"כ האב"ז בסיומן

שם כגון שלל
 שם ליה מכה
 שם משמשת שם
 הולך בנסתה
 ה' הולך במכה
 ר מכה יש לה
 רבנו משה ז"ל
 לין במכה שכי
 הכתולה למדין
 החזרו רבותי
 ה מלה ושרם
 לל בגיג זמנה
 מכה מבלתי
 ר מן הכתולים
 מן לראות שאל
 יה כדורה שם
 זול וצפ"כ אן
 נמו - דבר
 גול על דם מכה
 ון כדור דופה
 ון בכתולה קפי
 ה כחבור תאמר
 לעולם כל ימיה
 רב וצמול ורבי
 וולכו סבירה לה
 ועד כהיה
 ת שמיש דילג
 יא הכתה היא
 ה אמן מבלתי
 ו' ודבי הכתם
 עד שאן הג
 ון יכולה לשמש
 וס דקלי ועד
 דם מתת
 יאכא מן דמרי
 ה הכי דמלה
 הכי פסוקים
 ומתהלה שו
 כל ובי שמי
 וצמול וטוב
 וטרו מתהיותן
 דלכתה היא
 וספי הכי מור
 נמנו דך תקט
 כה של להק
 דם דילגה חר
 וסוכי כתי ומה
 של הגיש ומה
 מולקת כתיס
 כל סק בעלמ
 שלם בלח לתול
 ר שיעור ומלל
 וספתה וחסה ויול
 מערה לעולם
 רכין כין ימים
 החזירו כתינק
 ה לראות כל סק
 ו שם לעמוד עליה
 ון וס דמרי
 כוב
 לראות כד נאמר
 מסקו להפני נור'
 סקו בהלכה אל
 כרולס דכ מתת
 זולס מתת שמי
 כמה פעמים אל

דברי רשב"ג ור' אומר אם יש לה וסת חוששת לוסי' ואיתמר
 עלה לימא בוסתות קא מיפלגי דמ"ם וסתות דרבנן ומ"ם
 דאורי"ל דכ"ע דרבנן והכא במקור מקומו טמא קא מיפלגי
 רשב"ג סבר אשה טהורה ודם טמא דקאתי דרך מקור וא"ל
 ר' אי חיישת לוסי' אשה נמי טמאה ואי לא חיישת לוסי' אשה
 דם נמי טהור מקור מקומו טהור הוא . וקיי"ל כאוקמתיה
 דרבא דוסתות דרבנן וכיון שכן זו שרואה דם אפי' בשעת
 תשמיש ואפילו בשהגיע עת וסתה טהורה ואשה בחזקת
 טהרה עומדת ותלינן להקל שאני אומר דם זה מן המכה
 בא ולא נחלקו רשב"ג ורבי בדבר זה . וא"ת והלא בנשים
 דעלמא חיישינן לעונת הוסת כולה ואף על פי שלא ראתה
 מוזרתם את בני ישראל מטומאתם והואך אתה מתיר את
 זו שהיא בשעת וסתה שהרי דם לפניך . י"ל היא דרבנן
 היא ומשום דאפשר למיקם אמילתא . אבל הכא ליכא
 למיקם אמילתא ואין דנין אפשר משאי אפשר שא"כ אף
 אתה אוסרה לבעלה לעולם . ומסתברא דאפי' אינה
 מרגשת ממש שהדם שותת ויורד מן המכה חדא דאין
 עניה בין מכתה ואי אפשר לה לידע אלא בבדיקת שפופרת
 כדרך שאמרו . בפרק תינוקת ברואה דם מחמת תשמיש
 וחתם משמע ודאי דברואה דם מחמת מכה אינה צריכה
 שפופרת . דתניא התם הרואה דם מחמת תשמיש
 משמשת פעם ראשונה ושלישית וכו' מכאן ואילך לא
 תשמיש עד שתבדוק את עצמה כיצד בודקת עצמה מביאה
 שפופרת וכו' ואם יש לה וסת תולה בוסי' ואם יש לה
 מכה תולה במכה ואם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה
 אינה תולה ונאמנת אשה לומר מכה יש לה שממנה הדם
 שותת ויורד . אלמא אף בלא בדיקה תולה במכתה דאף
 בשיש לה מכה אי אפשר לה לדעת אם הוא מן המכה
 אלא בבדיקה אלמא מן הסתם היא תולה במכתה דהא
 דקתני נאמנת לומר מכה יש לה שממנה הדם שותת
 ויורד לאו נאמנת לומר שממנה שותת ויורד קאמר אלא
 בלפי שאמר אם יש לה מכה תולה במכתה קאמר שאין
 אנו צריכין לדעת בבירור שיש לה מכה אלא היא עצמה
 מרגשת במכה . ונאמנת לומר מכה יש לה שיש שם דם
 תולה במכתה שאני אומר ממנה הדם שותת ויורד .
 ובלישנא דתוספתא לא מצאתי שממנה הדם שותת ויורד
 אלא כך שנויה בתוספתא ונאמנת אשה לומר מכה יש
 לימן המקור ע"כ ודרך הגמרא בכמה מקומות להוסיף
 בלשון התוספתא דרך פירוש בעלמא ושונין כאלו הוא
 מנוף התוספתא . והרב רמב"ן ז"ל כתב דעכשיו אין תולין
 במכה שהרי אפילו בבעל את הכתולה חזרו ונמנו שהיא
 בעל בעילת מצוה ופורש ואין לה מכה גדולה יותר
 ממכת בתולין וכדתנן ב"ה אומר נותנין לה עד שתחיה
 המכה . ועוד שאם אתה אומר כן אף אתה צריך לבדוק
 אם נשתנה דם מכתה מדם ראייתה וכדתניא התם אם
 היה דם מכתה משונה מדם ראייתה אינה תולה ועכשיו
 אין אנו בקיאין במראות הדמים לידע אם נשתנה אם
 לאו . ואעפ"י שאין משיבין את הארי אני אומר שאין
 הדין דומה לראיה שאם אמרו בבעל את הכתולה שיש
 לה שעת הכושר לאחר שתחיה המכה לא אמרו אלא במי
 שרואה דם מחמת תשמיש מחמת שאין לה שעת הכושר

ונמצאת אתה אוסרה לעולם . אדרבה
 בזו הקלו פעם שניה ושלישית ולבעל
 שני ואעפ"י שאין לה מכה כדי שלא
 תאמר בת אברהם לעולם . ותרע לך
 דרב ושמואל ורבי יוחנן וריש לקיש
 כולו סבירא להו בבעל את הכתולה
 דבעל בעולת מצוה ופורש כרבותינו
 שהזרו ונמנו ואלו לנבי הרואה דם מחמת
 תשמיש לא נחלקו כלל שמוותרת בבדיקת
 שפופרת ותולה באצבעות ובכוחות ותולה
 בוסת ומכה הא שמואל קא פריש עלה
 דההיא בודקת בשפופרת של אבר ופיה
 רצוף לתוכה . וריש לקיש בעא מיניה מר'
 יוחנן ותברוק מביאה שלישיית של בעל
 ראשון וא"ל שאין כל האצבעות שוות
 ותברוק מביאה ראשונה של בעל שלישי
 א"ל לפי שאין כל הכוחות שוות . אלמא
 מדשקלי וטרו בה ש"מ דאינהו הלכה
 למעשה הכין סבירא להו . ורבותינו נמי
 דחזרו ונמנו בבעל את הכתולה לא
 חזרו ונמנו ברואה מחמת תשמיש ומעמא
 כדאמרן דלא רצו לאסור אשה לבעל
 לעולם ובכתולה נמי אעפ"י שאסרוה
 לאחד גמר ביאת מצוה גמר ביאה מצוה
 התירו לו כדי שלא תאסרנה על הבעל
 כדאמר ליה רב אשי מרב אשי אלא מעתה
 בעל נפש לא יגמור אמר ליה א"כ לבו
 נוקפו ופורש . והא נמי דתניא אם היה
 דם מכתה משונה מדם ראייתה אינה
 תולה לא אמרו אלא בזו שהיתה למודה
 לראות פעם ראשונה ושניה שלא מחמת
 מכה וא"ל לבעל ראשון ועכשיו נעשית
 לה מכה שזו היא שאתה יכול לעמוד על
 דם ראייתה ועל דם מכתה כענין שאמרו

האשה שרואה דם
 סתם תשמיש
 כבר כאינו בשער
 הפרישה שחיא אסורה
 לאחר שהיוקה בכך
 ב"ב . ב"א כשאין
 לה מכה בבית הרחם
 אבל יש לה מכה מותר
 כמו שנתבאר בשער
 הפרישה לפי האשה
 בחוקת טהרה עוסד
 עד שחראה ודאי וכל
 שיש לה לתלות ראייתה
 כמכתה תולה . נתבאר
 לה שרם מכתה משונה
 מדם ראייתה הרי זו
 פסאה . יתר על כן
 אמרו שאפילו לא ברקה
 עצמה אם היא מרגשת
 בעצמה שיש לה מכה
 נאמנת לומר מכה יש
 לי במקור שאשר
 שממנו הדם שותת
 ויורד
 האמינה על טהרה
 שנאמר וספירה לה .
 ויש מרבתי שהרו
 לתחזיר בזמן הזה שאין
 אנו בקיאין במראות
 הרמים ושכא נשתנו
 מראית דמים שלה
 מאראה דם מכתה ואין
 מבי והתחזיר תע"ב .
 הבעל את הכתולה אף
 על פי שהדם שותת
 ויורד הרי זה בתוקת דם
 בתולה עד שיגמר
 ביאתו אבל לאחר גמר
 ביאתו הרי זו אסורה בין
 גדולה בין קטנה . וכל
 שהראה אפילו לילול
 ואפילו קודם שתייה
 המכה הרי זו בחזקת
 פסאה וכמו שנתבאר
 בשער הפרישה פעמים
 שאין לה מכה לתלות
 ואפי' כן אינה חוששת
 לכל לכחמיה כיצד
 ברקה קרקע עולם או
 כל דבר שאינו מקבל
 טומאה ולא מומצת
 מים וישבה עלין
 ונמצא עליו דם ואפילו
 מלובדן כולו כדם אינה
 חוששת שלא סמא
 את הכתמים אלא
 הנמצאים ע"ג דבר
 המקבל טומאה . התם
 הנמצא ע"ג צבעונין
 יש מי שחורה להקל
 אלא

גם בבעל את הכתולה נשתנו מראית דמים שלה טמאה .

אבל בזו שאי אתה יכול לעמוד עליה לא . ועוד דהתם

נמי לא אמרו אלא אם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה

כלומר אם נתברר שנשתנה אינה תולה דאדרבה בודאי

לאו מן המכה שותת ויורד אבל כל שאי אתה יכול לעמוד

עליה תולה להקל סופה כחזלתה מפני מה אמרו שתולה

במכתה ואע"ג שדומה דם מכתה לדם ראייתה לפי שהאשה

בחזקת טהרה עומדת אפי' הגיע שעת וסת וסתות דרבנן

ומספק אל תאסרנה לעולם . א"כ ה"ה והוא הטעם בשאי

אתה יכול לעמוד על עיקר מראה דמים שלה אם משתנה

אם לאו תולין להקל ומן הסתם אנו אומרים שלא נשתנו

מראה דמים ותרע לך דאי לא ליתני אם יש לה מכה רואין

אם אין מכתה משונה מדם ראייתה תולה במכתה ואם

לאו אינה תולה . אלא ודאי סתמא תולה עד שיתברר

שנשתנו מראה דמים שלה כנ"ל . וכן פסק גם הרמב"ם

ז"ל . פעמים יש שאין לה במה לתלות ואפי' אינה חוששת

לכתמיה

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

1. שם [סג, א] נכרייהל ופירושו הרמזים בפרק ד' מהלכות איסורי ביאה [סג] וכדברי הרמזין בהלכותיו [סג הלכה טו] והרשב"א בתורת הבית [סג, א, ב]:

ת. שם נכרייהל וכמו שכתב הטור [עמוד לה] בשם אביו הרשב"א [ורשב"א בתורת הבית בית 1 שער 1, כג, א; רמב"ם איסורי ביאה ד, כ חל, יג; ב"י בדעת הר"ן שנועם ג, ב ד"ה לפי שאלין]:

נקודות הכסף קפ"א [ט"ו ס"ק ה] ובאמת חדא ט"תא כ"ו, זה אינו, כמו שכתבתי [ט"ן] ס"ק כ':

הגהות והערות

[ב] נדפסו הגימטריא 'צין', ומוקדם ע"פ משמעות הענין בלמה לדיק: [ג] עיין באר"ם שנות יעקב חלק א סימן טו

17 שפתי כהן

יורה דעה קפז הלכות גדה

טורי זהב

זו פסוק ל'וסתה כ"ו, כחז הפרשה סעיף י"א ללאו נרשעי עסקיין ולר"ת [נימוח סג, ב חוספוס ד"ה חייב] דמחמיר לעיל סימן קפ"ד סעיף י' לפרוש ממנה סמוך לוסתה אפילו ציואל לדרך, משכחה לה הכא סמוך שמוחר כגון אס ראייתה תחלת היום דמוחר כל הלילה שלפניו [כדלעיל סימן קפ"ד סעיף ב'], עכ"ל. [יב] וקשה לי דהא להכי מוחר כל הלילה שלפניו משום דכיון דוסתה כיוס לא חייסיין דמראה כלילה שאין רגילה לראות כלילה, אס כן כיון דמקילים מהאי טעמא כל שכן דאין לתלות לקולא כהכי שלא תהא רואה מחמת תשמיש, כיון שאינה רגילה לראות או, אלא הכא מיירי שעברה ושמשה, אי נמי, ר"ת מפרש ואס יש לה וסת כרש"י [גדה סג, א ד"ה ווסן] או כהמרדכי [שנועם רמז משלה], אי נמי, הכא מיירי בקטנה או שלא הביאה סימונים עדיין שאין צריך לפרוש ממנה כל שלא קבעתו בשלש פעמים וכלעיל סימן קפ"ד סעיף ג', וקאמר הכא דאס נחצרר ששמשה סמוך לוסתה דהיינו שראתה אחר התשמיש עוד פעם אחת או שמים בלוחו ומן, שנמלא שקבעה וסת בשלש פעמים, מולה בוסתה, וד"ק: יז באותו מקום כ"ו, כחז ה"כ"ח [עמוד

(ח) אם שמשוה פסוק ל'וסתה כ"ו, הנ"י [עמוד לג דיבור ראשון] הביא בשם רש"י [גדה סג, א ד"ה ווסן] אס יש וסת לקלקול זה שאינה רואה כל שעה מחמת תשמיש אלא בפרקים, מולה בוסתה ומשמשת בלא בדיקה בין וסת לוסת, ע"כ. וכחז עוד בשם המרדכי [שנועם רמז משלה] ח"ל, אשה שיש לה וסת קצוע שהיחה רואה גדה מולה בוסתה שיכולה לומר זה הדם שהיא רואה טהור שעדיין לא הגיע ווסתה, עכ"ל. וי"א זה דבר שאין לו ציבור כלל, ובמרדכי עצמו כתוב אחר זה ומולה במכתה כ"ו, והכ"י הבין שמלתא בנאמי נפשה היא. ונאמת חדא מילתא היא, ור"ל שאס יש לה מכה אע"פ שאין ראי לתלות זה כל כך אילו לא היה לה וסת מכל מקום עכשיו שיש לה וסת חלינין זה, וכן מנזחר להדיא בפסק מהר"ר איסרלן [מחומם הדס מ"ב סימן מו] שהביא ב"י סוף סימן זה, ע"ש: (ט) ואם דם מכתה משונה, [כתב] הטור [עמוד לה] בשם הרשב"א [גדה פ"י סימן ג] דמן הסתם מולין לומר שאינה משונה, עד שידוע לנו שהוא משונה על פי חכס שיראה שניהם, וזה יוכל כל אדם להבחין אס דומין זה לזה

לג ד"ה וויאל] דאין פירושו בכל איזה מקום שבלוחו מקום, אלא ר"ל בלוחו מקום עצמו שמשם יוצא הדם יש לה לשם מכה, ולפיכך אס הדם יוצא מן המקור צריך שחדע שיש לה מכה במקור, אבל אס אומרת בסתם מכה יש לי, אין מולין הדם במכה שיש לה, ע"כ: יח תולין בדם מכתה כ"ו, כחז הגאון אבי מורי ורבי ז"ל בתשובה דאפילו בדיקה עצמה בשפופרת ומלאה על המוך מולין במכה, והביא ראיות, ע"ש. וכן כחז הנ"ח סוף סעיף ו' [עמוד לה ד"ה ווסתה]: י"א ואם דם מכתה כ"ו, כחז הרב המגיד [איסורי ביאה סוף ס"ד] [שנועם ג, ב ד"ה לפי שאין] והרשב"א [מורת הבית בית 1 שער ד, כג, א] דוקא שנחצרר שהיא משונה, הא לאו הכי מולין במכה, ערך ל'חם למהריק"ש

סיף ה אס יש [י"ה] מכה באותו מקום תולין בדם מכתה, מולין שלא בשעת ווסתה כדס מכתה וכו' אס מוליה דס: שם ואם דם מכתה משונה, דוקא שנחצרר שהוא משונה, וכן אס ראתה בשעה ווסתה איה מולה נפקס על המכה עד שחדע נדלח שהוא מן המכה, וס אומרת שכולה במכה אפילו אינה יודעת שמוליה דס, וס מי שנראה מדבריו דשלא בשעת ווסתה אפילו זה אינו מועיל בכלל גונא טמא. חז לטון הרמזים ז"ל [איסורי ביאה מ, ד], אשה שראתה דם מחמת מכה שיש לה במקור אע"פ שראתה בשעה ווסתה טהורה שהוסתה מדבריהם, ע"כ. וזה כסנרל ראשונה, דהא מיירי שידעת שדס מכה הוא כמנזחר בלשונו:

לג ד"ה וויאל] דאין פירושו בכל איזה מקום שבלוחו מקום, אלא ר"ל בלוחו מקום עצמו שמשם יוצא הדם יש לה לשם מכה, ולפיכך אס הדם יוצא מן המקור צריך שחדע שיש לה מכה במקור, אבל אס אומרת בסתם מכה יש לי, אין מולין הדם במכה שיש לה, ע"כ: יח תולין בדם מכתה כ"ו, כחז הגאון אבי מורי ורבי ז"ל בתשובה דאפילו בדיקה עצמה בשפופרת ומלאה על המוך מולין במכה, והביא ראיות, ע"ש. וכן כחז הנ"ח סוף סעיף ו' [עמוד לה ד"ה ווסתה]: י"א ואם דם מכתה כ"ו, כחז הרב המגיד [איסורי ביאה סוף ס"ד] [שנועם ג, ב ד"ה לפי שאין] והרשב"א [מורת הבית בית 1 שער ד, כג, א] דוקא שנחצרר שהיא משונה, הא לאו הכי מולין במכה, ערך ל'חם למהריק"ש

סיף ה אס יש [י"ה] מכה באותו מקום תולין בדם מכתה, מולין שלא בשעת ווסתה כדס מכתה וכו' אס מוליה דס: שם ואם דם מכתה משונה, דוקא שנחצרר שהוא משונה, וכן אס ראתה בשעה ווסתה איה מולה נפקס על המכה עד שחדע נדלח שהוא מן המכה, וס אומרת שכולה במכה אפילו אינה יודעת שמוליה דס, וס מי שנראה מדבריו דשלא בשעת ווסתה אפילו זה אינו מועיל בכלל גונא טמא. חז לטון הרמזים ז"ל [איסורי ביאה מ, ד], אשה שראתה דם מחמת מכה שיש לה במקור אע"פ שראתה בשעה ווסתה טהורה שהוסתה מדבריהם, ע"כ. וזה כסנרל ראשונה, דהא מיירי שידעת שדס מכה הוא כמנזחר בלשונו:

ביאור הגר"א [א. א.]: [ג] [נפ"ה] אס יש כ"ו, כדעת הרא"ש [גדה פ"י הלכה ג] ושאר פוסקים דאפילו בזמן הזה סומכין על זה, דלא כהרמב"ן [הלכות גדה פ"ג הלכה ו], ע"ש:

ביאור הטיב [יב] [נפ"ה] אס שששה כ"ו, כן פירשו הרמב"ם [איסורי ביאה ד, כן] ושאר פוסקים [הלכות גדה להרמב"ן פ"ג הלכה טו; רשב"א בחורת הבית הקצר בית 1 שער ב

פתחי תשובה

(כא) ל'וסתה. עיין באר הטיב [סי"ב יב]. ועיין בחורת השלמים [סי"ג ג] ובסדרי טהרה [סי"ג ז] שדעתם להקל כדעת הפרישה. ועיין עוד בש"ך [סי"ג טו] שכתב דמיירי בקטנה ושלא קבעה הוסת בג' פעמים ואח"כ נחצרר ששמשוה סמוך לוסתה, דהיינו שאח"כ נקבע הוסת באותו זמן כמה פעמים, ע"ש. ולפי מה שכתבתי לעיל סימן קפ"ד סעיף ב' [סי"ג ד] ב"ד"ה עונה אחת בשם התפארת למשה, משכחה לה נמי ככהאי גונא. ועיין בנודע ביהודה תניא [י"ח] סימן צ"ג. ועיין בהשגות הר"ה"ה על ספר בעלי הנפש [שער הפסיה אות ו] שכתב ח"ל, אס יש לה וסת, כגון שפיהקה או עטשה, וכאותה ששינוי [גדה סג, א] אלו הן וסתות כ"ו, הרי זו תולה בפיהקה או ביעטשה ולא בתשמיש, ואין זו רואה מחמת תשמיש עד שנחצרר שוסת פיהקה או עיעטשה מורכבת בתשמישה, עכ"ל. והביאו הסדרי טהרה [שס], וחמה על האחרונים שלא הביאורו. עוד כתב הסדרי טהרה [שס], ונראה אס פעם אחת שמשוה סמוך לוסתה, אפילו אס אח"כ ראתה שני פעמים מחמת תשמיש מופלג מוסתה לא מצרפינן לראיה ראשונה בהדיהו, עד שחראה עוד פעם שלישיה מופלג מוסתה כ"ו, ע"ש: (כב) באותו מקום. עיין באר הטיב [סי"ג ג] בשם ב"ח. ועיין חוות דעת [נרושים סי"ג י; ביאורים סי"ג ז] שכתב דזה דוקא באם מרגשח שהרס בא ממקורה או בעינין שחדע שהמכה במקור, אבל ברואה שלא בהרגשה ואפילו ע"י בדיקה תולה במכה שירוע שמוציאה דם, אפילו אס המכה כודאי בצדדין, ע"ש. ועיין בחשובות אא"ו פנים מאירות חלק א' סוף סימן י"ב שכתב דזה דמטהרין דם מכה, דוקא אס יש לה מכה במעינים, שיכול הדם לבוא שם בלתי שיעטור תחלה ליכלע כשאר אברים, אבל אס יש לה מכה בשאר אברים הפנימים שאי אפשר לוזכ דרך המקור אס לא שילבע תחלה כשאר אברים, זה דם נדה גמור הוא, ע"ש [ועיין בחשובות חתם סופר י"ד סימן קנ"ד]. ועיין בחשובות מהר"ם מלובלין סימן קי"א שכתב דאפילו אס המכה הוא בבית הרחם במקור עצמו שמשם נובע הדם נדה, מכל מקום טהורה היא ותלינן בדם מכתה, ע"ש. וכן מכוזר בש"ך [סי"ג י"ט] [יח] וכדברי החוות דעת שהבאתי ירש סי"ק זה. ועיין בחשובות צפת צדק סימן ס"ו: (כג) ואם דם מכתה משונה. עיין בחשובות נודע ביהודה [מהרוא קמא] חלק יורה דעה סוף סימן ג"ו [ג, ב] ד"ה אבל אס] שכתב דעד כאן לא אמרו שאם דם מכתה משונה אינה תולה במכה אלא כשיצא הדם מעצמו מן המכה כדכור, אבל בעובדא דידן ע"ש שדחקה אצבע בכח הוציאה הרם מן המכה שלא בעונתו קודם שנגמר בישלול, ולכן היה משונה, תולה בו. ומכל מקום שוב לא נקרא מכה שודאי מוציאה הרם, רק דינו כמכה שאין ידוע שמוציאה דם. ועיין שם עוד: (כד) משונה. עיין באר הטיב [סי"ג טו] מה שכתב דוקא כ"ו, ועיין בדגול מרכבה [נארו מפרשים סי"ק ט] שכתב דרין זה הוא פשוט ברואה מחמת תשמיש, שאו ודאי האשה בחזקה טהרה, שהרי שמשוה עם בעלה. אבל ברואה שלא מחמת תשמיש ואירוע לה בימי טומאה ובימי ליכונה, הרבר צריך תלמוד, ע"ש, גם בספרו נודע ביהודה [שס] סימן מ"א [נארו ח], אביאנו בסמוך [סי"ק ח], ועוד בכמה דוכתי כתב דבימי ליכונה היא בחזקה טומאה. ועיין בחשובות ברית אברהם [י"ח] בקונטרס פתחי נדה [סימן נח] שהאר"ך לחלוק על הגודע ביהודה בזה, דגם בימי ליכונה בחזקה טהרה עומדת, והביא שגם בחשובות מאיר נתיבים סימן ג"ו כתב כן [הוא מה שאביא לקמן סימן קי"ז סעיף ל"ד סי"ק לט ב"ד"ה לתלות בו], ע"ש. גם החות דעת

ביאור הטיב [יב] ל'וסתה, ואלע"ג דאסור לשמש סמוך לוסתה, מכל מקום מיירי כאן צענרה ושמשה. והפרישה כתב דמשכחה לה אס ראייתה תחלת היום דמוחר כל הלילה שלפניו כדלעיל סימן קפ"ד, וש"ך [פ"ק טז] השיג עליו ע"ש: (יג) מקום. פירושו באותו מקום עצמו שמשם יצא הדם שם יש לה מכה, אבל שאר מקום באותו מקום לא מהני, ב"ח, [ש"ך ס"ק טז]: (יד) מכתה. אפילו בדיקה עצמה בשפופרת ומצאה על המוך חולין במכה, ב"ח וש"ך [פ"ק יח] בשם אביו הגאון ז"ל: (טו) משונה. דוקא שנחצרר שהוא משונה, הא לאו הכי תולין במכה, לפי שהאשה בחזקה טהרה עומדת. וכתב ב"י והאחרונים שאינה צריכה להראות לחכם אס הוא משונה. והפרישה כתב אס שניהם לפניו לא ניוול לקולא כיון שאפשר לברורי, והסכים עמו הט"ו [פ"ק טז]:

ביאור מפרשים [ז שם פ"ח] וקשה לי וכו'. כשנעייין בלשון הר"ן בהלכות גדה [שנועם ג, ב ד"ה חז] לא קשה מידי, דז"ל, ואחרים פירושו שאם סמוך לוסתה שמשוה, אע"פ שלא הגיע עדיין שעת ווסתה עצמה תולה בוסתה לומר שמחמת התשמיש הקדים הדם לבא קודם זמנו, ולא מחזיקים לה ברואה מחמת תשמיש. הרי שכתב

התשמיש גרם להקדים מה שלא היה באמת בלא חשמיש ראוי לבא, ומכל מקום לא מקרי רואה מחמת תשמיש כיון דזה חזו גורם, אבל ודאי אס ווסתה כיוס שטישא שאינה רגילה לראות בלילה, חז פשוט וברור, וק"ל: (בית סא"י)

התשמיש גרם להקדים מה שלא היה באמת בלא חשמיש ראוי לבא, ומכל מקום לא מקרי רואה מחמת תשמיש כיון דזה חזו גורם, אבל ודאי אס ווסתה כיוס שטישא שאינה רגילה לראות בלילה, חז פשוט וברור, וק"ל: (בית סא"י)

ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך

טו כך משמע בפסקי
מהרא"י [מרומת הדשן
מ"ז סימן מ"ז ובהגהות
שערי דורא [הלכות נדה
סימן ו, ע"ב, 6 דיבור לאשון]

לפ שפתי כהן

לפי שהאשה בחזקת טהרה עומדת, וכן דעת הרא"ש [נדה פ"י
סימן ג] וכן פסקו האחרונים, דלא כהרמב"ן [הלכות נדה פ"ג הלכה ט].
ומשמע מדברי הרא"ש שאין צריכה להראות לחכם אם הוא משונה,
וכן כתבו ב"י [עמוד לד"ה והרמב"ן] והאחרונים: [בבב"ז זה כ"ו].
ע"פ נפסרי שהוכחתי דקצירא
ליה להמרדכי [שנעוטה רמו השלה]
[ומשנזות מהר"מ דפוס פראג]

יורה דעה קפו הלכות נדה

טורי זהב

כ"ו. והקשה ב"י [עמוד לד"ה והרמב"ן] לדברי הטור סותרים זה
אח זה, דחמלה כחז שאין צריך לדמותו כלל. ומיך בפרישה [א"ח כ'
דאם שניהם לפניו לא נזיל לקולא כיון שאפשר לצדדי וכל אדם
יוכל לצדד לאומה, ונכון הוא, שכן מצינו גם כן בסו"ט א' [ע"פ א'
דכל היכא שהשוחט לפניו לא
[ו"י] ע"פ נפסרי שהוכחתי דקצירא
ליה להמרדכי [שנעוטה רמו השלה]
[ומשנזות מהר"מ דפוס פראג]

הגהות והערות

[ד' ע"פ סו"ט דעם סימן קלו
ב"אור"ח ס"ק ד'
[טו] י"ט להעיר, דמשמע
נדרשי משה דמקור דין זה
הוא מהרא"י ושערי דורא
המונה ב"י ס"ק ג' ושם
מירר להדיח שלא בשעת
תשמיש:
[טז] נדפוסה הניקטא 'נדה':

סימן תרכ"ה) דאם יש לה וסת זמן קצוע שהיא רואה תולה בדם מבתה: הגה ב' [י"ד] וכל זה אמרינן רוב מלויין מומחין הן:
הוא מן האדמים מחמת מיעוץ תשמיש, שהרי עדיין לא הגיע וסתה, " והוכחתי שם שגם מהרא"י [מרומת הדשן ח"ב] בפסקיו סימן מ"ז
הבין כן, [י"י] אלא דדייק מהמרדכי מכח כל שכן, דכיון דקצירא ליה דמחוקה אין אורח נא אלא זמנו מהני, דמולין דאם טהור הוא, מה
שלא היו מולין בלא זה, מכל שכן דקצירא ליה דהיכא דאיכא מכה אע"פ שאינה מוילאה דם דטהורה, וככהאי גוונא אפשר דאף הפוסקים
המולקים אהמרדכי מודים, כיון דאיכא עוד זד היתר שיש לה מכה, ועל פי הדברים האלה הם דברי הרב. והב"ח [עמוד לד"ה והמרדכי]
הבין שפע המרדכי דומולה במכחה כו' נקשר אכולה בוסתה, והארץ בקושי ופירוקים, וכבר סמתי שם כל דבריו בצדובה, ע"ש, אלא
הדבר נכוח שהמרדכי מלויין הנרייתא ותולה במכחה כו', וכן מוכח ב"י [עמוד לד"ה והרמב"ן] ודברי משה [א"ח ו] ובמשנזות מהר"מ פדווא"א
סימן ע' ו' ושאר אחרונים, והוא פשוט. ולפי זה נראה דאין להמיר אלא לבעלה, משום דכמה מקומות [מנהגין כ"ג, 6 וע"ש] חשו מו"ל
שלא להוציא אשה מבעלה " ומשום עיגונא הקילו, הלכך אין להחזיקה ברוחה מחמת תשמיש, אבל מכל מקום צריכה לישב בשעת נקיים,
דככהאי גוונא אין לסמוך אהמרדכי, דהא מדברי רש"י [נדה סו, 6 ד"ה וא"י] נראה שחולק, וגם הרמב"ן [הלכות נדה פ"ג הלכה טו] והרשב"א
[מורה הנבוכים ב"ה ז ע"ב, 3, 6] והרמב"ם [אסורי ביאה ד, 7, 7] והטור [עמוד לד"ה] ושאר כל הפוסקים שפירשו ואם יש לה וסת ושמה סמוך
לוסתה מולין בוסתה, אלא לא שמה סמוך לוסתה אפילו יש לה וסת לא מליין, דדם טהור הוא. וכן כתב בשנזות מהר"מ פדווא"א סימן
י' [ו"ל], ואשר נסמפק מעלמך אם יש להקל בדברי המרדכי בפירוש ואם יש לה וסת מולה בוסתה כו', קולא גדולה היא, ומי הוא אשר
חיילים יגבר להקל נגד כל הפוסקים האחרים, עכ"ל [טו]. וכן הרב לא הקיל אלא שלא להחזיקה ברוחה מחמת תשמיש, [וגם זה נשים לה
מכה אע"פ שאינה מוילאה דם], ומדברי הצ"ח נראה דמתיר בכל ענין, ולפי ענ"ד נראה כמו שכתבתי:

ג"פין מהרש"א

[טו] וי"ט ס"ק ב' דכל היכא שהשוחט לפניו לא אמרינן רוב פצוין פוסחין
הן, ולמה שכתבתי בגליון לעיל סימן כ"ח בש"ך ס"ק כ"ד [ס"ק ח] אין ראייה,
דהא ליה חוקה אסור כלל: [טו] וי"ד ס"ק ב' ע"פ בפסרי שהוכחתי דבבירא
ד"ה דהמרדכי [וב"י]. ויש לנרץ דעמו היכא דאיכא עוד סניף, משנזות אומות
שמואל [סימן א] ומשנזות שבות יעקב חלק ג' [א] סוף סימן ס"ח: [ו"י ו] [שם]
אלא דדייק מהמרדכי שכתב כ"ז שכן דכיון דבבירא ד"ה דמחוקה אין כו'.
מרדכי לא כתב תפורה טעם חוקה, ויכולי לומר על פי מה שכתב הר"ן הלכות
נדה [שנעוטה ג, 3 דיבור לאשון] נעטמח דהר"ף דקצירא ליה דאין לה וסת צריכה
לשמש ג' פעמים נעדים עד שסוחק שאינה רואה מחמת תשמיש, וכשהחזקה אין
צריכה עוד עדים, ולא חיישין דמכל מקום דלמא תראה, היינו מין דאין לה וסת
נראה מענינה שראוייה בלאו לה על ידי מקרה שקרה לה בקפילה ואפלה וכיוצא,
על כן חיישין דלמא על ידי מקרה תשמיש גם כן מראה, ולפי זה יש לומר דסתם
אין לנו למלות כלל שהתשמיש גורם מה שראתה, ויותר יש למלות בנדרים על ידי
[מישן] [מישן] המשמש, אך כיון דענינה לראות על ידי מקרים דהא אין לה

וסת ראייה נמקרה התשמיש אינו רחוק יותר מראה על ידי [מישן] [מישן],
ומשום הכי ניש לה וסת דאין ענינה לראות על ידי מקרה ממילא אין תוששין כלל
שהתשמיש גורם, ואין הכרח לצדד אין אורח נא אלא למנו. וכן מוכח קמא
במסופות נדה פ"ג הלכה דף ט' סוף ע"ב ומוכח ב"י סימן ק"ז ס"ק ל"ט,
דלא אמרינן חוקה אין אורח כו'. ואי דעריין קשה על המוספות דמכל מקום נמלה
מעט חוקה של זו שהגיע זמנה, דחוקה אורח זמנו כל ודאי אמרינן, ומה יש
לומר דלעולם אינה תולה כי אם על ידי חוקה דעמה ולא על ידי חוקה דתנחה.
ולכאורה פירוש הראשונים ביהא דלא מן הדך, דככל אחר זמן עומה בניי נדיקה
מיייר גם ניש לה וסת, על כרחך לא אמרינן חוקה דלורח אינו כל אלא זמנו.
והר"ן החולק על זה [בשולחן ארבעה עשר ע"ב שנעוטה ג, 3 ד"ה ורסין],
על כרחך אמרינן חוקה דאינו נא. ועיין ריש סימן קפ"ד וריש סימן קפ"ט. אלא
יש לומר דמה שכתב הר"ן דבשי וסת חוקה שהיא מטולקת דמים שלא בשעת וסתה,
לאו דיש חוקה דאין אורח, אלא דחוקה עונה אינה, כיון דיש וסת אחרת ונא,
כנא מוך העונה:

אוצר מפרשים

ט (ס"ק י"ט) לפי שהאשה בחזקת טהרה עומדת. ועיין לעיל סימן א' סוף א'
שאין סומכין על החזקה במקום שיכולין לברר. והא דסומכין כאן, עיין במגן
אברהם סימן תל"ז ס"ק ד'. והנה דין זה הוא פשוט ברואה מחמת תשמיש, שאו
וראי האשה בחזקת טהרה שהרי שמה עם בעלה, אבל ברואה שלא מחמת
תשמיש ואירע בימי ליבונה, עיין ובח"ט דף כ"ט ע"א ברש"י ר"ה
בוב ובה ובתוספות ד"ה ויזין שראו, ועיין במסכת גיטין דף ב' ע"ב בתוספות
ד"ה עד אחר והאין בסוף הדיבור, ועיין היטב בכל המקומות והדבר צריך
[נדה פ"ג הלכה טו]
י (נהגה פ"ה) וב"ז זה כ"ו. [ע"פ ש"ך ס"ק כ' מה שכתב בזה בשם הב"ח]. ובאשר
שהינין הללו צריכין ושכחין ויש מחלוקת גדולה בין מורי הוראות בשאלות
ותשובות, אעתיק כאן בקצור דברים. ובשאלות ותשובות שלי [סוף הספר] בסמן
זה הארכתי על כמה דפים. כתב הרב"ז [ח"א סימן תמן] הוראה מחמת תשמיש
אע"פ שעדיין לא יצא דם מהמכה אפשר שע"י כח. ודחק השמש בשעה שהוא
דש מתמכה המכה ויצא דם, הלכך קרוב הדבר לחלות במכה. כתב באמנות
שמואל [סימן נג] אשה שראתה דם מחמת תשמיש תכן אחר ביאה ראשונה לאחר
טבילה וכן בשניה וכן בשלישית, ובכל פעם כביאה הראשונה שאחר טבילה
כדקה ומצאת דם ג' פעמים רצופים, הן אמר כי היחה מרגשת צער וכאב גדול
מאוד בשעת תשמיש ובכל פעם היה הדם הולך ומתמעט, ומביאה ראשונה בטלה
וסתה הקבוע בכל חודש, דיכול להיות שנחבדה מביאה ראשונה והדם שראתה
הפעם שניה היה בשעת וסתה סמוך ונראה ריש לחלות שהיה דם הוסת. והנה
פחת של היתר שמצאו לה שני גאוני עולם עולם לטובל עוד פעם אחת, כי אין כאן
ג' פעמים רצופין, ואוי אם תראה באותה פעם צריכה בדיקה שפופרה או חתנש,
ע"כ אבל לפי מה דכתב הב"ח [ש"ח] בסימן פ"ד משמע שאם היא מעוברת או
תולה במכחה אע"פ [שאינה יודעת] שמכחה מוציאה דם. וכתב עוד באמנות
שמואל [סימן נו] שראוי לברוק תולה שלא בשפופרה, ע"י מוך ועץ כעובי השמש
המשמשת בו, ואולי תמצא לה תרופה קודם בדיקה השפופרה. ואיירי [שאם
במעוברת להיות טהורה לבעלה. כתב בחשוכה צ"צ] [דבר שמואל סימן קע] אשה
שלקחה בחודש בטנה ברפיון קשרי האם ויצאיתה לתוך, ומדי צאתה חודש כמו
טיפח דם, רמאה דאין מכה לחלות יש לאסור אותה משום נדה. כתב הב"ח
[ש"ח סימן טן] אשה שהיה לה וסת קבוע ובחור ג' או ר' ימים לליבונה באה לה

כאב גדול בגופה ומרגשת כעין כועה חחה הלב, ותמשך הכאב עד ששוחת ממנה
ליחה כיוצאת מן המורסא, ואחר זה רואה לפרקים קצת דם, ובעשיות צריכה
ע"י צער ודוחק בא לה פעמים רבות דם מאותו מקום, ובספר הזה החמידיה שנה
אחת להיות רואה בימי ליבונה, והיא אומרת שמרגשת הליחה והדם זה בא לה
ממצודים שלא כדרך ראיית נוחה, ומתרגש מצויאה דם ורך הרעי. ופסק להחזירה
לבעלה. חזא, דידוע לה שהדם זה אינו בא לה אלא מן הצדדים. ועוד, כיון דיש
לה וסת קבוע חליין במכה. ועוד, מכה ספק ספקיא. כתב בחשוכה שבות יעקב
חלק ראשון [סימן טן] אשה וקנה שפסקה לראות זמן רב והתחילה לראות מחמת
תשמיש ומרגשת צער וכאב, ופסקי, כיון שמרגשת צער יש להקל בוקנה. עוד
כתב [ס"ט סימן טן] באשר שיש לה וסת קבוע ותתרגש לה מקרה רעה שרואה לה
דוך שפכה אזה ימים אחר טבילתה, והרופאים גוים אומרים שבא לה מכאב
האם, אם יש לסמוך ארופאים. ופסק דיש לסמוך ארופאים, והפוסקים דלא רצו
להרווח שישמכו ארופאים היינו דוקא במקום דהיה אפשר בבדיקה, או יש לחלק
בין רופא אחד לרופאים הרבה, ואפשר ריש לסמוך אפילו על רופא גוי במסיה
לפי תומו ואחד ישראל רופא מומחה, וצריך להיות אצל השאלה מהרופאים אחד
המתחבבים מורה הוראה לשאול ולחקור היטב. עוד שם [סימן טן] שאלת כו כהאי
ליתוי מכאב הולך היתה לה הכאב הגדול והדם כן איה קלקול עד שאינה בריאה חזקה
היה שנחלשה כדורו חכם עבי זצ"ל כבשאלה מ"ו רכת בה"ל, ואף שהרופאים
אומרים שהוא מן האם, אף אם האמת אתם אין זה כדאי להחיר מראות שמוח
הללו, שהרי האם הוא כמקור שממנו כל הדמים באין, אלא שכונת הרופאים
היה שנחלשה האם שלה או שאירע בה איה קלקול עד שאינה בריאה חזקה
בטבעה לבשל המזונות כתיקנה ולהוציאן בזמן כראוי, ולכן היא מוציאת קודם
זמן ובלתי מבושלין כראוי, ואין זה ענין כדם מכה שהוא דם כועה וחכורה
ואינו מעיקר דם המקור, אבל זה דם המקור הוא אלא שהחלשות המקור או
לסיבות המאורע מן המאורעות שאירע בו הוא מוציא את הדם כאותן משונה,
עכ"ל. ויפה כיון. ודומה לזה כתבתי אם אירע איה כאב וצער בימי עבודה יכול
להיות מכאב הולך היתה לה הכאב הגדול והדם כן איה קלקול עד שאינה בריאה חזקה
הכ"ח דלעיל, עיין באריכות בשרית שלי [טו]. ולכן אין לסמוך על היתר דשבות
יעקב באיסור דאורייתא. ובפרט מה שכתב לסמוך ארופאים צ"ע גדול. עיין
בשרית שלי [טו]. ועיין עוד מזה בסימן קצ"א [כתב לחם יהודה ס"ק ח]:
[כתב לחם יהודה, יט]
יא [ס"ד סימן ט] והוכחתי שם שגם מהרא"י בפסקיו סימן פ"ז הבין כן. עיין שער
אפרים סימן ע"י [ע"ז]. ע"כ:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

אן כן משמע בשערי דורא [סג] וברכרי [שפוט רמו משלה] והגהות מיימוניות פרק י"א דאיטורי ביאה [אח"כ מ' ועי' [ש"ך] ס"ח כ"ב]

נקודות הכסף

אן [כ"ג] פ"ה וקשה חרתי כ"ו. הארץ להקשות על רמ"א, ולשונו מגומגם הרבה. ונאמת לא קשה מדי. והמעין נפסקי מהר"א יראה לעינים דמחלה [הקיל] נעשה דאשה שדוקת במורס ודקיקי כ"ו אף על פי שאינה יודעת שמכח מוילאה דם, מטעם דכין שהיא מרגשת בשפת דיקה כשנעמה באחוז מקום ההוא שהוא כואב לה קלה, וכשר מורס ודקיקי אינה מרגשת אלא כלל. וכן הוכחה שכן המכה בא. ולפי טעם זה אפילו באשה שאין לה וסת קבוע טהורה, ועל כן כתב שולחן ערוך סעיף ו' בנפס דם למלות שממכה בשאחוז נ"ד ג"כ, ולא כתב דהיינו דוקא באשה שיש לה וסת שלא בשעת וכחה. אלא דאחר כך כתב מהר"א שם עוד טעם להחיר דאף אם תמלא לומר שאין זה הוכחה שכן הוכחה בא, כיון שיש לה וסת ויורה שלא בשעת וסתה, כהמרדכי, וקאמר דאף על גב דרש"י חלק על המרדכי, מכל מקום ויכל לרף דעת המרדכי לשאר גדדים כלומר היכא דיש לה וסת אע"פ שאינה יודעת אם מוילאה דם טהורה. אם כן דברי רמ"א נכונים. ובדאו הכי נמי לא קשה מדי, דאפילו מימא דדעת מהר"א דלא תלין נכחה סו, היינו להחזיק טהורה, דבא לא רחא לפסוקי ההמרדכי לחוד, אלא להחזיק בצורה המהם ששמים לא מחזקיין לה כיון דרואה שלא בשעת וסתה ויש לה מכה, אף על פי שאינה יודעת אם מוילאה דם,

שפתי כהן

כא אף על פי שאינה יודעת כו'. פירוש, אפילו אינה יודעת כלל שדרכה של המכה להוילא דם ועיין לקמן ס"ק כ"ו: כב וכן אם אין כו'. דין זה הוילא הרב בדרכי משה [אח"כ] מדברי השערי דורא [הלכות נדה] סימן ו' וע"כ, בן ח"ל, אשה שיש לה מכה באחוז מקום ואינה יודעת אם המכה מוילאה דם, אם מרגשת בעצמה שהדם בא מן הרחם טמאה ואינה יכולה למלות במכה, ואם יודעת שצא מן המכה טהורה שמולה במכה, אכל בשעת וסתה אע"פ שידועה שצא מן המכה טמאה, דאם לא כן אשה שיש לה מכה באחוז מקום לא תהא טמאה לעולם, אך כל כחמיה שנמלאו בצגדיה טהורים, שחולים במכה אע"פ שאינה יודעת אם המכה מוילאה דם, שזכחמים הולכין להקל, עכ"ל. וכחז בדרכי משה שכן משמע מדבריו, וכחז אחר כך וכן משמע מהגהות מיימוניות פרק י"א מהלכות איטורי ביאה [אח"כ] בשם ספר התרומה [סימן ג' ד"ה ודין] והמרדכי [שנעומת רמו משלה] דלעיל (שהביא ב"י דבריהם בסימן זה עמוד ג' בד"ה אכל הגהות מיימוניות כתבו כו'), עכ"ל. ולפענ"ד נראה דמשמע ליה להרב הכי מדכתב השערי דורא אם מרגשת בעצמה שהדם בא מן הרחם טמאה כו', משמע דוקא כשיודעת שצא מן הרחם דהיינו מן המקור, הא לאו הכי טהורה אע"פ שאינה יודעת שהמכה מוילאה דם, ומשמע ליה נמי מדכתב סתמא, מיירי בין באשה שיש לה וסת קבוע או שאין לה וסת קבוע, ועל פי זה כתב וכן משמע בהגהות מיימוניות ומרדכי דלעיל, שדבריהם כדברי השערי דורא כו'. אבל באמת לא משמע מיד, דלא קאמר אם מרגשת בעצמה שהדם בא מן הרחם כו' אלא לאפוקי איפא, דכל כחמיה מולה במכה, מדע דהרי הגהות מיימוניות כתבו בשם ספר התרומה אשה שיש לה מכה באחוז מקום ואינה יודעת אם המכה מוילאה דם אי לא, אם בודקת עצמה באחוז מקום ומוילאה דם או אם מרגשת כשהדם נופל מהרחם כו' עד מיהו כל כחמיה מולין להקל, עכ"ל. וכן הוא בספר התרומה סימן ז"ב. אם כן אדרבה מוכח להדיא מהגהות מיימוניות וספר התרומה איפא, דאפילו אינה מרגשת כשהדם נופל מהרחם אלא שדקת באחוז מקום ומוילאה דם טמאה אם

יורה דעה קפו הלכות נדה

טורי זהב

(י) אף על פי שאינה יודעת כו'. לא ירדמי לסוף דעת רמ"א בפסק זה ולכוונו להפוסקים אחרונים שהוא נמשך אחריהם. בגמרא אימא בפרק מינוקת (נה טו, א) ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא, והוא מה שכתוב בשו"ע בסעיף ו' והביא ב"י [עמוד ג' ד"ה וכתב, ועמוד ג' ד"ה אכל] פלוגמא בפירוש דבר זה. הרשב"א [מורה הבית בית א] שפר ד [ב, א] מפרש אפילו אם אינה מרגשת ממש שהדם שוחת מן המכה דאין עיניה בין מכה ואי אפשר לה לדעת אלא בדקיקה שפוסרת כו', אלא הכי קאמר היא עצמה מרגשת במכה ונאמנת לומר מכה יש לי ששם יש דם חולה במכה שאני אומר ממנה הדם יורד כו'. אכל מרדכי [שנעומת רמו משלה] והגהות מיימוניות [איטורי ביאה י"א אח"כ] קבירא להו דנעיין שמדע בודאי שיש לה מכה שמוילאה דם, ולא מותר שלא בשעת וסתה דוקא. ובפסקי מהר"א [הרומם הדשן ח"ב] סימן מ"ז הביאו ב"י סוף סימן זה [עמוד ג' ד"ה וכתוב] כתב להיחר באשה אחת שזדקת בחורין ודקיקין ואינה מוילאה דם רק במקום אחד בנדדקין, והוא מה שהעמיק בשו"ע כאן בסעיף ז', והיינו ביש לה וסת קבוע או יש לה היחר זה כל שלא הגיע וסתה, אכל בענין אחר לא החיר אפילו שלא בשעת וסתה, כיון דלהמרדכי בעינן שמדע בודאי מכה מוילאה דם ואותה האשה לא היחה יודעת כן בודאי. ובהגהות שערי דורא [הלכות נדה סימן ו' ע"ה, ב] העמיק משו"ב מהר"י סג"ל [שו"ת מהר"ל סימן קעג] באשה שהיחה רואה דם אחר מי רגליה ונאמנת ששעת הטלח מי רגליה, והביאה רמ"א בסימן קצ"א, וכחז שם להחירה בדקיקה שחכמים מוך נקי בפנים, העמיקה רמ"א בסימן קצ"א, ובמסקנא כתב שם מהר"י סג"ל ו"ל, אכל בנדון דידן לית לה מכה מבזררת, ומכל מקום בין עונה לעונה נראה לסמוך על החירות דלעיל [דבאומה תשובה] [שו"ת מהר"מ מרוטנבורג דפוס ברלין כח"י] אמשטרס סימן ג' מיקל שלא בשעת וסתה אפילו אינה מרגשת דמחמת מכה קאמי תלין בדם מכה למאן דלמר וסתות דרבנן [נה טו, א] כו', עכ"ל. הרי שלא היקל [א] אלא בהחירות דלעיל על ידי דקיקה שזכרנו. ונראה שלא להקל בלאו הכי כמו אותה תשובה שהביא שמיקל אפילו אינה מרגשת כו', לפי שהיה תשובה סבירא ליה וסתות דרבנן, אכל הוא בעצמו חש למאן דלמר וסתות דאורייתא כמבואר שם בהיה הג"ה לעיל מיינה, ע"ה, ואם כן לפי מה דקיימא לן להלכה דוסתות דרבנן כמבואר בסימן קפ"ד [סעיף ט"ו] ובכמה דוכתיין, יש לנו להקל גם כן כאן בלא שום דקיקה במוך נקי אפילו באינה מרגשת דם יוצא ממכה. והוא שכתב רמ"א כאן להקל ביש לה וסת קבוע ושלא בשעת וסתה, והוא שלא כדעת מהר"א שזכרנו שהוא חש לדברי המרדכי דלעיל. וקשה מרתי, חדא, שהרי השו"ע כתב בסעיף ז' אם כל ומן שהיא בודקת כו', והיינו פסק מהר"א דלעיל, משמע כל שאין מבזרר לה במקום אחד מהדדקין אוליין לחומר כל שאינה יודעת בודאי שמכח מוילאה דם וכדעת מהר"א דלעיל, ומהר"א מיירי ביש לה וסת קבוע כמו שהביא ב"י סוף סימן זה, ורמ"א היה לו לכתוב על זה דלא קיימא לן כן לפי פסק שלו אלא בכל גווי שיש לה מכה והוא שלא בשעת וסתה טהורה. ומו קשה, לכיון שראה רמ"א דעת מהר"א וב"י שמתמרין באינה יודעת שמכח מוילאה דם, וכן פסק מהר"י וייל בתשובה סימן כ"ה בדברי מהר"א ומהר"י סג"ל שצריכה דקיקה דוקא, מנא ליה להקל נגדם. ומו קשה, בדרכי משה [אח"כ] הביא דבריהם, דהיינו תחילה העמיק פסק מהר"א ואחר כך ו"ל, וכן כתב הג"ה שערי דורא בשם מהר"י סג"ל דכשיש לה וסת תלין במכה שלא בשעת וסתה אפילו אם אינה יודעת שמכח מוילאה דם, עכ"ל, והוא נגד עיני המעיין בהגהות שערי דורא שהעמיקו שהגר"ך דוקא להחירות דלעיל דהיינו דקיקה במוך נקי כו', ועל כרחק שכתב כן רמ"א לדין שקיימא לן וסתות דרבנן כמו שזכרנו במוך, אם כן לא היה לו להסכים דברי מהר"י סג"ל עם דברי מהר"א לפי דבריו, שהרי מבואר שמהר"א אינו מיקל כי אם על ידי צירור שמוילאה דוקא באחד מהדדקין ולא במקום אחר. ומו תמיה לי מאד, שהרי בסימן קצ"א כתב רמ"א עצמו בדברי מהר"א ומהר"י סג"ל להחמיר באשה שרואה דם במי רגליה, וכחז שהכי נהוג להצריכה דקיקה במוך נקי כו' אכל לא בלאו הכי, וכאן הוא מיקל שלא בשעת וסתה בכל עיני אע"פ שאינה יודעת שמכח מוילאה דם. ואין לומר דדין דהכא באשה שיש לה מכה עדיף מהיה דינא דמוילאה במי רגליה, זה אינו, דבהדיא כתב מהר"י וייל בתשובה שם סימן כ"ה במי רגליה כו', ונראה שיש עדיף היא מאשה שיש לה מכה באחוז מקום, כיון שמשמערת במי רגליה מוכחא מילתא שצא הדם עם מי הרגליה כו', הרי דכאן חמיר טפי, ואם כן דברי רמ"א סותרים לו אם זה, דכאן שהוא חמיר במי רגליה מוכחא מילתא שצא הדם עם מי הרגליה כו', הרי דכאן במי רגליה דקיל טפי כתב דהכי נהוג להחמיר על ידי דקיקה דוקא. וב"י ו"ל [ב"י עמוד ג' ד"ה ואע"ג] כתב שיש לפסוק בדברי הג"ה זאת, אע"פ שהוא דלא כדעת מהר"א, כיון שהרשב"א מיקל בכל עינין. ותמיה לי דמה נעשה לדברי מהר"א והגהות שערי דורא ומהר"י וייל דלעיל וב"י בסעיף ז' כאן בדברי רמ"א עצמו בסימן קצ"א שזכרנו, כי לכל אלו ראוי להחמיר שלא להחמיר באשה שיש לה מכה ואינה יודעת שמוילאה דם, אם לא בדרך שכתב השו"ע בסעיף ז' דוקא, והם אחרונים שאנו שוחים מיימיהם תמיד. ועוד נראה לענ"ד שאם בשעת הכאב מוילאה דם, מוכחא מילתא דממנו הוא בא, ועל כן מותר, אף אם לאחור שיפסוק הכאב מוילאה דם נראה דמתמלית אותו הדם שהיה בשעת הכאב נשאר זה, כמו שכתב רמ"א בסימן קצ"א, ועיין מה שכתבתי שם [פ"ק ד] בתשובה שאלה. ועוד נראה לי, אם יש לה מכה שרגלין נשים אחרות לראות דם ממכה כזו, אע"פ שזו אינה יודעת, יש למלות במכה, כן נראה לענ"ד:

כא) במהדורה דיהנפאלט מקע"ו נדפס אמר חידוד הלכות, לפני השני עהרה, וראה קובץ זכור לאברהם שנת פ"ט הוציא ונכריהם במלואם:
 כב) חינוך "אין לה וסמ קבוע" נחוסטו ע"פ מהדורה קראקא פ"ט:
 כג) מינח 'קבוע' אינה נדסר"ו, ולפנינו נוספה ע"פ מהדורת קראקא פ"ט:

אינה יודעת שמכחה מוליאה דס, וזה נכור. והכי משמע פשט דברי הפוסקים דאפילו נסתמא לריך שמדע שמכחה מוליאה דס. ומו קשיא לי על הרב דמאי ספק ספיקא הוא זה, הא איכא למימר מיד דלמא דס נדה, וכהאי גוונא לא מיקרי ספק ספיקא כלל וכמו שכתבתי [סימן ק] נדיני ספק ספיקא נדין י"א וי"ג ע"ש. שוב מלאתי בתשובת מהר"מ מלובלין סוף סימן קי"א שכתב על הגהות הרב שיש לפקפק על חלוקי דיניו, וכולי האי ואלו כיון למה שכתבתי: **כג אם אין לה כו' א"א אם כן יודעת בודאי שמכחה מוציאה דם.** ולאו אע"פ שאין לה וסת קבוע אינה מוחזקת כנראה מחמת השמיש דחולין נמכה, וגם היא טהורה ואינה לריכה לישב שנעה קיים כיון דהוא תוך שלשים, כן נראה דעת הרב: **כד א"א אם כן יודעת בודאי שמכחה מוציאה דם.** אע"פ שאינה מוגשת עמה שם זה הוא נא ממכחה (וכן נאשה שיש לה וסת ומוליאה דס שלא נשעת וסתה, אע"ג דלענין רואה מחמת השמיש כגי אע"פ שאינה יודעת שמכחה מוליאה דס כשמשעה שלא נשעת

וסחה, דסמנין נהא אהמרדכי וכמו שנכתב [פ"ק ב], מכל מקום שלא נשעת משמיש אם נדקה עלמה ומוליאה דס או כשמוגשת שהדס נופל מהרחם, דנענין שמדע שמכחה מוליאה דס, כגי כשיודעת שדרך מכחה להוליאה דס, אע"פ שלא הרגישה עמה שדס זה הוא ממכחה. כן הוכחתי בספרי מדברי החוספות פרק כל היד (מה דף ע"ו ע"א ד"ה ומר) ומדברי האגודה פרק כל היד (מה סימן ט) ופרק חינוקת [שם סימן ט] ומדברי הגהות מיימוניות פרק י"א מהלכות איסורי ביאה [אות ח] בשם ספר התרומה [שם] והמרדכי [שם] ומציאס ז"י [שם], ומדברי השערי דורא [הלכות ניה] סימן ו' ומתשובת מהר"ל סימן (ר"ג) [קעג] הועתקה בהגהות שערי דורא סימן ו', וכן נחב דברייה [פרישה] סעיף י"ד. [כ"ג] והוכחתי שם דגם הרשב"א בתורת הנשים [כ"ג] וסוף שער [מורה לזה, דלא קאמר אלא שאין לריך שמדע שמרגשת עמה שהדס הוא נא ממכחה, אלא לריכה שמדע שמכחה מוליאה דס. והכ"ז [שם] ודרכי משה [אות ו] וז"ח [עמוד לנ ד"ה ואף] הבינו שהרשב"א פליג:

פתחי תשובה

דס רק שלא הרגישה אם הוא מהמקור או מן הצדדים, תולה להקל מספק ספיקא, דלא שייך כאן לומר דאיכ לא תסמא לעולם שהרי כשהרגיש ברם הבא מן המקור תהיה טמאה, ע"ש. ועיין בתשובות שמן רוקח חלק א' סימן מ' שפלפל בדברי הנודע ביהודה הנ"ל כמה שהשיג על הש"ך, ולבסוף העלה עליו פירוש השיג הש"ך על הרמ"א דלא חשיב אלא ספק אחד, ע"ש (ומיהו בראיה שלא בהרגשה י"ל דמורה לדברי החוות נדע הנ"ל). גם בשריח תשובה מאהבה חלק א' סימן קנ"ה השיג על הנודע ביהודה בזה: (כט) **יודעת בודאי.** עיין בתשובות נודע ביהודה שם (אות ט) שכתב דגם בזה דוקא בימי טהרה, אבל אם היא כבר טמאה אינה תולה במכה. אמנם שם קולא, דאם יש לה וסת קבוע וראתה שלא בשעת וסתה ויש לה וסת מזה שמוציאה דם, אף אם כבר היא נדה תולה להקל, דחולין במצוי. ועיין בנוגע ביהודה תנינא [וי"ד] סימן קי"ג דקל וחומר שיש להקל כהאי גוונא בימי מניקה אף שאין לה וסת קבוע, אלא שכל זה כשכבר פסק טומאתה איזה זמן. אבל אם מיום לידתה היא רואה, קשה ליתן לה קולא של מניקה, דחזון נשים הרבה הרוואת איזה שבועות אחז ליליה, ע"ש. וכתב עוד בנוגע ביהודה קמא שם [אות יא] דדוקא אם המכה ג"כ במקור, אבל אם המכה בצדדים לא שייך לטהרה כמרגשת ברם המקור, אבל אם אינה מרגשת אם הדם מן המקור או מן הצדדים, אף שכתבנו לעיל [אות ח] דבכהאי גוונא אינה תולה במכה מכל מקום כאן שדרך המכה להוציא דם, טהורה אם עומדת בימי טהרה, וכאן אף כשפסק אחד מטהרין, וי"ל בזה אפילו אם יש לה וסת קבוע וראתה בשעת וסתה תולה להקל, וכאן לא שייך לומר אם כן לא תסמא לעולם שהרי כשהרגיש ברם הבא ממקור תהיה טמאה, ע"ש. ועיין בתשובת בריה אברהם חלק יורה דעה סימן נ' שכתב דיודעת בודאי שמוציאה דם דחולה אף באין לה וסת, היינו אף אם קודם שגולד המכה הייתה רגילה בראיות משונות בלי שיעור, אפילו הכי תולה, רק מיום ל' לראייתה האחרונה מקודם שגולד המכה אינה תולה, דלא כדמשמע מדברי שו"ת נוסח יחזקאל סימן ל"ד היפך זה, ע"ש:

אוצר מפרשים

י"ד (שם) אם אין לה וסת קבוע והוא ספק אם הדם נא מן המקור או מן הצדדים או תלינן במכה מכה ספק ספיקא ספק מן הצדדים או מן המקור ואם תסמא לומר מן המקור שמה הוא מן המכה, ואף על פי שאין יודע שמכחה מוציאה דם. ונראה דבזה מחיר לגמרי ואינה צריכה ז' נקיים, ועדיפא מיש לה וסת קבוע ויודעת שבא מהמקור שכתב הש"ך [פ"ק ב] שאינו מחיר לגמרי רק לענין שאין להחזיקה כנראה דם מחמת השמיש, דבכאן שיש ספק ספיקא עדיף, והא מחירין ספק ספיקא בכל איסורין. וכן משמע בט"ו ריש סימן קי"ז. והנה האחרונים הרבו להקשות על הג"ה, ולפי דעתי רבתי הג"ה נכונים כאשר אבאר. דמה שהקשה הש"ך [פ"ק ב] ומדברי הגהות המיימוניות וספר התרומה מוכח דאפילו אינה מרגשת שהדס נופל מהרחם אלא כשדבקה באותו מקום מצאה דם, טמאה יעקב אינה יודעת שמכחה מוציאה דם, לא קשה מידי לפי מה שכתב המנחת יעקב (ותר השלמים) ריש סימן קי"ז והיינו טמאה דהוי ספק שמא מן הצדדים, ולא אמרין רוב דמים מן המקור משום דאיתרע לה רובא כיון דרוב נשים אינן רואות מחמת השמיש ממקור, ע"ש. איכ לפי זה לא התייר הרב אלא כנראה מחמת חשמיש, מה שאין כן כשדבקה עצמה שלא בשעת חשמיש ומוצאת דם אין להקל מטעם ספק שמא מן הצדדים, דרוב דמים מן המקור. ואי משום שיש לה מכה, לא מהני לדעת המנחת יעקב לומר מחמת כן דאיתרע לה רובא, דאיכ יהוי ב' הספקות משם אחד, כמו שכתב שם המנחת יעקב. ואיכ אין סתירה כלל מדברי הגהות המיימוניות דאירי כבדיקה שבדקה עצמה שלא בשעת חשמיש, לרובי הג"ה דאירי כנראה מחמת חשמיש. ויותר נראה דלא קשה מידי קשיה הש"ך על הג"ה לפי מה שכתב הטי"ו בריש סימן קי"ז [פ"ק ב] דספק מן הצדדים שכתב הג"ה היינו דאפשר שהמכה היא מן הצדדים, ע"ש, ומהאי טעמא נחשב זה

לספק אע"פ דרוב דמים מן המקור והיינו כאשה שאין לה מכה, אבל בזה שיש לה מכה ואיכא לאסתפקי שהיא מן הצדדים איתרע לה רובא, ואיכ לא קשה מדברי הגהות מיימוניות וספר התרומה הנוכחים דאסרי כל שבדקה עצמה ומוצאת אע"פ שאינה מרגשת שבא מן המקור, וי"ל דלא איירו בשמסופקת במכה הג"ה דלא חלינן ברם שמא בא מן הצדדים, משום דרוב דמים ודאי לאו מן הצדדים הם כל שאין לה מכה שם, אבל כשהספק הוא אם יש מכה בצדדים שפיר יש להתייר וי"ל דמדור בזה הגהות מיימוניות וספר התרומה, וכמה שכתבתי אחי שפיר מה שהקשה בספר חזו"ת דעת כאן [ביאורים ח] ובסימן קי"ז [ביאורים ח] [פ"ק ב] מדרגת [נדה יו, ב] נמצא כפוזדורו חזקתו מהמקור, ואיכ כתב הג"ה ספק מן המקור הדם טמא, דהא פסק הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה פרק י' [הלכה ה] ובהלכות מטמאי משכב ומושב [פ"א הלכה ט] דמקור מקומו טמא. ולכאורה אינו מובן, דהוא עצמו כתב בסימן קפ"ח [פ"ק ב] ד"ה ואשר אחותו דדוקא הדם שנכר במקור עצמו טמא, אבל דם מכה שבמקור טהור, וכמו שכתב הרמב"ם עצמו בפרק ח' דאיסורי ביאה [הלכה יד], ולפי זה אין טומאה ברם מכה שבמקור טפי מברם מכה שבצדדים ואכתי אין ספק אחד מחיר יותר מחבירו, ואפשר דסבירא

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

ע. סס מצרימא (וכרז) [וכרז]. הפוסקים [הרא"ש] היה ס"י סימן ג; רש"י בנדרים הנהיג סעודת שער ד ט; ה; רמב"ם אסור בלא ה; ט;

ציונים פ"מ"א עם ציונים מהש"ך

(ל) גם זה שם [בבבנות מיימונית] ובכ"י [עמוד ג] ד"ה ומה? בשם סמ"ג [לאין קול לט, א] וסמ"ק [סוף סימן גנ]; (י) במדרכי [שטעטע רח] פסל; (י) מהר"י וי"ל סימן כ"ה;

מוד שפתי כהן

יורה דעה קפז הלכות נדה

טורי זהב

כה ומכ"ז מקום בשעת ותה כו'. הרב העתיק זה מהפוסקים הג"ל, ואין ענין ללא, דהם מדברים שלא בשעת תשמיש לענין אס זריכה ליטב שצעה נקיים כמו שגראה מדברייהם צביאור וכמו שכתבתי בספרי, אבל לענין רואה דם מחמת תשמיש פשיטא דבשעת וקמה לא הוזהקה להיות רואה דם מחמת תשמיש, דנהי דלא תלין נכמה מכל מקום תלין בוקמה. וזר"ך לומר דגם הרב אלעלמא קאי לומר שהיא עמאה וזריכה ליטב שצעה נקיים: כו אינה תולה במכתה. אע"פ שידעת שמכתה מוזהקה דם דאס לא כן לא תטמא לעולם, אבל אס מרגשת

עמה שדס זה זא מן המכה אפילו בשעת וקמה טהורה, ולא שייך לומר ככהלי גוונא דאס לא כן לא תטמא לעולם, דהלא תהיה עמאה כשלא מרגשת. ועוד, דאס כן תקשי הוכחה זו לרצן שמעון בן גמליאל פרק כל היד (נה דף ט"ז ע"א),

וכן למאי דמסיק ש"ס החס דכולי תשמיש וקמה דרצנן וואשה (י) זו טהורה אפילו בשעת וקמה היכי משכחמ לה, אלא ודאי ש"ס מיירי כשמרגשת עמה שהדס יולא מן המכה, וכן כתבו תוספות [שם ד"ה ומ] ואגודה שם [סימן ט] ושאר כל הפוסקים וכמו שכתבתי בספרי. וז"ל [שם] ודרכי משה [שם] והגהת דרישה [ואח א] כתבו דהרמב"ם והרשב"א חולקים, וזה אינו, דלע"ג דהרשב"א חולק ומחירי אפילו בשעת וקמה אע"פ שאינה מרגשת שמכתה עמה מוזהקה דם, מכל מקום הרמב"ם לא העתיק אלא הש"ס פרק כל היד, וכמו שפירשו התוספות והפוסקים הש"ס כשמרגשת עמה שזה זא דם זה מן המכה, כך יש לפרש דברי הרמב"ם, אלא דהרשב"א חולק צביאור, ויחיד הוא נגד כל הפוסקים הג"ל: כו ובתמים וואשה בה בב"ע ענין. אפילו בשעת וקמה, אפילו אינה יודעת שמכתה דרכה להוזהק דם, כן משמע דברי הפוסקים. ועיין לקמן סימן ק"ך סוף סעיף י"א וסימן קל"ז סעיף י' ומה שכתבתי שם [פ"ק יג]:

ביאור הגר"א

[טז] וכפ"ל מקום כו', היינו אם אינה יודעת שממנו יוצא דם זה כו"ל, ועיין ש"ך [פ"ק כו]: [יז] ובתמים כו'. בשערי דורא שם, וכמו שאמרו שם בביתין י"ח ב' אם יש בה מכה כו' שלא אמרו חכמים כו':

באר היטב

(יז) דם. דאז אע"פ שאין לה וסת קבוע אינה מוחזקת כרואה מחמת תשמיש, דחולין במכה, וגם היא טהורה ואינה צריכה לישב שבעה נקיים כיון דהוא חוץ שלשים, אפילו שאינה מרגשת עמה שדם זה הוא בא ממכתה. וכן באשה שיש לה וסת ומצאה דם שלא בשעת וסתה, אע"ג דלענין רואה מחמת תשמיש שגי אע"פ שאינה יודעת שמכתה מוציא דם כשמשמה שלא בשעת וסתה כמו שנתבאר, מכל מקום שלא בשעת תשמיש אם ברקה עצמה ומצאה דם דבעינן שתדע שמכתה מוציאה דם, סגי כשיודעת שדרך מכתה להוציא דם אע"פ שלא מרגישה עמה שדם זה הוא ממכתה, שייך [פ"ק כז]. והוא הדין אם רגילים הנשים לראות דם ממכה כזה, אע"פ שזו אינה יודעת לה לחלות במכה, ט"ז [פ"ק יז]. אשה שיש לה וסת קבוע, ונתחדש לה מקרה רעה שרואה דם דרך שפיכה איזה ימים אחר טבילתה, והרופאים הגויים אומרים שבא לה מכאב האם, יש לסמוך על הרופאים שלא בשעת וסתה. ואין לסמוך על זה עד שישכח עור אחד מבעלי הוראה למעשה, תשובת שכות יעקב [מ"א] שאלה ס"ה ע"ש. ועיין בתשובות (פ"י) [כנסת יחזקאל] סימן ל"ב וסימן ל"ד שפסק גם כן על כיוצא בהן דסמכין ארופאים ומותרת לבעלה, ע"ש. (יח) וסתה. זה איירי שלא בשעת תשמיש שפשיטא דבשעת שכתה על ב"מ לענין רואה דם מחמת תשמיש פשיטא דבשעת וסתה [לא] הוזהקה להיות רואה דם מחמת תשמיש, דנהי דלא תלין במכה מכל מקום תלין בוסתה. שייך [פ"ק כה]: (יט) במכתה. אע"פ שידועת שמכתה מוציאה דם. אבל אם מרגשת עכשיו שדם זה בא מן המכה, אפילו בשעת וסתה טהורה, ולא שייך לומר ככהאי גוונא דאם לא כן לא תטמא לעולם, דהלא תהיה טמאה כשלא מרגשת. שייך [פ"ק טז]: (כ) ענין. אפילו בשעת וסתה, אפילו אינה יודעת שמכתה דרכה להוציא דם. פוסקים. ותוך שלשה ימים הראשונים של ספירת שבעה נקיים לא תלין במכה. ועיין שייך סימן קצ"ו ס"ק י"ג:

הגהות והערות

כד נדפ"א הטעם "ואס ו", לכן הגיה כנמוקין י"ב, ע"ש:

פתחי תשובה

(ל) דם. עיין באר היטב [פ"ק יז]. ומה שכתב בענין לסמוך על הרופאים, כבר דברו מזה בשו"ת הרבה, ומהם נמנו בשו"ת השיב רבי אליעזר סימן ב'. הלא המה בתשובות עבודת הגרשוני סימן כ"ב, ובתשובות מהר"ם לובלין סימן קי"א, ובתשובות ב"ח סימן פ"ג ופ"ד ופ"ה, ובתשובות משאח בנימין סימן מ"ט, ובתשובות שער אפרים סימן (פ"י) [עו], וכבר שמואל סימן ע"א, ובתשובות מהר"ם פדואה סימן כ"ה, ובתשובות צמח צדק סימן פ"ו, ובתשובות הר"ש כהן [סוף ח"כ] סימן (ט"ו) [יד] וסימן (י"ח) [טז], ובתשובות הרש"ד לאבן העזר סימן קי"ח, ובתשובות אמת שמואל סימן א' וסימן כ"ג וסימן (ג"ר) [גז], וכפתור פרח סימן י"ח, ורדב"ז סימן רס"ד [ח"א] סימן ח. ובתשובות שבות יעקב חלק א' סימן ס"ה וחלק ב' סימן ע"ד וע"ה וע"ו, ובתשובות חכם צבי סימן מ"ו, ובתשובות חינוך בית יהודה סימן (ס"ה) ו(ס"ה) (ס"ו) [זסז וסח], ובתשובות כנסת יחזקאל סימן ל"ד, ובתשובות הלכות קטנות [ח"ב] סימן כ"ב. ועוד זכר בשו"ת השיב ר' אליעזר כמה פוסקים ושו"ת המדברים מענין זה. ועיין עוד בתשובות נודע ביהודא [מהר"א קמא י"ד] סימן מ"ט. ובתשובות חתם סופר [וי"ח] סימן קנ"ח וסימן קע"ג וקע"ה וקע"ז. ושם [סימן קעז] העלה דלא האמינו לרופאים על גוף ידוע לומר גוף זה מפיל שומות ושערות, כי אין רופאים נאמנים על גוף ידוע, חוץ לענין פקוח נפש לעשות אותו ספק פקוח נפש ורוחה אסור מספיקא. אבל לעשות אשה שומא האמינו חו"ל בכלל הטבע להעיד שיש מציאות בעולם שתחת אשה שומא ושערות, וכיון שזה הוא במציאות אמרו חז"ל נדה כ"ב [ע"ב] כל אשה שתפיל שומא ושערות תפיל לפים, דאי לאו ערות הרופאים לא היו סומכים על בדיקה זו כו'. ע"ש עור. ועיין בתשובות מעיל צדקה סימן ס"ו על דבר האשה קשת רוח שכמי ליבונה המצא על הער נקודים קטנים או קרם אדומים או שחורים, ונברקה ע"י אשה ומצאה לה בעומק הפרחורו נקב קטן כמו ראש מחט, והכניסה להוכו בגד מקופל דק ולא נכנס בעומק וגם לא מצאה עליו רושם דם, והעידה החכמה הזאת שברקה פעם אחת באשה אחרת ומצאה ג"כ אותו הנקב ומצאה ג"כ דם בחוץ הנקב, וכבר להחיות עד חשבון ימים של ימי וסתה. כי אותו הנקב הוא פי וריד, כאשר ימצא בספרי הרופאים שיש שריג אחד המשחרג למקום הזה ואפשר שיוליך דם ומותר השחורה לשם, ואף שאינו נפתח בכל הנשים עם כל זה ימצא כן לפעמים. והגאון חכם צבי ז"ל שם [במעיל צדקה] בסימן ס"ז חלק עליו, והוא ז"ל בסימן ס"ח כתב להעמיד דבריו, אלא שסיים שטוב להחמיר, ע"ש. ועיין בתשובות שמש צדקה חלק יורה דעה סימן כ"ב. ועיין בתשובות חתם סופר [וי"ח] סוף סימן קפ"ה אודות אשה שקשה עליה לטוהר ולמרגשת כאב באחורי גופה, ולפעמים רואה דם מפי הטבעת כאשר הוא שכיח בחוששים כעורק זהב שקורין [גילדערני אדער], ורצה הרופא לתלות גם דם היוצא באותו מקום כדם עורק זהב. והשיב, עורק זהב עיקר מקומו דרך פי הטבעת, ולפעמים פורץ גדרו ונתסם שבילו במקומו ויוצא דרך הפה ונחיריו, או דרך פי האמה באיש או דרך אותו מקום באשה, אבל כמי שלא נתסם השביל במקומו לא שכיח כלל שיצא גם דרך מקום אחר. מעשה בגדון רידן, אם דם עורק זהב בא במקומו לפרקים, פשיטא דאין לתלות בדם היוצא מאותו מקום, והיא טמאה נדה בלי ספק. אך אם נתסם במקומו, הגה בוכר כיוצא בו אם יוצא דם מהאמה נדע שהוא דם עורק זהב, אבל באשה מאן מפים, דלמא נסחם לגמרי והאי דם מקור הוא, ואם שפסמוך על בקיאות הרופא, כבר כתבתי [סימן קעז הע"ל] שאין להאמינו על גוף פרטי, על כן אין להחיות הבריקות בעידם אלא להקל בבתמים, ע"ש. וכל זה שלא כדברי הגאון נודע ביהודה [שם] בסימן מ"ט ובסימן ס' שכתב שאי אפשר בשום אופן שיבא דם גילדערני אדער דרך מקום הזה כלל, ע"ש. וכבר כתב בתשובות חתם סופר [שם] סימן קנ"ד דנראה כי ראש הרופאים וגדולי המורים הרמב"ם ז"ל העיד על זה שכן הוא שיוכל לבא דרך אותו מקום, שכתב [אסור ביאה ה. יז] ברואה כמי רגלים שהוא ממכה שבחלחולת או בכליות (הועתק לשונו בשולחן ערוך לקמן סימן קצ"א), ויפלא לכתור, כי החלחולת הוא המעי שהרעי יוצא ממנה ואינו אצל המי רגלים, ובדאי כוונתו על גילדני אדר כו'. וכבר עוד שם בסוף סימן קפ"ה הג"ל, אך היות כי פי הטבעת ופי שפת הרחם סמוכים מאד, ובשעת הורדת דם העורק מפי הטבעת יתלכלך גם מקום שפת הרחם, על כן יש להקל שבאותו זמן אם צטטרך לברוק עצמה תקנה תחלה חיכוני הרחם במוך ותשליכהו ולא תעיין עליו כלל, ואחר כך תכניס הער לחורין ולסדקין ותטהר עצמה, ע"ש. ועיין מה שכתבתי סימן קצ"ו ס"ק י"ד: (לא) בשעת וסתה. ואפילו ברואה ממש שלא בהרגשה טמאה [ועיין מה שכתבתי לקמן סימן ל"ג בשם נודע ביהודה]. ושעת וסתה מקרי כל אותה העונה שרגילה לראות בו, חוות דעת [ביאורים טז, ע"ש]: (לב) או משלשים יום. כתב החוות דעת [חרושים פ"ק יז; ביאורים פ"ק יז] ואפילו אם לא ראתה ביום הל,

ביאורים

(ב) ובדיעבד אם בדקה עצמה סמוך לבין השמשות וכו'. עיין גביי (שם דיור ראשון) הטעם דהא מהני בדיקה מן המנחה ולמעלה עיי"ש. ולפענ"ד נראה מוכח מדברי המוספות הנ"ל שהנחתי לעיל ס"ק א' דביום א' לא מהני בדיקה סמוך לבין השמשות דהא המוספות כתבו דביום שראתה זו אפילו בז' לא מהני בדיקה רק מן המנחה ולמעלה ואם כן קשה אהא דאמר רבי בראשון לא שאלתי וטעמתי וכו' (גדה סח:) הא נהדיא אמר ר' יוסי דף נ"ג (ע"א) דבכל יום שראתה זו לא מהני בדיקה שחרית ומכל שכן ביום הראשון ממש, ועל כרחך צריך לומר דבראשון שלא שאלתי דקאמר היינו אס מהני שום בדיקה קאמר בראשון אפילו מן המנחה ולמעלה דבדיקה שחרית אפילו בז' שראתה זו שחרית לא מהני אלא ודאי דבראשון אפילו מן המנחה ולמעלה לא מהני ולפי זה לדין דבכל הו' ימים היא בספק ראשון לריכה בדיקה כל בין השמשות בהפסקת טהרה כן נ"ל:

7 (ג) וביום השביעי. היינו ביום השמיני אחר הפסק טהרה דכיון שייחדה אלו הו' ימים לנקיים צעין שיהיה צד בדיקה על כל פנים יום אחד מאותן הימים דאז הם טהורין וספורין: ומשמע מדברי הש"ס דה"ס ס"ט (ע"ב) דכל שלא בדקה עצמה אף שלא הרגישה טמאה מדאורייתא דימי נקיים ספורין ונדוקין צעין מדמוקי לה הש"ס לנרייתא דיום אחד טמא ראימי דוקא כשאמרם ספרתי ואיני יודע כמה ספרתי והיינו שבדקה עצמה כמו שפירש רש"י שם (ד"ה ספרתי) משמע הא כל שלא בדקה עצמה אין לריכה טבילה אפילו למ"ד טבילה בזמנה מזה ואי מדאורייתא הו' נקיים אפילו בלא בדיקה אמאי לא מיבעי טבילה כיון דמדאורייתא טבילה בזמנה אלא ודאי דמדאורייתא ספורין ונדוקין צעין. וכן משמע מדברי הפוסקים ג' הביאן ב"י בסיומן זה שכתבו גבי בדיקת חורין וסדקין בז' נקיים דיש איסור כרת אלמא דהיא דאורייתא:

← ופ"י זה נראה במכל שכן דאם נצטרך ראתה דם בלא הרגשה בז' נקיים דסותרת דהרי אינן צדוקין דהא ראתה דם דהא עיקר בדיקה שהצריך רחמנא היא משום דם שלא בהרגשה דלדם שגא בהרגשה אין לריכה בדיקה. ועוד דדם שלא בהרגשה טמא לטהרות משום דמקור מקומו טמא (גדה טו. סו.) והו' טומאה מפסקת צנייהן ולא קרינן בהו' (ויקרא טו כח) ואחר טהרה שלא טמא טומאה מפסקת צנייהן (ג): וגם לא היין נקיים ונדוקין ואינן נקיים ונדוקין וספורין צעין, ועוד דבדף מ"ב (ע"א) אמרינן כיון דמטמא בפנים כנחון רואה הו"א והכא נמי הא מטמא בפנים כנחון ד, ואי תקשה אס כן דם טהור ד"ן נמי תספור צנייה מהאי טעמא זה אינו דדם טהור לא טמא משום מקור מקומו טמא כמ"ש בתשובה וכן דם קושי כמ"ש הר"ן גדה דף ל"ה (ע"ב ד"ה ולי) דעל כל פנים אינו עולה:

ובדברי יוחא לן מאי דקאמר גדה דף ג"ח (ע"ב) צמחיתין גבי מעשה באשה אחת שראתה לפני ר' עקיבא ואמרה לו ראימי כחם שאמר

הגה (ב) ובדיעבד אם נדקה עצמה [ה] סמוך לבין השמשות ומצאה עצמה טהורה אף על פי שלא היה המוך אלא כל בין השמשות קגי (טור ג"ס הרשב"א והרב המגיד ג"ס רמב"ן וז"י להרמב"ם וכן משמע ג"ס) אבל בדיקת שחרית לא מהני הואיל ולא ראתה רק יום [ו] אחד (רשב"א ורמב"ן ג"ס יש אומרים וכן דעת רמב"ם פרק ו' מהלכות איסורי ביאה ופירוש המשנה סוף פרק ד' וברעוה ס):

ג ביום שפסקה מלראות ובודקת עצמה כאמור תלבש חלוק הבדוק לה שאין בו כתם ובלילה תשים סדינים הבדוקים מכתמים ומיום המחרת תתחיל לספור שבעה נקיים:

הגה ומנהג כשר הוא כשהאשה פוסקת בטהרה שמתוך ולונשם לבנים אמנם אס לא ראתה רק פניה של מטה די צנך (מרדכי ג"ס רוקח) וכן נוהגין ואין לשנות אבל בשעת הדחק כגון אשה ההולכת בדרך ואין לה בגדים מוכל לספור שבעה נקיים רק שהחלוק נקי וצדוק מדם (אגור והגהות שערי דורה סוף סימן י"ט):

ד בכל יום משבעת ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחלה פעמיים בכל יום אחת שחרית ואחת סמוך לבין השמשות ואם לא בדקה בכל השבעה אלא פעם [ו] אחת לא שגא בדקה ביום ראשון של השבעה או ביום השביעי או באחד מהאמצעים מאחר שבדקה ביום שקודם השבעה ומצאה טהורה עלו לה אבל אם לא בדקה בכל השבעה (ג) וביום השמיני בדקה ומצאה טהורה

שמונה במכתה הא מכל מקום לא נבדקה ואין בהנך בדיקה ודאי דוקא צעין וכל שלא נבדקה טמאה ולא מהני לה הספירה כמבואר כאן ומיני לנו להחיר את זו והב"י כתב על בדיקה זו שהיא באיסור כרת ובש"ס (סו:) לא אמרו ומולה במכתה רק בתחלת ראייתה דאז אס לא נבדקה טהורה אמרינן דמולה במכתה הדם שרואה והו' ללא ראתה אבל אשה שירדה לטומאה וצעי בדיקה להפסקת טהרה ולנקיים ולא בדקה טמאה ואז מה צנך שמתלה במכתה הא מכל מקום בדיקה אין כאן וצמח תלם מטומאתה:

ופהיתיבה על הב"י ורמ"א בסיומן קפ"ו סעיף ה' שסתמו דבריהם ולא כתבו שאשה זו לריכה על כל פנים שבתדוק עצמה שמי פעמים ומתלם טהורה אחר שהגיע יום וסמה או יום הל', בדיקה אחת משום הפסק טהרה ואחת משום נקיים ובלאו הכי טמאה לעולם, והו' דלענין בדיקת נקיים נוכל לומר דלא לריכה מטעם ספק ספיקא אימר לא ראתה כלל דוסמות היא דרבנן והרשב"א (מה"א ב"ז ש"ד כג.) אפילו בשעת וסמה מטהרה ואפילו אס תמצא לומר ראתה אימר צימי גדה היא ולא צימי זיבה ולא צעי נקיים דספק שהוא לכל העולם לא הו' ספק חסרון ידיעה כמבואר בסיומן (קל"ט) [ל"ט] [צ"ט] ב"ז ה' ס"ק ו' וספק ספיקא זו מחספך ו' וספק אחד מחיר יומר מחצירו ו' מכל מקום לענין הפסק טהרה דאפילו גדה צעי בדיקה הפסק טהרה כמבואר גדה דף ס"ח (ע"א) ליכא ספק ספיקא. ולענין בדיקת נקיים

חידושים

(סעיף ב בהגה) [ה] סמוך לבין השמשות. ועיין ביאורים ריש להחמיר במוך דחוק כל בין השמשות אפילו מיום ב' מראייתה: [ו] אחד. ומעיינה פתוח. ונפקא מינה לדין בראתה בימי הספירה. (סעיף ו) [ו] אחת. תוך הו' נקיים מלבד הבריקה דהפסק טהרה:

הגהות והערות

ג ב"י לא הביא לשון זה אלא הביא (פ. ד"ה ומ"ש ותכניסהו לחורין) עיקר דעת הפוסקים לענין חורין וסדקין. אולם במקור הדברים כרשב"א (ארוך ב"ז ש"ה כ): הקשה שם על הרב"ד (בענין הפסק טהרה ובדיקות ז' נקיים) "היאך אפשר שיהא כעלה איסור כרת קיל ממעלת עסק הטהרות". וע"ע בב"י (עט: ד"ה כתב האגור) לענין אי בדיקות א' זו' מעכבין שכתב "אין להקל ברבר שהוא ספק איסור כרת": [ד] עיין בתוספות (גדה טו. ד"ה במקור), ועיין בחור"ד סימן קצ סק"ה ומטמא אותה כבית הסתרים (דלא כנודע ביהודה המובא שם): [ד"ה ר"י] דם טהור: [ה] ב"י שם תלה זה במחלוקת הרשב"א והרא"ש (סימן פ"א), ומשמע שם דיש להקל אם אין תקנה לצאת מן הפסק (וכ"כ שם בחור"ד חידושים סק"ט בשם הט"ז). וע"ע בנקורות הכסף שם: [ו] עיין ש"ך סימן קי כללי ספק ספיקא דין ג: [ז] עיין סימן קי שם דין יב:

→

←

ג

ז

ביאורים

קשה ג"כ לסמוך על ספק ספיקא זו דפקק אימר לא ראתה אפשר ללא נחשב לספק כלל משום דיוכי לעולם לא תראה וכן ספק הכי דאימר זימי נדה נולד מקודם והוא ספק דאורייתא דלא הי ספק ספיקא כמבואר בסמ"ק ק"י (ס"ט גמ"א 6). לכן נראה דמכיון דעלמס עס אמה שכתבו בסמ"ק זה דכיון שנתמחה אינה עולה ממומחה עד שמהיה לה שמי בדיקות אלו כמבואר כאן וקצרו במקום שהיה להם להאריך:

(ד) חורין ופסקין. הרב בעל נודע ביהודה בסמ"ק מ"ו האריך לפלפל בענין זה ויאל למנוק על כולם לומר דלא בעינן בדיקת חורין ופסקין לבעל מטעם דלא אמרינן נגד הבעל חן דכותלי בית הרחם מוקמי להם אפילו במקום דליכא חזקה טומאה, והוכיח זה דאי לא חתמא הכי אס כן משכחת טומאה מעת לעת למפרע או מפסקיה לחולין כגון יולדת שטבלה אחר ימי לידה טן ולמחר ראתה ניוחש להם שיאל מאחמול לבית החיטון וכותלי בית הרחם העמידוהו והדס עמא וכן האשה עמאה משום טומאת משא דס הגדה ט"ו והטבילה נהי דעלתה לה לטהרה לנעלה מ"מ טמאה היא טומאת ערב והוי כטובל ושרץ בידו י. ועוד וזה שפסרה ו' נקיים וטבלה ולמחר ראתה דמתחלת לספור ו' ימי נדה יאן לדניא דש"ס אמאי ניוחש עמא הדס יאל מאחמול לבית החיטון וכותלי בית הרחם

אין לה אלא יום השמיני בלבד ומשלמת עליו ויש אומרים שצריך שתבדוק ביום הראשון מהשבעה וביום השביעי ואין להקל: והבדיקה תהיה לאור היום לא לאור הנר (מולדות אדם וחוה נמי כ"ו והרשב"א נמורה ה"מ) ונדיענד מהני אפילו לאור הנר (כן משמע נ"י):

ה בדיקה עצמה ביום [ח] שפסקה מלראות ומצאה טמאה ובדיקה לאחר שלשה או ארבעה ימים ומצאה טהורה הרי זו בחזקה טמאה עד שתפסוק בטהרה שלעולם אינה סופרת עד שתבדוק אם פסקה ואז מונה למחרת:

ו כל בדיקות אלו בין בדיקת הפסק טהרה בין בדיקת כל השבעה צריכות להיות בבגד פשתן לבן ישן או בצמר גפן או בצמר לבן נקי ורך ותכניסנו באותו מקום בעומק (ד) לחורים ולסדקים עד מקום שהשמש דש ותראה אם יש בו שום מראה אדמומית ולא שתכניסהו מעט לקנח עצמה ואם יקשה בעיניה מאד להכניסו כל כך בעומק לפחות בדיקה של יום הפסק טהרה ובדיקה של יום ראשון מהשבעה תהיינה עד מקום שהשמש דש:

הגה ואס לא עשמה כן נבדיקת יום ראשון מעשה פעם אחת כן מבדיקות שאר הימים (נ"י) מיהו נדיענד אס לא עשמה כן כלל רק שדקה עצמה יפה בחורין ונבדיקתן בעומק היטב כפי כמה אף על פי שלא הגיע למקום שהשמש דש סגי לה (נ"י) עין דעה רוב הסופקים וכן מהר"א נפסקו סימן ע"ו (נ"ח):

ז הסומא בודקת עצמה ומראה לחברתה:

ח החרשת ששומעת ואינה מדברת או שמדברת ואינה שומעת הרי הן כפקחות אבל אם אינה שומעת ואינה מדברת וכן השוטה או שנטרפה דעתה מחמת חולי צריכות פקחות לבדוק אותן ולקבוע להן וסתות כדי שתהיינה מותרות לבעליהן הוקבע להן וסת הרי הן כשאר כל הנשים לא הוקבע להן חוששות משלשים יום לשלשים יום ובודקות על ידי פקחות:

ט האשה שמרבה לבדוק בין בימי ספירתה בין בימים שלא ראתה בהם הרי זו משובחת אף על פי שיש לה וסת קבוע:

יחידושים
הוא הדין אם ראתה ולא בדיקה עצמה ביום שפסקה מלראות ובדיקה אחר שלשה או ארבעה ימים ומצאה טהורה הרי היא בחזקה טמאה:

קצו [אן] כמבואר בחולין מ"ג וביבמות ל"א שהקשו התוספות דנימא נשחטה הותרה עינין שם בדבריהם כו'. ניב יעריין בפלתי סימן ל"ג ס"ק י"ד שמביא מדברי התוספות האלו ראה להיפך מדלא הקשו בפרק אלו טריפות רק מספק דרוסה, אבל בדברי התוספות התם ביבמות מסיימי בתרוצם וכן הדיא דישב לו קרן: ויעריין סימן ל"ג ס"ק ו' ד"ה ומה שכתב שהעיר בזה על הפלתי: וסברת המתבר כאן יש לדחות דשאני גבי צרת ערוה דאף ע"י הספק שבבט על כל פנים לא נעקר למפרע החזקה שהיה לצרת הערוה שחאה משתי לעלמא במיתח בעלה רק מעת שזרק הגט ספק קרוב להערוה ואמרינן עליך להביא ראיה שנתכסלה מעת החזקה, אבל כראיה אחר הטבילה צמיחות הספק אלמפרע דילמא בעת שהחזקנו שיועיל לה טבילה כבר נתקד דמה ובטעות החוקנו, והרי [זה] כמו במקוה שיש החסרון אח"כ מספקינן אלמפרע ואמרינן שבטעות היה מה שטברנו שבמקוה זו ע"י טהרה להטמא. ובספק בשחיטה אין אנו סותרים החזקה כלל דהחזקה היה תמיד שיש הגהות והערות

העמידוהו וסמרה ועדיין וזה היא, אלא ודאי דאפילו במקום חזקה טומאה לא אמרינן כותלי בית הרחם מוקמי להם. ואין לומר דכיון שטבלה כבר קודם שולד הספק הרי היא בחזקה טהרה דא"כ מקוה שנמדד ונמלא חסר (מקוואות פ"ג מ"ז) דאמרינן (נדה ג'): העמד עמא על חזקתו ואמאי הא כבר יש לו חזקה טהרה דהא טבל כבר, אלא ודאי כיון שאנו מסופקין על הטבילה אס היא כדן אמרינן העמד עמא על חזקתו והכא נמי דכוותיה עכ"ל בשניי לשון:

וכ"ז דבריו ז"ל אינן נוחין לי דמאי דמדמה ליה למקוה שנמדד אחר הטבילה לפעני"ד לא דמי כלל דשמי גבי מקוה דהספק הוא נמעשה המכשיר דודאי מוקמינן ליה לחזקה מה שאין כן כשנולד הספק בגוף האדם: וראיה לזה דהא כל ספק בשחיטה אמרינן (פולין ט.) צהמה בחזקת איסור עומדת ונספק שזה או דרכו וכן נמלא הספקין פגום ולא דעינן יא"י אי בעור אי נמפרקת אסורה דהוי ספק בשחיטה כמבואר מולין י" (פ"א), ואילו גבי ישב לו קרן ששט אמרינן נשחטה הותרה [אן] כמבואר במולין מ"ג (ע"ג) וביבמות ל' (ע"א) שהקשו התוספות (ד"ה אשה) דנימא הושטתה הותרה יב עיי"ש בדבריהם וכן מוכח בש"ס (פולין ט.) שם [בן] דמדמה לה המס לספק דרוסה ולאחר ספיקות עיי"ש ואף (אס) [דאס] יג' ודאי ניקב הושט הוי נבילה יד' ולא מהני

לכמה זו היתר כשתשחט כרין ועתה יש לנו ספק אם נשחטה כרין דילמא שהה או דרס ולא היה חזקה שתשחט כראוי שיהיה ספק זו כעקירות חזקה, מה שאין כן היכא שבגוף מעשה שחיטה ליכא ספק שנעשה כמצותו ואין הספק רק מחמת שמא ניקב הושט ואין מועיל עוד לבהמה זו שחיטה וזה הוא נגד חזקה שהחזקנו קודם צמיחות הספק בחזקת רוב הבהמות שמועיל בהם שחיטה. אבל באשה בכל ד' ימי ספירה אין להחליט לה חזקה שבדואי (יצאנו) [יצאן] כל אותן ד' ימי נקיים ותהיה ע"י הטבילה כשחטבול בכלות ד', רק כשטובלת יש לה חזקה ע"פ אותה טבילה ועתה אן דנין שהחזקה זו היתה בטעות כנ"ל: כ"ז זה כתבתי אף לפי סברת המחבר, אבל לעיל בכללי ספק ספיקא כתבתי בגליון דאף היכא שיש ספק על נקב שלא במקום שחיטה הוי ספק במעשה המכשיר: [בן] דמדמה ל"ה התם לספק דרוסה ול"שאר ספיקות כו'. ניב מקשינן שם לעולא דמכשיר כישב לה קרן מאי שגא מספק דרוסה. וי"ל דמדריך קל דחומר אולא הקשיא:

הגהות והערות
(פ"י) קודם שהגיע לטימנים) אי במפרקת נפגמה (פ"י) אחר שנשחטו הסימנים): (יב) כ"ז ומכח דהוה אמרינן נשחטה הותרה לולא תירוח התוספות שם דשאני התם רשכיה לאיסור. ויש להעיר דבסימן ז' ביאר החור"ר את דברי התוספות בחירוצם באופן אחר, ולדבריו לא מהני חזקה דנשחטה הותרה אלא כשהריעותא עצמה אינה ברורה, אבל כשהריעותא ברורה והספק אינו אלא אם נעשה באופן האוסר או באיזה זמן נעשה לא מהני חזקה זו, עיי"ש. ועיין עוד חור"ר סימן קי בכית הספק ס"ק כו'. (ועי' ט"ז סימן מה ס"ק יט וסימן קי ס"ק טו, וש"ך סימן נ סק"ג): [גן] כן נראה דצ"ל. וכונתו דחוינן דאף שהוא ספק אם שחיטה הועילה לה מ"מ אין זה נקרא ספק בשחיטה, כיון דהשחיטה עצמה היתה כהוגן אלא שהספק הוא מצד אחר אי מועיל לה שחיטה: (יד) כמבואר לעיל סימן לג ס"ג. וי"ל דיש לה דין נבילה לטמא כאילו

(ח) עיין נדה דף ג ע"א יזהלל (דמטמא מעת לעת חייש שמא) כותלי בית הרחם העמידוהו ואיתא שם דמעת לעת שכנדה לקודש אבל לא לתרומה (שם ו.), לישנא אחרונה בין לקודש בין לתרומה (שם ו.) אבל לא לחולין: טן אחר שבוע לזכר או אחר שבועיים לנקבה, כן הוא בנו"ב (ד"ה ועתה נתתי): ט"ו דאף דהאשה יש לה חזקת טהרה הרי הדם אין לו חזקת טהרה, ועוד שאף האשה אין לה חזקת טהרה שהרי אנו מטופקים שמא יצא הדם מאחמול ולא עלתה לה טבילה לענין טומאת משא דס הגדה. כ"ז בנודע ביהודה שם עיי"ש בארוך: ין ל"שון זה הוא על פי הגמרא תענית טז ע"א:

ואם כלו ימי הויכה, כן הוא בנודע ביהודה (בהגה"ש) (שם) והוא הדין שיש להקשות אם לא כלו ימי זיכה דנעשית זכה קטנה ולא חיישין שסתרה ועדיין זכה גרולה היא: יא"י א"י בעור נפגמה

יורה דעה קצה הלכות נדה סעיף יז

באר הגולה

א בתי דתי נדה ליי
מיא ריהא וס ספוקת
זו כו' ורע"ז דר"י
ליה סס בבתי כ'
סכ"ח דר"י וי"ו בעלה
היה והכו' א"תא סס
דף ס"ט ע"א ב עור
ו"ס"ה והל"ה ספסק"ז
כ"פ"י דנה

(יח) אין רופא (נז) אחר ולריכה אליו יש סכנה בחליה. (כך דקדק הנ"י מלשון הרמב"ם סיון קכ"ז) ועיין בא"ח סימן פ"ח א"ס
מוחר למה (נח) ליכנס (יט) לנית הנכנס ולהתפלל:

קצו דיני לבישת הרבון ובדיקתה וכו' י"ז סעיפים:

- א ישבעה ימים (א) שהזבה סופרת מתחילין ממחרת (ב) יום שפסקה בו יוכר משפטה
- ג אם תראה (ד) ב' ימים או ג' (ה) ופסקה מלראות (ו) בודקת (ז) ביום שפסקה כדי
- ח שתפסוק (ח) בטוהרה ובדיקה זו תהיה סמוך

באר היטב

פתחי תשובה

קצו (ח) בטוהרה, זין השומעת ונדיענדה א"ח כו' דק שמרים כו' כינוי
י"ו"ס ז' מלאימה ואילך כלקמן ס"ב ע"ד:

המפסק ע"ש. (יח) אין רופא אחר. עיין ג"ל ע"ש צ"ח: (יט) לנכנס
להתפלל. כהנ' בספר חנוני' כ"י נהגו הנשים שלא לילך לנית המיים
להתפלל בניו נדה וכוון הוא ע"כ:

דרכי תשובה

ז"ס ל' צאקה שאין לה וסת שאינה הולה זנוכתה כנוצאר
לעיל ק"י קפ"ז שאינה יולדת ועוונותיה עד קיה"ל לה
עכ"פ פעם אחת שלא תראה צדיקה שחעלה לה זנוקום
הפסק טהרה וצדיקה נקיים מ"ד ז"ס א' ונהקיים שחעלה
לה זנוקום טהרה ספורין וצדיקין וכו' דנהנך צדיקה
דוקא צעיקין וזנה זכך שחולה זנוכתה ה' ו"ע לא נצדקה
ואכן צהנך צדיקה ודאי דוקא צעיקין וכל שלא נצדקה
ענואה ולא נהני לה הספירה וכו' וזנה תינה על הצ"י
ורנ"ח צ"י קפ"ז קע"י ה' שסתנו דנריהם ולא כתבו
שאשה זו לריכה עכ"פ טהזדוק עלונה סני פענוים ותמלא
טהורה דהיינו אחר שהגיע יום וסתה או יום ה' צדיקה
אחת ונסוס הפסק טהרה ואחת נוסוס נקיים וכלא"ה ענואה
לעולם וכו' עכ"ל ועי"י צ"ח"ט שצוקף ח"צ ונהס' אצ"י
ונלואים ק"י כ"ג שהצ"ו והס"ג עליו והוכיח צדאיות דא"ס
י"ט לה נוכה יכולה לתלות זנוכתה א"ע שאינה יכולה
לצדוק גם צדיקה אחת ע"ש ועי"י צ"ח"ט טוטר"ד קנול
ק"י רח"ץ שהצ"י דצ"י החור"ד והאצ"י ונלואים זנה וכו'
לחזיק דעת האצ"י ונלואים זנה ולדמות דצ"י החור"ד
ע"ש ועי"י צ"ח"ט שהצ"י דצ"י ח"ו ונלואים זנה וכו'
האצ"י ונלואים דגם לפי דעתו אינו נקיל אלא א"ס ה"ל
ענואה ונפק אצל א"ס ענוואתה הוא צדאי כגון טראתה
ד"ס קודם טנוולד לה הנוכה אלא שהרגישה שהד"ס הזה
הוא ד"ס נדה ונוש' ודאי אינה עולה ועוונותיה עד קיה"ס
לה הפסק טהרה וז"ל כראוי צ"י טוס ד"ס וע"ש צ"ח
שפסקה עי"י צ"ח"ט זכרון יוסף ק"י ע"י שנונד ט"ס הגאון
מוצערקלא על הנוחקר א"ס צדיקה זו טל הפסק טהרה
הוא ונדלורייתא או ונדצנן כי י"ל טנוה"ט גם צ"י צדיקה
מוותרת והיינו טא"ס לא ונגשת טוי הפסק טהרה ונדצנן
הוא דצ"י צדיקה ונוש' וע"ש צ"ח"ט שפסקה זנה ועי"י
צ"ח"ט טהרה צפתימה סצ"י"ט ק"י ז"ל והוכיח דעת
הרמב"ם דטהורה הקפידה שפסקה צהרה דוקא ותצדוק
זין ענוא לטהור וא"ס לא צדקה א"ע ז"ס הפסק טהרה
צדאי א"ף א"ס עולה לא מהני ו"ס"ט דצדיקה הפסק טהרה
גה"כ הוא ע"ש צ"ח"ט שהצ"י זנה עור (י) ביום שפסקה
היינו וי"ס שהרגישה שפסקה ונדע טכן הוא דל"כ אלא
ע"י צדיקה נח צדקה דקאונר. נקור חיים סק"ו ונהרצ"א:
(ד) שתפסוק בטוהרה. ענאה"ע ו"ש מהס"ך זין השומעת
ועי"י צ"ח"ט סק"ז שמתנה על הס"ך זנה דונה קמי"ל הא
מוצאר

(נז) [אחר, ע"י סכנה ג' כ"י ז"ס הרד"ז דא"ס עולה
ז"ס ונקי ד"ס א"ס אין ט"ס ונקי ד"ס אחר ונוחר והצ"ח"ג
קתפק וסקיל וערי ז"ס א"ס דין ונקי ד"ס כרופא ז"ס
דא"פ היכא ט"ס רופאים אחר א"ך שאינו זקי כונו עולה
(נח) ע"י סכנה) מותר לבעלה כז' ונהרד"ז (צ"ח"ט הקודם)
ז"כ צנוקין ד"ס או דילנא רופא לחוד ונקי ד"ס לחוד וצנוקין ד"ס
לא לריכין צקיאות כ"כ ו"ש לחלק זין זקי כ"כ או דילנא
נקי ד"ס טק"ך סכנה טיובל לקבל ח"ו ולא החליט ז"ס
ז"ס]: (נח) ליכנס לבידבובים. עפת"ש ועי"י צנוקור חיים
סקק"צ טרוז נק"ס נוהגין טצ"נוי נדחה אינה רואה ק"ה
אצל ו"ע לחוקר הנוהגין טלא להתפלל טוס תפלה צ"נוי
נדחה ו"ע זנוולה הצ"ח ונוון לזנון כגון לולב ונ"ח וכדומה
ונצרכה הנקיים עליהם א"פ צ"נוי נדחה עי"י ט:

סימן קצ"ו סעיף א' (א) שהזבה סופרת. נוסוס
טנודין דלורייתא הנדה אינה
קופרת ז"ל אלא הזנה ונוש"ה נקטו טהונו"ח זלטונס
זנה אצל כזר כהזו טהו"ח לעיל ק"י קפ"ג טצנות ישראל
קצ"ו על עלנון חוונור דר"י שא"פ על טפת ד"ס כחדל
יוטנה ז"ל א"כ ט"ך לדין כ"ל רחיות נדחה כל הדינים
כונו ז"ס נקור חיים סק"ז: (ב) יום שפסקה בו פ"י
א"ס רואות צ"ס טצ"ט וצ"ס א"י וכו צ"ס פוקקות ונלרות
וצדקת כל צה"ט לנ"ח וזן הנוצאר או לאחר שפוקקת
לאחר נדיענד' ולא ראתה וזנה ז"ל וי"ס ז' ואוכל לטובל
צצ"ט ט"ס זחחלה לילה טצ"ן יוס א"י לז' וה"ה א"ס לא
ראתה כלל צ"ס א"י אלא צלילה טצ"ן טצ"ט ל"ס א"י ראתה הוי
יוס א"י שפוקקת צו ונחחילה לזנוט וי"ס ז' ונקור חיים סק"ד:
(ג) אם תראה ב' ימים או ג' ר"ל א"ס תראה צ"י ינו"ס זהאחר
זה ור"ח צ"י היתה טל צ"ה"ט דה"ל ספק ראתה ג' ינו"ס
ד"ח ר"ל כודאי ראתה ג"י דצדקת צ"ס שפסקה אצל
צ"ח"ט טרי א"ס לא ראתה דק צ"י ינו"ס לא הוי זנה דלורייתא.
קדרי טהרה ס"ק א"י ונהצ"ח: (ד) ב' ימים או ג' אצל א"ס
לא ראתה אלא צ"ס א"י ופוקקת צו צ"ס א"ס יכולה לחחחיל
לזנוט צ"ס ז' או לא יחצאר להנן צצ"י טא"ח"ז אימתי
ונוכרתה להפסיק צטהרה ולצדוק א"ע: (ה) ופסקה מלראות.
עי"י חור"ד צצ"אורים סק"ג טכ"י ו"ל אשה טראתה ד"ס
נוש' ואח"כ כולד לה נוכה א"פ ידוע טנוול"ה ד"ס ו"א"א
לה לצדוק א"פ פעם א"י טלא חנולא ד"ס צצ"י טהרה ז"ל
ענואה וכו' וכן נראה לכאורה טדין צאשה ט"ס לה נוכה
טידוע טנוול"ה ד"ס צ"ס הוסס צאשה ט"ס לה וסת או

הראב"ד דסבירא ליה דפולטת שכבת זרע אינו סותר ליומו אלא בטהרות אבל לא לבעלה, וכתב על זה הרא"ש, דכריי תמוהים, אין חסור לחצאין שחעלה לה ספירה לבעלה ואסורה לקודש ולמקדש, עכ"ל. ומדברים אלו רוצה ללמוד לכאן דגם כן אין לחלק ביניהם. אבל אין ענין דהתם דומה לכאן, וכמו שכתב הוא עצמו שם די"ל דשאני הכא דלא גמרינן מסוטה אלא דוקא לענין טומאה ולא לענין איסור. גם בר מן דין אין ראייה מדברי הרא"ש כלל לדהכא, וכמו שכתב בחדושי הר"ן בגמרא [נדה] דף מ"ב [ע"א ד"ה ומדמסקינן] על הראב"ד, דכיון דגורם טומאה לקדשים סותר נמי לבעלה, דנקיים מכל טומאה בעינן, עיי"ש, וזה כונת הרא"ש, עיין בספר לחם חמודות שם [מעדני יום טוב שם אות ו]. ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי, דכונת הרא"ש כמו שכתב הר"ן:

גם לפי דברי החכם הנ"ל יהרסו ויפלו כל דיני ספק ספיקא בהלכות אלו שאנו מטהרין לבעלה מכח ספק ספיקא, וכמו שכתב הרמ"א סימן קפ"ו [סעיף ה]. וכן הקשה חוספות בכמה דוכתי במכילתין דנטהר מכח ספק ספיקא, ולפי דבריו אי אפשר לטהר, דהא קיימא לן [טהרות פ"ו משנה ד] ברשות היחיד כל ספיקות שאתה יכול להרבות ספיקו טמא. וכהאי גוונא קשה מהא דריש פרק האשה [נדה] נט. כן דמטהר התם מכח ספק ספיקא, ולפי דברי החכם הנ"ל צריך לומר דמיירי הכל ברשות הרבים. אלא ודאי הא ליתא, שאין ללמוד כלל איסור לבעלה מטומאה, וכל שלבעלה אין לחלק בין רשות הרבים לרשות היחיד, הן בדאחתוק טומאה או לאו:

7 עור ראיתי שהחכם הנ"ל רצה לומר דמדאורייתא אזלינן בחר רובא דנשים שפסקו מלראות ביום ה' או יום ו' לתחלת ראייתן. והחכם המשיב כתב דאין נראה לו למיזל בחר רובא דנשי דעלמא לגבי אשה מיוחדת, שאין טבע הנשים שוין בענין זה, אלא דאזלינן בחר רובא דהך איתחא גופה, עיי"ש. וכתב שנראה לו מוכח מן הש"ס דנדה דף ט"ו ע"ב דאזלינן בחר רובא דהך איתחא, דאמרינן התם כעלה מחשב ימי וסתה ובה עליה, שפירושו שמחשב על פי רגילותה משך זמן ראייתה הקודם, וכדמשמע מפירושו רש"י נד"ה מחשב, דאם לא כן במה יודע לו משך זמן ראייתה, עכ"ל. ולכאורה ראייה זו נכונה, ואף על גב דמסיק התם [שם] דרבי יוחנן לא אמר אלא בספק ראתה ומשום ספק ספיקא, אבל ודאי ראתה לא אמר, מכל מקום הא מפרש התם דטעמיה משום מי יימר דטבלה, ולא קאמר טעמא דאימור לא פסקה מלראות ולא היתה יכולה לטבול. ועוד, דלמאי דסלקא דעתא דרב שמואל בר ייבא דאמר רבי יוחנן אפילו כודאי ראתה, משמע דמחשב ימי וסתה דקאמר רבי יוחנן היינו ימי משך ראייתה שדרכה לראות בהן ולפסוק אחר כך, או מותר לכא עליה:

א"א דקשה לי על זה מה דגרסינן לקמן דף ס"ח [ע"ב] אהא דתנן [שם ע"א] בדקה עצמה ביום שביעי שחרית ומצאה טמאה ובין השמשות לא הפרישה, דתני לוי במתניתא, אחר הימים בין בדקה ומצאה טהורה בין בדקה ומצאה טמאה הרי זו ספק זבה, וכן פסק הרמב"ם בפרק ו' מהלכות איסורי ביאה [הלכה כן]. וכן פסקו כל הפוסקים ובשלחן ערוך כאן בסעיף ה', ולא מפלגי מידי לומר דאם כרוב ימיה דרכה לפסוק בשביעי דטהורה, אלא ודאי דלעולם היא בחזקת טומאה עד שתפרוש בטהרה. ואפילו אי נימא דמדרכנן מטמאינן לה מספק ולא אזלינן בחר רוב ימים להקל, אבל מדאורייתא אזלינן בחר רוב ימים אפילו להקל, מכל מקום קשה למה ליה להש"ס [שם טו, כ] לומר הכא מי יימר דטבלה, ולא אמר מי יימר דפסקה מלראות ולא היתה יכולה לטבול, דהא מהאי טעמא אמרינן דאחר הימים אפילו בדקה ומצאה טהורה שהיא ספק זבה דשמא לא פסקה מלראות, אף על גב דקיימא לן דכל י"א יום היא בחזקת מטולקת בדמים וכדאיתא בדף ל"ט [ע"א], וכמו שכתבתי בסימן קפ"ט [ס"ק לה ד"ה ומה שכתב] בשם הראב"ד, ואפילו הכי חיישינן לה כיון שהיא בחזקת רואה, והוא הדין הכא. ובעל כרחך צריך לומר דשאני הכא דאינה אלא ספק ראתה, והא דאמר מי יימר דטבלה, הוא הדין דהוה מצי למימר מי יימר דפסקה, ועיין:

מכ"ל הלין מבואר, דאפילו אי נימא דמדאורייתא אזלינן בחר רוב ימים, מכל מקום מדרכנן לא אזלינן להקל, וזה סייעתא למה שכתבתי לעיל דקשה הדבר להחיר במכה פור פאל שמוציאה דם תמיד לענין ספירת שבעה נקיים שלה, משום דלא ידעינן מאיזה יום תתחיל למנות כיון שהיא רואה תמיד, ובחר רוב ימים שדרכה לפסוק מלראות קודם שאירע מכה זו לא אזלינן על כל פנים מדרכנן. ואפשר דאפילו מדאורייתא נמי לא אזלינן להקל, שהטבע של בני אדם עשויה להשתנות, ואין זילת דם נדתה הוא בכל הוסתות בשרה, ודרכו להשתנות בין רב למעט, לפי כריאות הגוף וחולשתו בריבוי הדם ומיעוטו:

ומה שנאמר בתשובה הנ"ל שם שהוא ספק אם בדיקת חוץ ספירת שבעה נקיים הוא דאורייתא או דרבנן, דמדאורייתא סמכינן על מה שפסקה בטהרה ולא הרגישה שנפתח עוד מקורה, ולבסוף העלו להלכה דהבדיקה הוא מדאורייתא, מברייתא השנויה בספרא פרשת מצורע, כבר הארכתי בזה לעיל סימן זה [ס"ק ית] מה שנראה לענ"ד. ומה שנוגע לענין החציצה בטבילה בנדון זה, אבאר בעזרת השם לקמן סימן קצ"ח:

ובדברי הרמב"ם שהבאתי לעיל [ד"ה אלא] צריך לי עיון, שכתב וזה לשונו, נדה שבדקה עצמה בחוץ ימי נדתה ומצאה שפסק הדם, ואפילו פסק בשני לנדתה ושגגה או הוידה ולא בדקה עד לאחר נדתה ימים רבים, וכשבדקה מצאה טמאה, אין אומרים שמא כל אותן הימים היתה טמאה ותהיה זבה, אלא כל אותן הימים שלא בדקה בחזקת טהרה. בדקה עצמה ומצאה טמאה, אפילו בדקה בשביעי לנדתה, ובין השמשות לא בדקה עצמה כדי לפרוש מטומאת נדתה, אלא המתניה ימים ואחר כך בדקה ומצאה טהורה, הרי זו ספק זבה וכו'. לא ידעתי מה אפילו בשביעי שכתב, דהא כיון דמצאה טמאה, מה רכותא דשביעי טפי משאר ימים:

(כד) ואם יקשה בעיניה. כבר כתבתי לעיל [ס"ק כג ד"ה ועוד קשה] שכתב הבית יוסף שבנערותו ראה זקנים שהם מגמגמים על בדקה וזו שהוא דבר שאי אפשר, ומסיק שם להחמיר לבעל נפש, אבל כאן בשלחן ערוך סתם וכתב להחמיר אפילו לאינו בעל נפש בבדיקת הפסק ובדיקת יום אחד של ספירת שבעה נקיים שתבדוק עד מקום שהשמש דש. גם בב"ח [עמוד קסו ד"ה ועיין] כתב שהוא דבר קשה מאוד, כיון שראש אותו צואר נסתם מאוד, איך תוכל לבדוק שם במוך באצבעה, גם היאך תוכל לכיין אותו הפתח שבראש צואר הרחם שהאבר נכנס לשם, הלא הוא תלוי ועומד ומתנדנד, כמו שאומרות הנשים הפקחות שבהן. ונראה ליישב ולומר, דודאי כשבאת האשה להכניס אצבעה עם העד כל כך בעומק, הוא דבר נמנע מחמת גודל דוחק הסתימה מכפנים, אבל אם דוחקת מוך הרבה זה על זה עד שחכנס בעומק שהשמש דש אינו נמנע, שכל אחד דוחק את חברו וכן כולם זה אחר זה עד שנכנס למקום שיניס. ותדע, שהרי הדמים יוצאים דרך שם בשפיכה לפעמים, וכן האבר נכנס לשם בגמר ביאה, ואם כן גם כן אפשר שיכנס גם כן לשם המוך על ידי שדוחקת אותו בעומק, כדפירשתי. ועוד, דכמו שאין כל האצבעות שוין כך אין כל הרחמים שוות, יש שרחמה צר ויש שרחמה רחב, ואפשר הוא שיגיע המוך לשם, ואם עם כל זה לא יגיע המוך עד מקום שהשמש דש, הנה כיון שבדקה היטב בחורין ובסדיקין תו לא חיישינן דלמא איכא דם בפרוזדור עצמו והרי היא מטמאה בבית החיצון, דלא חיישינן להכי, עכ"ד. ולענ"ד נראה שבדיקה זו שהמציא על ידי דחיקת מוך הרבה זה אחר זה הוא בדיקה הקשה ביותר, ויש לחוש שתקלקל את עצמה. והנכון שתבדוק את עצמה מקום שתוכל להגיע עם העד באצבעה כפי כחה, אולי תגיע עד מקום שהשמש דש, ואם לא תגיע, לא ניתנה תורה למלאכי השרת ואינו מעכב בדיעבד, וכדמסיק רמ"א בהג"ה:

(כד) ובדיקה ש' יום ראשון. בבית יוסף [עמוד קסו ד"ה והנראה] כתב שעל כל פנים בדיקה אחת של חוץ שבעה נקיים צריך שתבדוק את עצמה עד מקום שהשמש דש, וסגיא בהכי, כיון דלרוב הפוסקים סגיא בבדיקה אחת חוץ שבעה נקיים, אף על גב דהסמ"ג [לאוין קיא לו, א] וספר התרומה [סימן פו] מצרכי בדיקת

קמח שאלות ותשובות פסקים יור"ד רבי עקיבא איגר

הן אמת דהב"ח (ס"ה) כתב בכוונת הסמ"ג דבודקת שחרית וערבית, דשחרית להוציא מידי ספק דשמא ראתה בלילה, ודערבית להוציא מדראתה ביום. אבל לא אבין דאיך ע"י בדיקה נתברר מה דלא ראתה מקודם ונפל לארץ. והדמיון שהביא הב"ח לההיא דפ"ק דנדה (יא) הוא תמוה, דהתם אמרינן שחרית כדי לטהר טהרות של לילה, היינו אם תראה אחר כך לא יהא חשש וספק על טהרות של לילה כיון דבדקה שחרית, וזה ל"ש כאן.

לפ"ז אף בני"ד אף דהטבעת מעכב בדיקת תורין וסדקין, מ"מ הוי בדיקה להפסק טהרה ו' נקיים. אמנם הלא רבו דעת רבותינו המחמירים, הרז"ה בהשגותיו על הרמב"ד, והרמב"ן והרשב"א והרא"ה בבדה"ב והטור והרא"ש ורבינו ירוחם, דס"ל דבעינן בדיקת תורין וסדקין, והרמב"ן ס"ל דלפסיקת טהרה בעינן תורין וסדקין אבל לא לז' נקיים, והרשב"א וסייעתו סוברים דגם לז' נקיים בעי תורין וסדקין.

וראיתי לתשו' זכרון יוסף דכ"ל בקבא רבה להקל די"ל בשעת הדחק מודה להראב"ד, ולדעתי קשה לסמוך על זה, דפשטות דברי הרשב"א מורים דאינו בדיקה כלל בלא תורין וסדקין.

גם מה שדן שם דרוב נשים פוסקות מלראות ביום ה' או כיום ו' לראייתה, ועשה סמוכים לזה מסוגיא דנדה (טו, א) בעלה מחשב ימי ווסתה. היינו דמחשב ע"פ רגילתה מקודם משך זמן ראייתה. ובסדרי טהרה (סי' קצו ס"ק כג) ביאר דבריו, אף דמסקינן דמיירי רק בספק ראתה, מ"מ מדאמרינן ודאי ראתה מי קאמינא מי יימר דטבלה, משמע דרק מה"ט אסורה ולא מטעם מי יימר דפסקה מלראות. גם למ"ד דר"ש בר יבא דר"י מיירי אפילו ודאי ראתה מוכח הסברא דמחשבה כפי רגילתה משך ראייתה, מ"מ יפה סתר הס"ט שם ממה דמבואר (סח, א) להדיא דבלא פסיקת טהרה הוי בספק טומאה לעולם עיי"ש, ונרחק לדחות הראיה הנ"ל.

ולענ"ד בפשוטו ניחא, דהיכן מצינו דר"ש ב"י ה"י סבר דר"י מיירי בודאי ראתה, הא י"ל דה"י ס"ל ג"כ דר"י מיירי בספק ראתה, אלא דס"ל ווסתות דאורייתא וס"ל דה"י כמו ודאי ראתה. וכזה שפיר יכול לחשוב משך רגילות ראייתה כיון דמחזקינן לראתה רק מכח רגילות ראייתה, ממילא אנו דנין ג"כ דפסקה לזמן הרגילה לפסוק^ט. ולזה שאל רשב"י אפילו ילדה נמי, והיינו אם נפרש ילדה דבושה לטבול, בפשוטו ניחא, דשאל ג"כ בכה"ג היכי דמחזקינן בראתה מכח הווסתות, ועלה אמרינן כיון דממילא מיירי רק בספק ראתה אבל לא ודאי. והיינו או דבאמת ס' ר"י ווסתות דרבנן, או אף אי ווסתות דאורייתא לא הוי כודאי ממש, מש"ה גם בילדה יש להקל. ואם נפרש ילדה דהיינו יולדת, ג"כ ניחא, דרצה ללמוד כי היכא דאי ווסתות דאורייתא אף דהוי כודאי ראתה מקילין, ה"נ בילדה דנוכל לחשוב ימי ווסתה, והיינו ד' ימים אחר ימי טומאה, דאף אם ראתה בהם הוי דם טוהר, ואף למ"ד דמעיינן אחד הוא, מ"מ משכחת בידע דפסקה רגע אחד ואח"כ הלך לדרכו, ועלה אמרינן כיון דודאי ראתה לא מקילין, היינו אף היכי דליכא חשש שמא לא פסקא מלראות כגון דידע דפסקה ואח"כ הלך לדרכו דומיא דילדה דמיירי כה"ג, מ"מ לא מקילינן, דאימא לא טבלה. אם כן מעולם לא שמעינן דר' שמעון ב"י היה סבר דר"י מיירי בודאי ראתה, אלא דמכח הווסתות הוי כודאי ראתה, וכזה יכול לחשוב הרגל משך ראייתה.

גם אף אם נפרש דה"י סבור דמיירי ר"י בודאי ראתה, מ"מ י"ל דהיה סבור דווסתות דאורייתא והוי חזקה, ה"נ הוי חזקה דאינה רואה רק עד משך כך וכך ימים. אבל לדין דקיי"ל ווסתות דרבנן, כי היכי דלא מחזקינן להרגל ראייתה לודאי ראתה דדרך נשים להשתנות, עניני ראייתן, ה"נ לא חשבינן להרגל פסיקתה דודאי פסקה.

עכ"פ אחרי שהדין מפורש (סח, א) דכלא הפרשת טהרה היא בחזקת טומאה, אודא לדברי תשו' זכרון יוסף בהיתר זה."

פו. החו"א יור"ד סי' צב אות כב כתב שדברי רע"א בזה צ"ע, דמ"מ מוכרח דרוב נמור הוא ולמה לא נסמוך גם בודאי ראתה. וע"ש להלן במש"כ ליישב גם ראיית הסד"ט מגדה סח, א. ועכ"פ מסיק לדינא מדברי רע"א כאן לענין חרשת שיש לה וסת ועבר זמן וסחה, א"צ הפרשת טהרה לאתר הוסת אפי' למ"ד וסתות דאורייתא. וראה עוד בחו"א שם סי' פא. ובשו"ת חת"ם יור"ד סי' קמב כתב על כך דהתם לא סמכינן על הרוב, משום דראתה כשביעי הוי היא שלא מן הרוב, שהרי רוב נשים אינן רואות כשביעי, ולכן איתרע חזקתה לגמרי ע"ש, וראה בהערה הבאה.
יז. ראה בהערה הקודמת שהאחרונים מקיימים פסק הזכרון יוסף, ובשו"ת אור שמת ח"ב סי' ד הביא דברי רע"א כאן, והעלה

באר הגולה עם ציונים מהשי"ך

קב שפתי כהן

יורה דעה קצ הלכות נדה

טורי זהב

עב. נתימא שס דף י"ד ע"א וע"ב וכרבי, הרמב"ם שם [אסורי כהן ה' יען וכן כתב העור [עמוד ק] בשם אביו הרא"ש [מה ש"ב סימן כן ועוד פוסקים [נעל] הגט ב' רבנו יצחק נב"ב ט"ז רכ"א, ג]:

עב. מדברי רש"י שם דף י"ד ע"א ור"ה [ולמחר] אמימאל רבני, משום דהו' ספק ספיקא ולקולא, חדא דלמא מדי שיהי על ירכה, ואפילו אם תמלא לומר מן העד כיון שאינו בדוק מקמי הכי הוה. ועיי' [שי"ך] ט"ז ח"ה.

מד טמאה כו'. נב"י [עמוד ק] הביא מחלוקת הפוסקים בזה, שקלחם הורו להקל, ומכל מקום משעו להחמיר לענין מעשה. ובספרי כתבתי שגראה עיקר בש"ס [נהה י' ד, ג] דלכולי עלמא [ר"ל], אפילו לרבי יוסף טמאה משום כהן, ושכן מוכח להדיא בירושלמי ריש פרק כל היד [נהה פ"ג הלכה א], דאיתא התם אמר ליה אבא [כלומר, רבי יוסף] אמר כהן כו', עיין שם: מיה בדקה כו'. דין זה לל"ע, ומה שהוציא המחבר כן מרש"י גם כן ל"ע, כמו שאבאר. דגריסין בש"ס (פרק כל היד מה דף י"ד ע"א) בדקה עלמה בעד הדוק לה ועמחו על ירכה ולמחר מלאה עליו דס טמאה נדה, בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחמו נקופסא ולמחר מלאה עליו דס, רבי אומר טמאה משום נדה, ורבי חייל אומר טמאה משום כהן (ואמרינן בש"ס שם ע"ב דלף לרבי אינה טמאה אלא כבגרים ועוד). ופירש רש"י ולמחר מלאה (עליו) [עליה] דס, על היך. טמאה נדה, טומאה ודאית, לכיון דהעד בדוק לה שלא היה בו דס קודם בדיקה, ודאי מגופה אחי על העד ומשם הוטח על ירכה, ולא אמרינן דלמא מעלמא אחי על ירכה וספק טומאה הוא. ולמחר מלאה עליו דס, על העד, ואיכא לספוקי דלמא מקמי הכי הוה ביה, ולהכי לא נקט הכא טמחו על ירכה, דאם כן הו' להו מרי ספיקי לקולא, חדא דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמלא לומר מן העד אחי דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוה, עכ"ל. והביא ב"י [שם ד"ה כהן רש"י] דברי רש"י אלו דמרי ספיקי הוה ולקולא, ועל פי זה כתב דבריו כן. אב"ד אין מדברי רש"י ראייה כלל, מכמה טעמים. חדא, דרש"י לא בא לומר אלא דלמא לא נקיט הכא טמחו בירכה משום דהו' להו מרי ספיקי, וא"כ אפילו רבי מודה דטמאה משום כהן ולא משום נדה, אבל שמהא טהורה לגמרי אי אפשר, כמו שאבאר. ועוד, דאפילו תימא דדעת רש"י דטהורה לגמרי, אפשר דסבירא ליה כרשב"א [טורח הביט בית א שער ד יט, ג] דלקמן בסמוך, וכן משמע בתורת הבית, עיין שם ודוק. ועוד נראה לי, דהיינו לפי מה שפירש הוא דטמחו על ירכה ונמלא דס על ירכה, דכנהאי גוונא אפשר דטהורה לגמרי משום דהו' מרי ספיקי, וכמו שכתבנו בתוספות [ד"ה ולמחר ח"ל, ודוקא בעד הדוק לה אבל שאינו בדוק לה הו' ספק ספיקא כדפירש רש"י, עכ"ל, דליכא למימר מיד שמה מהמקור בא על היך בדקה על מלאה על היך במקום שאין דס המקור יכול לפול שם, וכדכתבו בתוספות שם [ד"ה ועמחו], אם כן אינו אומר ספק בא מן העד על היך בעד הדוק לה אחי על היך, ואם תמלא לומר מן העד בא על היך דלמא על העד נמי מקמי הכי הוה, אם כן הו' ספק ספיקא גמור, אבל במלאה על העד לא הו' ספק ספיקא כלל, דליכא למימר כמו שכתב העטרת זהב [לגטו סעיף א] שמה מן היך שמה אלו מן היך ואם תמלא לומר אינו מן היך שמה מקודם לכן היה עליו הדס, עכ"ל, וכן כתב המעדני מלך סוף דף ע"ה [דברי מהות שם פ"ג אות יח] דעל העד נמי איכא ספק ספיקא דלמא מן ירכה שהיה בה דס מאכולת הוטח על העד ואם תמלא לומר כו', ומשום הכי אפילו בגרים ועוד טהורה כמו שכתב השלחן ערוך, עכ"ל, דזה אינו ספק ספיקא כלל, דהכל אחד הוא, ומיד איכא למימר שמה מהמקור בא על העד, וכהאי גוונא לא מקרי ספק ספיקא כלל, וכמו שכתבתי [סוף סימן ק"ן בדניי ספק ספיקא בדניי י"ג, ע"ש דוק]. ומכל שכן כשטמחו בירכה ונמלא עליה יוחר מכגרים, דכהאי גוונא ליכא חשש מאכולת כלל, וכדאיתא בתוספות שם ובכרשב"א בתורת הבית [שם], ואם כן תימא היאך תהא טהורה כנהאי גוונא, דהא כיון דהוא בגרים ועוד ליכא למימר דמן המאכולת שבירכה הוא, וכדאיתא בפוסקים להדיא, אם כן ליכא הכא אלא חדא ספיקא שמה מקמי הכי הו' על העד או שמה מן הקינות הוא, אם כן הו' ליה ספק דאורייתא וטמאה, ודמי לבדקה עלמה בעד שאינו בדוק והניחמו נקופסא כשע"ף ל"ו דטמאה כבגרים ועוד, והוא הדין הכא, וכל שכן ליהא אומרים כשע"ף ל"ה דאפילו כלל שהוא טמאה בירכה ללא תלין כלל בירכה אם כן באינו בדוק נמי לא עדיף מהניחמו נקופסא. ואף שמדברי הרשב"א בתורת הבית משמע דלכאורה דנעמחו בירכה אף כבגרים ועוד אינה טמאה אלא בעד הדוק דוקא, היינו דלחיל לשיעמו דסבירא ליה דקיימא לן כרבי יוסף דבעד שאינו בדוק והניחמו נקופסא טהורה לגמרי אפילו כבגרים ועוד, דתולין מספק להקל דמקמי הכי הוה, אבל לדידן דקיימא לן נקופסא טמאה, הוא הדין הכא. וכל זה ברור. והיה נראה לי ליישב דברי המחבר דמיירי גם כן בשנמלא הדס על ירכה, אך העטרת זהב והמעדני מלך לא כתבו כן, וכן נראה מדברי הרב והב"ח [עמוד קי ד"ה כהן] דמיירי כשנמלא על העד, וז"ע:

בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה אפילו הניחמו שמור בתיבתה ומצאה עליו דם הגה אינה מד טמאה הגה אלא [מה] אם יש בו בגרים ועוד: הגה (כה) [ב"ב ס"ט] ודוקא בעד בינוני דהיינו שאין חזקתו בדוק ולא מלוכלך [ב"ב ס"ט] אבל אם בדקה עלמה בעד שחזקתו מלוכלך כגון שלקחה עד ממקום שדמים מלויין שם שחזקתו שכבר היו בו כתמים ובדקה עלמה בו ונמלא עליו כהן [ט"ז ט"ז] טהורה אפילו ביותר מכגרים.

מ"ה [ב"ב ס"ט] בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה (כו) ושחתו בירכה ואחר כך נמצא עליו דם [ול] אפילו בגרים ועוד [לה] טהורה: הגה

(כה) ודוקא בעד בינוני כו'. בתורת הבית הארוך [בית א שער ד יט, ג] הביאו ב"י [עמוד ק"א ד"ה וכהן] מבוחר אוחו שנקרא אינו בדוק היינו שהיא נוטלתו ממקום מונגע, שדרכן של נשים להניע ולהכין להם עדים, ואין מוליכות נשוק ולא ממעסקים בהם ככתמים. אבל כשלקחה חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתה, אי מגויה או מישראלית נדה או טהורה, או שקנחה בעד המזדמן לה בבית, כפי הא ודאי ליכא מאן דמטמא אפילו משום כהן, עכ"ל. ובהאי אינו בדוק שזכרנו פליגי הרשב"א [שם] והטור [עמוד ק"ן בשם הרא"ש [נהה פ"ג סימן ג], דלהרשב"א טהור ולהרא"ש טמא כאשר כהן, וכן פסק כהן בשלחן ערוך כהר"ש, אבל כשלקחה מן השוק מודה הרא"ש דטהורה. דזה עדיף מעד שאינו בדוק. ועיין מה שאכתוב בסמוך סעיף ל"ט [פ"ק טע]:

(כו) ופחתו בירכה. [ב"ב ס"ט] והו' מרי ספיקי ולקולא, חדא דלמא לא מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמלא לומר מן העד, כיון שאינו בדוק לה מקמי הכי הוה שם, רש"י [נהה י' א ד"ה ולמחר]:

והכי לא נקט הכא טמחו על ירכה, דאם כן הו' להו מרי ספיקי לקולא, חדא דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמלא לומר מן העד אחי דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוה, עכ"ל. והביא ב"י [שם ד"ה כהן רש"י] דברי רש"י אלו דמרי ספיקי הוה ולקולא, ועל פי זה כתב דבריו כן. אב"ד אין מדברי רש"י ראייה כלל, מכמה טעמים. חדא, דרש"י לא בא לומר אלא דלמא לא נקיט הכא טמחו בירכה משום דהו' להו מרי ספיקי, וא"כ אפילו רבי מודה דטמאה משום כהן ולא משום נדה, אבל שמהא טהורה לגמרי אי אפשר, כמו שאבאר. ועוד, דאפילו תימא דדעת רש"י דטהורה לגמרי, אפשר דסבירא ליה כרשב"א [טורח הביט בית א שער ד יט, ג] דלקמן בסמוך, וכן משמע בתורת הבית, עיין שם ודוק. ועוד נראה לי, דהיינו לפי מה שפירש הוא דטמחו על ירכה ונמלא דס על ירכה, דכנהאי גוונא אפשר דטהורה לגמרי משום דהו' מרי ספיקי, וכמו שכתבנו בתוספות [ד"ה ולמחר ח"ל, ודוקא בעד הדוק לה אבל שאינו בדוק לה הו' ספק ספיקא כדפירש רש"י, עכ"ל, דליכא למימר מיד שמה מהמקור בא על היך בדקה על מלאה על היך במקום שאין דס המקור יכול לפול שם, וכדכתבו בתוספות שם [ד"ה ועמחו], אם כן אינו אומר ספק בא מן העד על היך בעד הדוק לה אחי על היך, ואם תמלא לומר מן העד בא על היך דלמא על העד נמי מקמי הכי הוה, אם כן הו' ספק ספיקא גמור, אבל במלאה על העד לא הו' ספק ספיקא כלל, דליכא למימר כמו שכתב העטרת זהב [לגטו סעיף א] שמה מן היך שמה אלו מן היך ואם תמלא לומר אינו מן היך שמה מקודם לכן היה עליו הדס, עכ"ל, וכן כתב המעדני מלך סוף דף ע"ה [דברי מהות שם פ"ג אות יח] דעל העד נמי איכא ספק ספיקא דלמא מן ירכה שהיה בה דס מאכולת הוטח על העד ואם תמלא לומר כו', ומשום הכי אפילו בגרים ועוד טהורה כמו שכתב השלחן ערוך, עכ"ל, דזה אינו ספק ספיקא כלל, דהכל אחד הוא, ומיד איכא למימר שמה מהמקור בא על העד, וכהאי גוונא לא מקרי ספק ספיקא כלל, וכמו שכתבתי [סוף סימן ק"ן בדניי ספק ספיקא בדניי י"ג, ע"ש דוק]. ומכל שכן כשטמחו בירכה ונמלא עליה יוחר מכגרים, דכהאי גוונא ליכא חשש מאכולת כלל, וכדאיתא בתוספות שם ובכרשב"א בתורת הבית [שם], ואם כן תימא היאך תהא טהורה כנהאי גוונא, דהא כיון דהוא בגרים ועוד ליכא למימר דמן המאכולת שבירכה הוא, וכדאיתא בפוסקים להדיא, אם כן ליכא הכא אלא חדא ספיקא שמה מקמי הכי הו' על העד או שמה מן הקינות הוא, אם כן הו' ליה ספק דאורייתא וטמאה, ודמי לבדקה עלמה בעד שאינו בדוק והניחמו נקופסא כשע"ף ל"ו דטמאה כבגרים ועוד, והוא הדין הכא, וכל שכן ליהא אומרים כשע"ף ל"ה דאפילו כלל שהוא טמאה בירכה ללא תלין כלל בירכה אם כן באינו בדוק נמי לא עדיף מהניחמו נקופסא. ואף שמדברי הרשב"א בתורת הבית משמע דלכאורה דנעמחו בירכה אף כבגרים ועוד אינה טמאה אלא בעד הדוק דוקא, היינו דלחיל לשיעמו דסבירא ליה דקיימא לן כרבי יוסף דבעד שאינו בדוק והניחמו נקופסא טהורה לגמרי אפילו כבגרים ועוד, דתולין מספק להקל דמקמי הכי הוה, אבל לדידן דקיימא לן נקופסא טמאה, הוא הדין הכא. וכל זה ברור. והיה נראה לי ליישב דברי המחבר דמיירי גם כן בשנמלא הדס על ירכה, אך העטרת זהב והמעדני מלך לא כתבו כן, וכן נראה מדברי הרב והב"ח [עמוד קי ד"ה כהן] דמיירי כשנמלא על העד, וז"ע:

ערך לחם פמהריק"ש

פ"ק י"ז ספ"א כו'. נראה לומר אינה טמאה אלא אם כן יש בו כו':

ביאור הגר"א

[מה] [מס"ף י"ז] אם יש כו'. שם [נהה י' ב] אי אחא כו': [מנ] [מס"ף י"ז] בדקה כו'. רש"י [נהה י' א] ד"ה ולמחר כו', ותוספות ד"ה הנ"ל:

פתיח תשובה

(פ) אם יש בו בגרים ועוד. [עיי' בתשובת חתם סופר [י"ח] סימן ק"ג בדומיניו יש להחמיר בו מכתם דעלמא, דבכתם הנמצא שיעורו כבגרים ועוד, שהוא שיעור דם מאכולת גדולה שלא נמצא כן בומניו, וכמו שמצוין בספר מעיל צדקה [סימן כו] [עיי' מה שכתבתי לעיל ס"ק י'), אבל בדקה עצמה בעד שאינו בדוק, ומכל שכן על ידי הרגשת יובת דבר לה, נהי דדין כהן יש לו, מכל מקום מידי ספיקא לא נפיק, ואין לטהר אלא בשיעור קטן כדם מאכולת שנומצא בומניו או פשפש אם מצויים שם, ע"ש]: (מא) פהורה אפילו כו'. עיין בתשובת בית אפרים חלק יורה דעה סימן מ"ה [ר"ה איכרא] שכתב דרובו לומר דוקא שלא בשעת וסחה, אבל בשעת וסחה חוששין, וכמו בכמה שבגופה, ע"ש:

באר היטב

(לה) פהורה. דהו' מרי ספיקי ולקולא, חדא דלמא לא מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם תמלא לומר מן העד, כיון שאינו בדוק לה אינו מקמי הכי הו' שם, רש"י. והש"ך [פ"ק מה] השיג על דין זה דאין זה ספק ספיקא כלל, דמיד איכא למימר שמה מהמקור בא על העד, וכהאי גוונא לא מקרי ספק ספיקא כמו שכתב בדניי ספק ספיקא בדניי י"ג, ע"ש שמתרין בזה והינה הדבר כז"ע:

בתשובת בית אפרים חלק יורה דעה סימן מ"ה [ר"ה איכרא] שכתב דרובו לומר דוקא שלא בשעת וסחה, אבל בשעת וסחה חוששין, וכמו בכמה שבגופה, ע"ש:

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

פד. טורל [עמוד ק"א] נשם הרשב"א כשם רבותיו... [הארון בית ד שער ד יט, כ; הקלר יט, כ]; מהא דלקמן נקטיף מ'; פו. שם [טורל] וכן כתב הרשב"א [הארון שם כ ט]; פו. שם [טורל] מרת בית הארון שם; הקלר יט, כ; והרמב"ם [מפורש בזה] בפרק ט' [גלגל ל] מהא דרב ששה אנשיה דבדקה חלוקה והשאלתו לפיכך וכו', שם דף נ"א ע"א, דלענין טומאה חכמה נאמנת שבדקה;

ציונים ר"מ"א עם ציונים מהש"ך

[ט' דברי עצמו [בב"ב] וסוף [עמוד קט דיבור ראשון];

נקודות הכסף

[טו. שם פ"ק ז] ודברים כדרייתו. עיין מה שכתבתי בש"ך פ"ק מ"ו, ומלאה שאין צריך לה;

הגרות והערות

[זו] אולי צ"ל דלא כרובי, עיין טורל; [ח] כן הוא בב"י עמוד ק"א ד"ה אין נשם הרשב"א, עיין מדרי טהרה פ"ק טו ד"ה והנה דמוכח שיש כאן טעם סופר וצ"ל 'ואינה יודעת', כמו שהוא לפנינו בתורת הבית הארון כ, א והקלר יט, כ; [יז] ממחברות קרקאה עליהם ואילן הטעם 'ומלאה טהרה', וכן אופי הוא כדפ"ר, וכן אופי השון טורל; [יח] האמרי בינה גורם "דלם לא מלאה טהרה" כשפסעו לא מהני, ע"ש; [יט] עיין כסובות טה, כ; [כ] שם פ"ק לח עינין פעמים ע"פ מהדורות וילגל, תחת שינושי הלינים דפ"ר;

קכב שפתי כהן

מו שהורה, אפילו יודעת [מ] ממי לקחמו, כיון שלא היה בדוק אזי אומר כחם זה כבר היה, שהכחמים מדבריהם והולכים בהם להקל; מוז בדקה חלוקה כו'. פירוש, שבדקה אומר במחלה ואחר כך לבשמו ואחר כך פשעמו ומלאמו טהור והשאלתו לתכונה, וכן משמע בטור [עמוד ק"א]. אבל בלא נדקה חלוקה אלא כפשעמו, לא אצטרף לאשמעין דהראשונה טהורה משום שמלאה אומר טהורה והשאלתו לתכונה, הא בלא הכי טהורה כיון שלא נדקה אומר קודם הליבשה, וכמו שכתב בסעיף שלפני זה. וכן כתב הרשב"א בתורת הבית הארון [שם ד שער ד יט, כ] צדדיה שבדקה חלוקה קודם הליבשה, ודעתו דפירשמי. והדרישה [אות יט] הניח דבריו בל"ע. גם הב"ח [עמוד ק"ב דיבור ראשון] פירש הא דנקט בדקה קודם הליבשה, לדיוקא דדוקא כשבדקה פעם שנית טהורה, אבל לא בדקתו פעם שנית אף על פי שבדקתו כשלבשמו שפיהן טמאות, עכ"ל. ולפענ"ד נראה כמו שכתבתי. גם מה שכתב הב"ח אף על פי שבדקה אומר כשלבשמו כו', אינו מכוון, דמשמע כל שכן לא בדקתו כלל, וזה אינו, דבלא נדקתו כלל שפיהן טהורות, דליבשה טמאה משום כחם אלא בחלוקה הבדוק, וכמו שכתב בסעיף שלפני זה. גם מה שכתב בפרישה [אות טו] דמייירי שלא נדקה פעם שנית החלוקה אלא שבדקה את עצמה ומלאה טהורה, ואף על גב שהשניה נדקה נפשה ומלאה טהורה, אפילו הכי חולין בשניה ולא בראשונה דכאן נמצא כאן היה, עד כאן דבריו, אינו מכוון, ובכחאי גוונא דשפיהן שוות שפיהן טמאות, ולא אמרינן הכא כאן נמצא כאן דשפיהן כש"מ [גנה] דף ס' ע"א גבי מהו דמימא הייא דאשתכח כחם [גנה] מתקלקל, איך לא, קמשמע לן. והכי משמע מהפוסקים והטור [עמוד ק"ד] והמחבר לקמן סעיף מ"ג גבי שפיהן טמאות, שאפילו נמצא הכחם בשניה, הראשונה טמאה, ולא אמרינן כאן נמצא כאן היה, נראה לי: מוז גדה. דוקא גדה וזכרית, משום שחולין הקלקלה במקולקלת, מה שאין כן השאלתו לטהורה דשפיהן טמאות דלקמן סעיף מ"ג. וכן פירש רש"י במשנה ג' [גנה] וכו' ד"ה הרי זו, ופשוט הוא: מוז שהגיע זמנה לראות. היינו שהגיעה לימי הנעורים ל"ב שנה ויום אחד, כדלעיל סעיף ז':

יורה דעה קצ הלכות נדה

טורי זהב

(כז) וכ"ל שכן אם הניחתו כו'. פירוש, ולא טמאו צירכה. וכן מה שכתב אחר כך אבל אם (לא) הניחתו כו', קאי גם כן אלא טמאו, אבל טמאו טהור בכל גווני, משום ספק ספיקא, כדלעיל: (כח) הרי זה בחזקת בדוק, זה דעת הרשב"א [מורת הבית הארון בית ד שער ד יט, כ; הקלר יט, כ], וכבר זכרתי בסעיף ל"ו [פ"ק טה] בשמו מה נקרא אינו בדוק: (כט) אבל אם אינו בדוק כו'. הרשב"א [שם ארון ב, א] ונטור [עמוד ק"א] כתבו בלשון זה, אבל אם לקחה חלוקה מן השוק ולבשמו בלא בדיקה כו', וכן נמי כוונת השלחן ערוך כאן במה שכתב אבל אם אינו בדוק כו'. [מ] ואינו כלשון אינו בדוק שזכר בסעיף ל"ו דטמאה ביש בה כגרים ועוד, דהסם מיירי שהזניעו בחזקת נקי, וכמו שזכרתי שם [פ"ק טה] בשם הרשב"א [שם יט, כ], דזוהי מיירי בגמרא בעד שאינו בדוק, ונגררו הפוסקים אחר לשון הגמרא. אבל כאן נקט השלחן ערוך לישא דעלמא אינו בדוק, כלומר אין לה שום ידיעה ממנו. ולכאורה קשה הדיוק אהדי כאן, דברישא אמר דוקא אם היה בדוק טמאה, אבל בדוק ואינו בדוק דהיינו אומר שזכר בסעיף ל"ו טהורה, ובסיפא אמר דוקא אם לקחה מן השוק טהורה, וזהו ד' היומר טוב דוקא, ונראה דמשום הכי כתבו כאן ברישא אלא אם כן היה בדוק לה, ולא כתבו אלא אם כן נדקה אותו, אלא להורות שאף אם לא נדקה אותו בצירור רק שהיה לה בחזקת בדוק, דהיינו באופן שזכרתי בשם הרשב"א, והוא אומר שנקרא בסעיף ל"ו אינו בדוק בלשון התלמוד, נמצא דלענין דינא הוי הך דין דסעיף זה מכוון ממש עם סעיף ל"ו. ופ"ד [ג"ח עמוד ק"א ד"ה אין האשה הבין דאינו בדוק הוא דומיא דסעיף ל"ו, ועל כן הוקשה לו מדברי הר"ש, דהיינו סעיף ל"ו, אהך דהכא. ונראה ליה, דשם דעת הר"ש דמייירי שקנחה עצמה, גרע טפי מהך דהכא דלא קנחה עצמה כלל רק שמלאה כחם. וקשה דהא סעיף זה הוא מדברי הרשב"א, ואיכה כצירא ליה אפילו בעד שאינו בדוק דסעיף ל"ו דטהורה, ושם מיירי בקנחה עצמה, ואף הר"ש דמחמיר שם מכל מקום כאן דמייירי בלקחה מן השוק שהוא יותר קל כמו שזכרנו, ודאי גם הר"ש מודה, כיון שלא מצינו שחולק, למה נצדה מלכנו פלוגתא. ומו, דמה טעם יש לחלק בין קנחה ולא הרגישה דם למלאה כחם בלא קנחה, דהא תרוייהו לאו דאורייתא, דמן התורה אין האשה טמאה אפילו ראתה עד שחרגיש שילא דם מצברה, כמו שכתב ריש סימן זה, וכל שלא הרגישה וקינחה ולא ראתה על העד ואחר כך מלאה על העד הוה על זה דין כחם וטומאתו מדרכנו, ואף על גב דכצירא ליה לרבי בפרק כל היר [יה, א] בעד שאינו בדוק ומלאה אחר כך דם עליו דטמאה משום גדה, היינו משום דכיון דהיה בחזקת בדוק קלת מחלה, כמו שכתבנו שם התוספות [שם ע"ג ד"ה בעד] ורמב"ן [מחזיקי טהרה ד, א ד"ה נדקה] בתורת הבית הארון [שם יט, כ], הוה לרבי כאילו ראתה בצירור דם על העד אחר הבדיקה והיא טמאה מן התורה, אבל אין לה קיימא לן כרבי, אלא כרבי חייל דלא טמאה אלא משום כחם, ואם כן היאך נחלוכו בינו לבחם. גם הטור [עמוד ק"ד] בשם הר"ש [גנה פ"ב סימן ב] כתב בהדיא בעד שאינו בדוק דסעיף ל"ו שטמאה כשאר כחם, ואם כן צריך הוא שדין קינחה בעד שאינו בדוק ודין מלאה כחם שוין, ששניהם טהורים בלקחה מן השוק, וכמו שזכרנו בסעיף ל"ו בשם הרשב"א, וזה ראייה ברורה, ודין דסעיף ל"ו דהיינו שהוא קלת בחזקת בדוק טמאה אפילו במלאה כחם. ועוד ראייה מסוף סימן זה סעיף נ"ד, דאינו בדוק לא הוה רק כמו כחם, וכמו שכתבתי שם [פ"ק מא]. וזה צריך ופשוט לפענ"ד: (ל) בדקה חלוקה כו'. קשה, בדקה הראשונה למה לי כיון שמלאה טהורה אחר ההפשטה. ובדרישה [אות יט] הניחו בל"ע. ומו"ח ז"ל [ב"ח עמוד ק"ב דיבור ראשון] פירך דנמכוין לדיוקא, דאם לא מלאה טהורה אחר הבדיקה [מ] לא מהני ליה הבדיקה שקודם לליבשה. ואם נמכוין הטור לזה, מה לו לעורר לזה, הא כתב בהדיא אחר כך [עמוד ק"ד] כל היכא ששניהם שוין מלאה טמאים. ובפרישה [אות טו] פירש שמלאה טהורה קאי על הטהרה ולא על החלוקה, ואמרינן כיון ששניהם שוין מלאה טמאים, מוקמינן לה אחזקה, ואף על פי שגם השניה מולאת עצמה טהורה אחר הפשטה, מכל מקום אמרינן כאן נמצא כאן היה [מ]. ודברים תמוהים כתב, דדבר פשוט בכל סימן זה דאם שניהם שוים לא אמרינן כאן נמצא כאן היה. והגרא"ה ערך ד"ה למהרי"ק ש

סוף סעיף יח [בחזקת בדוק]. איכה עד שאינו בדוק לה כל שטמאו ממקום מוצא אלא שלא נדקה ממחלה אבל אם נטלו ממקום המורה אינה חוששת לכחם הנמצא בו והוא הדין אם קנחה בעד המונח לה בצד: סוף סעיף יח [ב"א בדריקה]. אין תוספת לכתמים נבגדים אלא נבגדים הכדוקים:

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

סב שפתי כהן

יורה דעה קפח הלכות נדה

טורי זהב

י. בביי [עמוד מד ד"ה ונראה] רחב כו מדין לא ממנה לזרע בריה כמין קליפות דכעיקר שאמר זה:

י. טור עמוד מד; חוספות שם כ"א ד"ה לפלוג; רש"י צמורת הנית בית ז שער ג. ג. ר"ש שם סימן ג. יא. עיי' בסוף השקמה [ב"י עמוד מד סוף ד"ה כהן הרשב"א]:

י. טור [עמוד מד] מהא דקיימח לן כרבי יהושע בבב"א שם דף כ"א ע"כ [חוספות שם; רש"י שם; ר"ש שם; סימן ג. וכן נראה מדברי הרשב"א שם שער ו, כו, ב; רמב"ן הלכות נדה פ"ג הלכה ו.:

י. געיל דרבי יוסי ברבי חנינא מרבי אלעזר ופשיטא, שם דף כ"ב ע"א; י. משנה שם דף כ"א ע"א. ופירוט יתמוזין יתמוזין:

טו. ר"ב געיל שם ולא נפשיטא ולחומרא [רש"י שם פ"ג סימן ג. רש"י מורה הנבוכים ז שער א ג. א; רמב"ם אשירי גי'א ה. ד.]:

טז. מיימרא דרבי לוקס שם דף כ"ב ע"ב וכתנא קמא בבב"א שם: ק"י. בבב"א שם ע. ג. א. כיון שמעון בן גמליאל; הר"ש שם; רש"י שם ג. ז. כש רבי מנאל; רמב"ד בבב"א הנפש שער הפרישה סימן א הלכה ז.:

י. הר"ש שם [גיה פ"ג סימן ג] כש היעשור [ס"י הלכות משנה שער ז מ. ד] וכן כתב הרשב"א צמורת הנית [שם; רמב" ירום נתיב טו ח"י רבב בן ית. שם נכב בן בבב"א וכתנא קמא [רש"י שם; ר"ש שם; רמב"ם אשירי גי'א ה. ד.]:

יע. הרשב"א צמורת הנית [שם ז שער א ג. ב] וכן כתב הרב המגיד בשמו בפרק ה' [מאשירי גי'א הלכה ז.]:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

ה. ב"י [עמוד מד ד"ה ונראה] רחב כו מדין לא ממנה לזרע בריה כמין קליפות דכעיקר שאמר זה:

י. דת"ל כו' ומחמת מכה היא. עיין במשנות מהר"מ מלובלין סימן קי"א: יא. והוא שהט"ל כו' כדנפקין ציולא ממנה לזרע בריה כמין קליפות או שערות כו'. ומיהו אפשר דשאני הכא שהיה ניכר בהן שהיו חמיכות בשר, אלא שהיה צמחן דס,

עכ"ל ב"י [עמוד מד ד"ה ונראה]. וזכרתי משה [אוח ב] כתב, ולפי מה שכתבתי דמייירי כאן לידוע היה שנעקר המקור שלה, אם כן גם כאן אין דברי הב"י נכונים, דאף בלא בדיקה היה ידוע שאין זה דם קפוי רק שהמקור נעקר, ולא הוצרך להמיר אלא שלא נאמר דזה עלמו דרך ראייה היא, כן נראה לי, ע"כ: יב. דומיא

דשפופרת. דק שנדקין, כדלקמן סוף סימן זה, כן כתבו ב"י [עמוד מד ד"ה ודוקא; עמוד מד ד"ה כהן הרשב"א] וזכרתי משה [אוח ג] ושאר אחרונים: יג. בצורת בריה. ואם יש לחוש משום ולד, עמאל לידה גם כן משום טומאת נקבה, אפילו לא הייתה צמחית מעונתה, כדלקמן סימן קל"ד סעיף ט':

יד. וסתם פושרים אינן המין יותר פחמימות הרוק. וזה כלל גדול, עכ"ל הרמב"ם [גיה כג, ב ד"ה ממעכו צדוק]. משמע דכלל מקום שהזכר נש"ס פושרים

היינו כחמימות הרוק: טז. אבל אם יש עליהם כו'. ולא דמי לדלעיל סעיף (ב') [ג] דאם ראה דם בחמיכה אפילו מבוקעת טהורה, דהתם הדם הוא צמחן החמיכות אלא שהוא בבקעים, מה שאין כן הכא שהלחות הדם הוא על גבי החמיכות, כן כתב בספר מעדני מלך שם [דברי ממונות פ"ג אות ד.]: טז. ודוקא כו'. ז"ע דלא נמצא כשום פוסק למחלק הכא בין שעת וסת או לא. ולא דמי לדלעיל סימן קפ"ו סעיף ה',

דהתם כיון דרואה דם להדיא לא חליטן במחמה בשעת וסתה, מטעם דאם לא כן לא מהיה טמאה לעולם, אבל הכא הרי אינה רואה דם אלא דברים יבשים, והלכך אפילו בשעת וסתה טהורה, ול"ע. שוב מלאתי בספר אפי רבדני דף פ"ע ע"ב [שער זא אוח ו] ח"ל, ולי נראה כיון שעיקר הטעם לאינו דם רק צריה, טהורה אף בשעת וסתה, דאף גזי דם מכה סנירא לכו להרמב"ם [אשירי גי'א ה. מ. ד] ורש"י [צמורת הנית בית ז; סוף שער ד] דטהורה אף בשעת וסתה, דקיימח לן [גיה טז, א] וסתמו דרבנן, וכל שכן כהאי גווג דטהורה לכו"ל ע"למא: יז. ויש אומרים כו'. וזכורשלי ריש פרק המפלת [גיה ריש פ"ג] מוכח להדיא כשצ"א הרשונה, וממהני על מה נמחטבו הגדולים בזה. גם לישנא דש"ס [גכ, ב] אי הכי בשלא נימחו נמי כו', נמי משמע הכי, ע"ש:

ערך לחם למהריק"ש

סוף שפתי ה' החורף כו'. משערין בחמימות הרוק: שם כהן [שפ"מכבן בצפרניו]. מעמכו על האפון ולא נמטה צידוע שאני דם:

ביאור הגר"א

[יב] ושו"ת והוא כו'. כמו בסעיף ד': [ג] אבל חתיכה כו'. כמו שכתוב בסעיף ו': [יד] [שפ"ח] כחך מפת צעה. שם [גיה כב, ב] בעיא דלא איפשיטא, ולחומרא: [טז] ויהיו הרים כו'. פלוגתא שם ב"י א', ופסקו רבינו חננאל ורא"ש שם פ"ג סימן ג. וישאר פוסקים כרבי שמעון בן גמליאל: [טז] ושיעור כו'. ממה שאמרו בתולין ג"ה ב' בקייטא כו' בסיתוא כו', אלמא שרין הן: [יז] ואם שהפעין ר"ל, לא מיבעיא מנהר שהוא בלאו הכי אינו צונן, דדוקא מעיינות צוננין הן כימות החמה. ועיין ברא"ש שם: [יח] [נהני] וסתם פושרים כו'. ממה שאמרו שם [גיה כב, ב] כן מאי בניניהו כו': [יט] ואם מעטן וכו'. אפילו לרבן שמעון בן גמליאל, וכל שכן לתנא קמא: [כ] [שפ"ח] בשה דברים אטורים כו'. כמו שאמרו בריש פרק ה' [גיה מ. א] ומטמאין בכל שהוא אפילו כו': [כא] [שפ"ח] בשה דברים אטורים כו'. ממה שאמרו שם ב"י ב' במתניתין אבל הווב כו' ואם יכולין כו', משמע דרישא בכל ענין, ואמרינן שם בגמרא אפילו יבש מעיקרו. ועוד, מדאמרינן שם כ"א א' לא טימא ר' יהודה אלא כו', ואם איחא תבדוק כו'. ועוד,

ממש כמו שזכרתי, ואין כאן שייכות לדם מכה כלל. ולפי זה אפילו הוא בשעת וסתה מותר זה הדין, כיון שראייתה משונה. וכן משמע מלשון רמ"א בסעיף ה' שכמעט שם דוקא שלא בשעת וסתה כו', וכאן לא כתב כלום. אלא שמו"ם ז"ל [ב"י עמוד מד ד"ה ונראה] כתב דדין זה אינו מותר אלא בין וסת

לזרע. ועוד חלק על רמ"א והחמיר שלריך שחזקו עלמה בשעה שפול המקור לזרע החיון והיא טהורה ואחר כך מראה דם כו'. ואינו רואה שום חילוק בין שעת נפילה לאחר נפילה בזה. ומו, דמה שיעור יש ליתן בזה אימתי מקרי בשעת נפילה או אחריה, והנראה לענ"ד כתבתי:

(א) דומיא דשפופרת. פי' דק שנדקין, וכמו שכתב סוף השקמה: (א) שום דה"ח דם כו'. ולא שייך כאן אף לרכה של אשה לראות כקד, דכאן ודאי אמרינן כיון דיש דם, מוכח דגם הנהו דם דם אע"פ שלא נמוחו. ועוד, דאפשר דלכמה של אשה לראות לפעמים כן:

אלו כך הוא שיעור פושרים בימות החורף: הגה יד [י"ח] וסתם פושרים אינן צמחן יותר מתמימות הרוק: ואם הם קשים כל כך שאינם נמוחים בתוך מעת לעת טהורה י"א אפילו אם הם נמוחים על ידי מיעוץ שפ"מכבן בצפרניו: הגה [י"ח] וסתם מעטן בצפרניו [גיה כג, ב] ולא נמוחו טהורה ואינו נריך לצדוק על ידי שריה:

ה' [ג] במה דברים אמורים שאם לא נמוחו טהורה בזמן שהם יבשים גמורים שאין עמהם דם כלל פ"ג [ג] אבל אם יש עליהם (ז) שום לחלוה דם טמאה: הגה [ג] והוא הדין אם נממעכו או נמוחו קמחן, וקמחן לא נמוחו דעמאלה. [י"ח] מיהו נראה לי דאם נדקה שלש פעמים כל מה שראתה ולא נמוחו כלל שוב אינה לריכה לצדוק מה שהיא רואה אחר כך כדרך זה שהרי הומוקה שדברים אלו אינן דם רק גזים ממה שגופה פ"ג [ג] ודוקא כהאש שיש לה [ג] וסתם ושלל בשעת וסתה כמו שכתבתי גבי מכה לעיל סימן קפ"ו [ג]:

ו' [כא] במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה במפלת במין קליפות ושערות אבל חתיכת דם אף על פי שקשה ואינו נמוח טמאה [ג] יז (א) [בב] [ג] ויש אומרים שגם לזה צריך בדיקה בשרייה [ג] אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה דק שברקים:

ז' [כא] במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה במפלת במין קליפות ושערות אבל חתיכת דם אף על פי שקשה ואינו נמוח טמאה [ג] יז (א) [בב] [ג] ויש אומרים שגם לזה צריך בדיקה בשרייה [ג] אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה דק שברקים:

ערך לחם למהריק"ש

סוף שפתי ה' החורף כו'. משערין בחמימות הרוק: שם כהן [שפ"מכבן בצפרניו]. מעמכו על האפון ולא נמטה צידוע שאני דם:

ביאור הגר"א

מדתן במתניתין חטיל למים כסיפא, משמע דברישא בכל ענין טימא רבי יהודה, תורת הבית [בית ז סוף שער א]. ועוד נראה לי ממה שאמרו שם [כב, א] אי הכי כי לא נימחו נמי, מרקאמר אי הכי משמע דרכיב הדין כן [וכן כתב הר"ן סי' י. וכן הוא בספר האשכול]: [כב] ויש אומרים כו'. ממה שאמרו שם ב"י כ' ואימא (ה"י) [הני מילין] כו', וחו כו' יהיה כו', אלמא חד דינא להו. ועיין ברא"ש שם פ"ג סימן ג. [כב] אם היא כו'. רמב"ם שם. ולפתיחת הקבר לא תיישין לדברים קטנים כאלו. וכן כתב בתורת הבית [שם]. והביאו ראה מדפריך שם בגמרא [גכ, ב] וליפליג נמי ר' יהודה כו', ולא פריך ארישא כמין קליפה כו', ועיין חוספות שם ד"ה ליפליג כו'. וכתב ב"י [עמוד מד סוף ד"ה כתב הרשב"א] דשיעור חתיכה קטנה לא ידעין, ומיהו כיון דבשפופרת חזוין דטהור, הכי נמי בחתיכות כעין שפופרת. וכן כתב הטור [שפ"ח מר]. וכתב ב"י [שם] דשפופרת עצמה לא ידעין, לכן משערין קנה דק כו': [ליקוט] אם היא חתיכה כו'. שאינו מפורש שיעור החתיכה לפתיחת הקבר. אבל בפרק ז' דאהלות [שפ"ח ד] אמרינן אין לנפלים כו' [ג"כ].

ממש כמו שזכרתי, ואין כאן שייכות לדם מכה כלל. ולפי זה אפילו הוא בשעת וסתה מותר זה הדין, כיון שראייתה משונה. וכן משמע מלשון רמ"א בסעיף ה' שכמעט שם דוקא שלא בשעת וסתה כו', וכאן לא כתב כלום. אלא שמו"ם ז"ל [ב"י עמוד מד ד"ה ונראה] כתב דדין זה אינו מותר אלא בין וסת

לזרע. ועוד חלק על רמ"א והחמיר שלריך שחזקו עלמה בשעה שפול המקור לזרע החיון והיא טהורה ואחר כך מראה דם כו'. ואינו רואה שום חילוק בין שעת נפילה לאחר נפילה בזה. ומו, דמה שיעור יש ליתן בזה אימתי מקרי בשעת נפילה או אחריה, והנראה לענ"ד כתבתי:

(א) דומיא דשפופרת. פי' דק שנדקין, וכמו שכתב סוף השקמה: (א) שום דה"ח דם כו'. ולא שייך כאן אף לרכה של אשה לראות כקד, דכאן ודאי אמרינן כיון דיש דם, מוכח דגם הנהו דם דם אע"פ שלא נמוחו. ועוד, דאפשר דלכמה של אשה לראות לפעמים כן:

אלו כך הוא שיעור פושרים בימות החורף: הגה יד [י"ח] וסתם פושרים אינן צמחן יותר מתמימות הרוק: ואם הם קשים כל כך שאינם נמוחים בתוך מעת לעת טהורה י"א אפילו אם הם נמוחים על ידי מיעוץ שפ"מכבן בצפרניו: הגה [י"ח] וסתם מעטן בצפרניו [גיה כג, ב] ולא נמוחו טהורה ואינו נריך לצדוק על ידי שריה:

ה' [ג] במה דברים אמורים שאם לא נמוחו טהורה בזמן שהם יבשים גמורים שאין עמהם דם כלל פ"ג [ג] אבל אם יש עליהם (ז) שום לחלוה דם טמאה: הגה [ג] והוא הדין אם נממעכו או נמוחו קמחן, וקמחן לא נמוחו דעמאלה. [י"ח] מיהו נראה לי דאם נדקה שלש פעמים כל מה שראתה ולא נמוחו כלל שוב אינה לריכה לצדוק מה שהיא רואה אחר כך כדרך זה שהרי הומוקה שדברים אלו אינן דם רק גזים ממה שגופה פ"ג [ג] ודוקא כהאש שיש לה [ג] וסתם ושלל בשעת וסתה כמו שכתבתי גבי מכה לעיל סימן קפ"ו [ג]:

ו' [כא] במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה במפלת במין קליפות ושערות אבל חתיכת דם אף על פי שקשה ואינו נמוח טמאה [ג] יז (א) [בב] [ג] ויש אומרים שגם לזה צריך בדיקה בשרייה [ג] אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה דק שברקים:

ז' [כא] במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה במפלת במין קליפות ושערות אבל חתיכת דם אף על פי שקשה ואינו נמוח טמאה [ג] יז (א) [בב] [ג] ויש אומרים שגם לזה צריך בדיקה בשרייה [ג] אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה דק שברקים:

ערך לחם למהריק"ש

סוף שפתי ה' החורף כו'. משערין בחמימות הרוק: שם כהן [שפ"מכבן בצפרניו]. מעמכו על האפון ולא נמטה צידוע שאני דם:

ביאור הגר"א

מדתן במתניתין חטיל למים כסיפא, משמע דברישא בכל ענין טימא רבי יהודה, תורת הבית [בית ז סוף שער א]. ועוד נראה לי ממה שאמרו שם [כב, א] אי הכי כי לא נימחו נמי, מרקאמר אי הכי משמע דרכיב הדין כן [וכן כתב הר"ן סי' י. וכן הוא בספר האשכול]: [כב] ויש אומרים כו'. ממה שאמרו שם ב"י כ' ואימא (ה"י) [הני מילין] כו', וחו כו' יהיה כו', אלמא חד דינא להו. ועיין ברא"ש שם פ"ג סימן ג. [כב] אם היא כו'. רמב"ם שם. ולפתיחת הקבר לא תיישין לדברים קטנים כאלו. וכן כתב בתורת הבית [שם]. והביאו ראה מדפריך שם בגמרא [גכ, ב] וליפליג נמי ר' יהודה כו', ולא פריך ארישא כמין קליפה כו', ועיין חוספות שם ד"ה ליפליג כו'. וכתב ב"י [עמוד מד סוף ד"ה כתב הרשב"א] דשיעור חתיכה קטנה לא ידעין, ומיהו כיון דבשפופרת חזוין דטהור, הכי נמי בחתיכות כעין שפופרת. וכן כתב הטור [שפ"ח מר]. וכתב ב"י [שם] דשפופרת עצמה לא ידעין, לכן משערין קנה דק כו': [ליקוט] אם היא חתיכה כו'. שאינו מפורש שיעור החתיכה לפתיחת הקבר. אבל בפרק ז' דאהלות [שפ"ח ד] אמרינן אין לנפלים כו' [ג"כ].

הרב שלמה זלמן אויערבאך

הצעה לתקנת נשים בעניני נדה

א.

א) כידוע יש הרבה אנשים שלא זכו להפקד בפרי בטן אשר לדעת הרופאים עיקר הסבה למניעת ההריון הוא מפני שאותם הימים האחדים שהאשה מסוגלת להתעבר בהם מודמן אצלה תוך הימים שהיא עדיין בנדותה הואיל ואין הנשים טובלות אלא לאחר י"ב יום מתחלת הוסת, ולכן מרוב עצבונם נפשם לשאול הגיעו ומבקשות התרה להקדים טבילתן בימים אחרים. הנה לענין התמשה ימים שממתינים משום חששא דפולטת כמבואר בשו"ע סי' קצ"ו שהרמ"א מחמיר מאד בזה, עיין בשו"ת דובב מישרים סי' ח' שהסכים להתיר באשה שיש לה וסת קבוע דכיון שהבעל חייב לפרוש ממנה בעונה הסמוכה לוסת, וגם נוהגים לפרוש ביום הראיה והלילה הקודמת כחומרת האו"ז, לכן יש לחשוב את הששה עונות מזמן הפרישה סמוך לוסת, ויכולה משום כך להתחיל למנות ימי טהרתה מיום החמישי עיי"ש. ואף גם לאשה שאין לה וסת קבוע איכא שפיר תקנתא אחריתא שלא טהר עצמה מטומאתה של הוסת הקודם עד לאחר הוסת הבא, וכיון שבתחלת הוסת השני היא עדיין בנדותה מחמת הראיה הקודמת תו ליכא כלל חששא דפולטת כיון שהיא נדה ואסורה בתשמיש, וכמו שהרואה דם בתוך ז' נקיים פוסקת תיכף באותו יום בטהרה ומתחלת למנות מיום המתרת ז' נקיים כך יש להקל גם כאן, ואע"ג שהמנהג הוא להתמיר גם בכלה לפני חופתה שלא תתחיל לספור ז' נקיים עד יום ה' או ו' לראיתה אע"פ שאין לה בעל והיא גם בנדותה מחמת הראיות הקודמות * מ"מ כדי שלא להוציא אשה מבעלה וכן משום מצות פו"ר אפשר ודאי להקל בכה"ג, עיין בפת"ש סי' קצ"ו ס"ק ט"ז וגם עיי"ש בס"ק ט"ז מהשלי"ה להקל, וגם אפשר מפני הלחץ והדחק למצוא עוד דרכים אחרות להקל ולסמוך על הב"י לפוטרו

* תמיהני טובא על הגאון העצום מוהר"ח הכהן ראפעפארט ז"ל שכתב בספרו סי' מ"א שהוא חושש להורות היתר בכלה שראתה ממש דם שתפסוק ביום ד' ותתחיל לספור מיום ה' רק בכלה שלא ראתה ואינה צריכה למנות ז' נקיים אלא משום חשש הימור הייתי מתיר לספור מיום ה' הואיל ודמיה לדין כלה המתחלת לספור אחר ביאה ראשונה של בתולים שפסק מהר"ל מפרג לספור מיום ה' עב"ל, והוא פלאי, הרי מפורש פסקו בשו"ע ריש סי' קצ"ד שמונה ז' ימים ממחרת יום התביעה ואינה צריכה אפי' הפסק טהרה עיי"ש בש"ך ואין כתב שצריכה להמתין ארבעה ימים.

הצעה לתקנת נשים בעניני נדה

קלה

לגמרי מעיקר חיוב זה של המתנת ה' ימים וכדחזינו בחת"ס חיו"ד סי' קע"ט שסובר דבכה"ג שיש לחוש לגירושין אפשר להקל ולא להצריך כלל שום המתנה היכי דיודעת ברור שלא שימשה סמוך לוסתה וסובר דמיד כשפסקה לראות תוכל תיכף להפסיק בטהרה ולמנות מלמחר ז' נקיים עיי"ש, ועיין גם בשו"ת רע"א סי' ס' בשם הרשב"א דבמידי דרבנן היכי דפליג יחיד ורבים אמרינן כדאי הוא פלוני לסמוך עליו בשעת הדחק, וכ"ש הכא שאין לחשוש לדעת הרמ"א ואפשר שפיר לסמוך על מרן הב"י שפסק דלא גזרינן לא שימשה אטו שימשה, ובפרט שאין זה דעת יחיד אלא כן סוברים כמעט כל גדולי הפוסקים דאם לא שימשה אינה צריכה להמתין כלום. L

ב) אך מה נעשה עם אותן נשים שראיתן נמשכת אצלן כמה ימים ואינן יכולות כלל להטהר ולהפסיק בטהרה לפני חמשה או ששה ימים, והן אמנם דלפי מה דקיי"ל שאין האשה נעשית זבה אלא בתוך י"א יום הסמוכים לו' ימי נדה שראתה דם בתחלתן, נמצא דמדינא דאורייתא אם לא ראתה יותר מה' או ו' ימים יכולה שפיר להפסיק בטהרה ביום ז' ולטבול בלילה ח' לנדותה אם עברו עליה לפני הוסת י"א ימים נקיים שלא ראתה בהם דם וכיון שגם עכשו לא ראתה יותר מז' ימים היא רק נדה ולא זבה [ומבואר שאף להרמב"ם אם יש לה וסת קבוע גם הוא מודה דבכה"ג היא רק נדה ולא זבה] אבל כיון דמה שאמר ר' זירא בנות ישראל התמירו על עצמן שאפילו רואות טפת דם כחרדל יושבות עליה ז' נקיים אמרו עלה בגמ' ברכות ל"א ע"א שהיא הלכה פסוקה, פשוט הוא דא"א כלל להקל גם במקום צער גדול ואף גם בכה"ג דאיכא נמי מצוה רבה של פו"ר ושבת שגם האשה חייבת בה, ואפילו במקום שיש חשש של הוצאת אשה מבעלה אי אפשר כלל להקל לעבור על הלכה פסוקה זו, ועיין במהרש"ם ח"א סי' ז' שנתן דוגמא לכך ממה שמוציאין אשה מבעלה מחמת חשש של רואה דם מחמת תשמיש דאיסורו הוא משום דחשיב כעונת הוסת אע"ג דוסתות רק מדרבנן, ואף דיש לחלק דשאני התם דכיון דחיישינן שמא יכשלו שניהם באיסור נדה דאורייתא לכן אין שום טעם וסברא להקל גם במקום צער גדול של הוצאת אשה מבעלה, משא"כ הכא הרי ליכא כלל שום חשש שיבואו לידי איסור תורה, ומוכח הוא חילוק זה שאמרנו מהא דהיוצא לדרך מותר לפקוד אשתו סמוך לוסת ואילו ברואה מחמת התשמיש אסור, והיינו כדאמרן דמהיכ"ת נתיר להם איסור וסתות ונגרום להם להכשל ח"ו כל ימיהם באיסור כרת משא"כ ביוצא לדרך שהוא רק פעם אחת, מ"מ בנד"ד נלענ"ד דכמו שאין להתיר טבילת נדה במים שאובין הפסולין רק מדרבנן, או לטבול עם חציצה של מיעוט המקפיד דחוצץ רק מדרבנן, דודאי אסור גם בכה"ג דאי אפשר כלל בענין אחר ואיכא צערא טובא וה"נ גם כאן, וכעיי"ז מצינן בגמ' נדה דף ע' ע"ב דמשום טעמא דאין מביאין קדשים לבית הפסול אע"ג שהוא רק מדרבנן נשאר

← פ"ג ד' ע"ג
ה"ל ע"ג
ה"ל ע"ג

אדם טמא כל ימי חייו ומתבטל כל ימיו מכל המצוות הנוהגות רק בטהורים, וא"ג דחזינן בגמ' נדה ס"ז ע"א דהך חומרא דר' זירא קרוי רק בשם מנהגא, וגם מוכח שם דאפי' באשה שראתה ג' ימים בימי נדתה שכבר התקין רבי לישב ז' נקיים, אף גם זה אינו נקרא אלא בשם מנהג וגם על זה אמרו שם בגמ' היכא דאחמור אחמור והיכא דלא אחמור לא אחמור, וחזינן נמי בתוס' שבת י"ג ע"ב שהיו רגילות לטבול בסוף ז' לראיתן דטהורות הן מדאורייתא בהך טבילה, ומבואר שם ברמב"ן וברשב"א שנהגו כן משום תקנת טהרות שלא יטמאו בניגעתן, [נלענ"ד דבפעם ראשונה שפיר מברכת על הטבילה כיון דמהני ודאי לטהרות, אך גם בפעם ב' אע"ג דיש מקום לומר דכיון שרק כ"ספק" זכות שוינתו רבנן אפשר דאינה מברכת מספק אפי"ה נ"ל פשוט דמברכת שפיר גם בטבילה שניה] והיינו משום דרבי זר' זירא לא השוו לגמרי תקנתם לדאורייתא, אבל מ"מ חזינן מהתם דאע"ג שאותו תלמיד רק הקיל לעצמו בחומרא זו שהיא רק מדבריהם אפי"ה ראה מה עלתה בו.

ג) הן אמנם שלכאורה ה"ו נלענ"ד כיון דהך דרבי זר' זירא אינו אלא מדרבנן מסתבר שאם אשה מצאה כתם [דחזין מזה שטומאתו רק מדרבנן גם אינו אלא ספק ונפישו רבואתי דס"ל הטובלת מחמת כתם נכון שלא תברך על הטבילה עיין פת"ש סי' קצ"ד סק"ב ובטהרת ישראל סי' ר"ן] או ראתה דם שהוא ספק אדום ספק ירוק — בכה"ג שהחסרון ידיעה הוא לכל העולם — ביום ז' לראיתה שהוא ביום א' או ב' לספירת נקיים, כיון דלגבי דאורייתא אין כאן שום ספק שהרי אפי' אם הדם הוא ודאי מגופה והוא ממש דם נדה אפי"ה יכולה שפיר להפסיק בו ביום בטהרה ולטבול בערב כיון דמדאורייתא היא נדה ולא זבה ונמצא שכל הספק נולד לנו רק בדרבנן [ודוחק לומר דחשיב כנולד בדאורייתא בגלל הספק אם הייבת להפסיק פעם שניה בטהרה כיון דבלא"ה רגילין לבדוק פעמים בכל יום] לענין תקנת רבי וחומרא דר' זירא והיינו צריכים לומר בכה"ג ספיקא דרבנן לקיולא, ובפרט שגם בגמ' נדה ס"ז ע"ב מבואר דרק "ספק" זכות שוינתו רבנן ולא ודאי זכות, ואעפ"כ מעולם לא שמענו להקל, ואדרבה איפכא מצינן דבג' ימים הראשונים של הנקיים מחמירים יותר בכתמים, ולא אמרינן שביום א' וב' ראוי יותר להקל מפני זה שעיקר הספק נולד רק בדרבנן, ואע"ג דמצינן שהרמב"ם סובר שחומרא זו של ר' זירא אינה נוהגת בכתמים, ומצינן נמי להרו"ה בבעל הנפש שער הספירה והבדיקה שכתב שם בהשגה ב' "שבזמן הזה שלא תחמירו בנדה אלא ממנהג בנות ישראל שמכינן אדרב דאמר סופן אע"פ שאין תחלתן ודוקא בנדה אבל לא בזבה", ויש הבדל להלכה בין אשה שראתה ז' ימים ובין ראתה עשרה ימים רצופים דאז לא סגי בסופן בלי תחלתן [ועיין גם בדברי חמודות בסוף מס' נדה אות ל"ה] וגם הזכרנו לעיל מהרמב"ן והרשב"א דמעיקרא לא תיקנו לעשותן כזכות אלא לבעלה בלבד ולא לענין טהרות וקדשים, ומצינן נמי בהרבה מקומות שהזכירו קצת להקל

בנשי דידן שהן זכות רק מחומרא, מ"מ בנד"ד פשוט הוא דאין שום מקום להקל, וחזינן נמי בכת"ס הנ"ל סי' קע"ט באשה ששינתה וסתה ועד שהראשונה פקודה שניה ממהרת לבוא עי"ש שמתיר לפקוד בעונה הסמוך לוסת ועוד כמה קולות, ולא העלה כלל על דעתו הרחבה דמשום מצות פו"ר וכדי שלא תתגרש מבעלה יהא אפשר להקל שלא תחמיר בחומרא דרבי זר' זירא, ועיין גם בפת"ש סי' קפ"ד סק"ד שהביא כן מהתפארת למשה וכן הוא בס"ט שם ובעוד גדולי אחרונים ואף אחד מהם לא הזכיר כלל לצדד ולהקל שלא להתנהג בכה"ג בחומרא דר' זירא, ונראה דדמי הך מלתא ליו"ט שני דאע"ג שהוא רק מחמת ספק ובזו"ז אינו אלא משום מנהג אבותינו בידינו, אפי"ה כללא הוא דכל מה שאסור בראשון אסור בשני ואין חילוק ביניהם אלא לענין מת ורפואה בלבד, ועיין ביו"ד סי' קנ"ז שהביאו הרע"א והפת"ת מהרדב"ז ז"ל שכתב דחייב אדם לכבדו כל ממונו כדי שלא יכשל באיסור דרבנן אפי' בשמנו של גיד דלא אסור אלא לפי שישראל קדושים הם ונהגו בו איסור, ומצינן נמי כע"ז לענין גבינות עכ"ל דכיון שמחמת הספק עשאוהו חכמים כודאי ואסרו אף אם יודעים ברור שהעמידוהו בעשבים תו לא מיקרי כלל ספק דרבנן, וכמו"ש הש"ך בסי' ק"י בדיני ס"ס אות י"ח דעשאוהו חכמים כאילו "ראינו להדיא שהועמדו בעור קיבת נבלה, וה"ג גם כאן הרי גם אם יודעים ברור שהיא נדה ולא זבה אפי"ה תחמירו וגזרו לעשותה ממש כזבה גדולה, אך הלום מצאתי בשו"ת גליא מסכת שמצדד לומר בחי"ד סי' ד' דעיקר מימרא דר' זירא — לא הוי מתקנות חכמים אלא בנות ישראל המה תחמירו על עצמן חומרא זו מעצמן — ולפיכך ראוי לומר בפשיטות על ענין חומרא דר' זירא דבכל נפטרין הימנה היינו בכל ענין ובכל מקום שיש איזה צד לצדד ולהקל יש להקל", ועיין גם במאירי ברכות ל"א ע"א שמחלק דין נדה לג' סוגים א) נדה דאורייתא, ב) נדה של חכמים היינו תקנת רבי, ג) נדה של בנות ישראל, ומשמע נמי מדבריו דקיל טפי מדרבנן, אלא שאעפ"כ מסיים שם דחכמים קבלוה וקיימו את דבריהם ועשאוהו כהלכה פסוקה שאין עליה תשובה, ולכן נלענ"ד כדאמרן שגם בנד"ד אין להקל וצריכין ודאי להתנהג בחומרא דר' זירא.

ב.

← (ד) ברם נלענ"ד תקנה אחרת לאותן נשים אשר נפשו בשאלתן להקדים טבילתן, והוא שתלבש האשה יום או יומים לפני הוסת שפופרת של גומי דק על פי המקור ויהי' סגור ומהודק היטב על פי המקור באופן שאפי' טפת דם פחות מכחדל לא תוכל לצאת מחוץ לשפופרת, והקצה השני של השפופרת יהי' פתוח ונמשך עד חוץ לגופה ממש באופן שכל הדם היוצא מן האשה לא יגע כלל בבשרה

שבפנים ושכבית החיצון אלא יצא כולו מהמקור עד חוץ לגופה אך ורק דרך השפופרת, ולאחר שתרגיש ותדע ברור שכבר פסקה לראות דם תגב היטב בהירות רבה את תוך השפופרת, ואח"כ תסיר את השפופרת ותוציאנה מגופה באופן שלא יהי' שום צל של ספק שמא יצאה טפת דם מהשפופרת לתוך הגוף, וכאשר יעברו ז' ימים מתחלת ראייתה תפסיק בטהרה כנדה דאורייתא ותטבול מספק בלי ברכה בליל יום ח' ותהי' טהורה מיד. והתייעצתי עם רופא מומחה ומפורסם ואמר לי שהוא יכול וגם מוכן לסדר מכשיר כזה שנוכל להיות בטוח בכל אותם הדברים שהוכרנו, ועתה הנני לנמק ולבאר בע"ה דבר זה מהגמ' והפוסקים, והנני תפלה שלא אנשל ח"ו לומר על טמא טהור ויהי ד' בעזרי לומר על טהור טהור. [

במס' נדה דף כ"א ע"ב בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא הוואה דם בשפופרת מהו [הכניסה קנה חלול באותו מקום ונמצא בתוכו דם] בבשרה אמר רתמנא ולא בשפופרת [דם יהי' זוכה בבשרה שיצא דרך כותלי בית הרחם אין מפסיק] או דלמא האי בבשרה מיבעי ליה שמטמאה מבפנים בבחוץ [מאתר שיצא מן המקור לפרותדור והעמידו כותליה מיד היא מטמאה משא"כ בזב ובעל קרי אין מטמאין עד שתצא טומאתן לחוץ] אמר לי' בבשרה אמר רתמנא ולא בשפופרת דאי בבשרה מיבעי לי' שמטמאה מבפנים בבחוץ נימא קרא בשרה מאי בבשרה ש"מ תרתי, והא א"ר יוחנן משום רשב"י המפלת חתיכה קורעה אם יש בה דם אגור טמאה ואם לאו טהורה [ומאי שנא משפופרת] הכי השתא התם דרכה של אשה לראות דם בחתיכה [הלכך בבשרה קרינא ביה דמין במינו לא חייץ] הכא אין דרכה של אשה לראות דם בשפופרת. לימא שפופרת תנאי היא דתניא המפלת חתיכה אע"פ שמלאה דם אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה — שר' אליעזר אומר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה וחכמים אומרים אין זה דם נדה אלא דם חתיכה, תנא קמא נמי טהורי מטרה אלא דפלי פלוני [שיש בה שורות שורות ביקועים והדם שם] איכא בינייהו ת"ק סבר בבשרה ולא בשפיר ולא בחתיכה וה"ה לשפופרת [דת"ק לא מטהר לה אלא מגזיה"כ סבר האי דם טמא הוא ומשום חציצה היא טהורה ומשום גזיה"כ וה"ה לשפופרת כיון דטעמא משום חציצה הוא] והני מילי היכא דשיעא [חתיכה והדם בתוכה לא נגע] אבל פלי פלוני [והדם שם ונוגע ברחם] טמאה מ"ט בבשרה קרינא ביה, ואתו רבנן למימר אע"ג דפלי פלוני אין זה דם נדה אלא דם חתיכה הא דם נדה ודאי טמא ואפי' בשפופרת נמי [רבנן בתראי לא דייקי לישנא דקרא והא דמטהרי משום דלאו דם נדה הוא הלכך לא שנא בתוכה כי שיעא ולא שני פלי פלוני דנגע ברחם טהורה אבל שפופרת דם נדה היא טמאה דלא דרשינן בבשרה אלא לטמא בפנים בבחוץ] אמר אביי בשפופרת ט"ע לא פליגי דטהורה [דאין דרך הרואה בכך והרש"ל מחק דברים אלה והגיה דדייקנן לישנא דקרא] כי פליגי בחתיכה מר סבר דרכה של אשה לראות דם בחתיכה ומר סבר אין דרכה של אשה

לראות דם בחתיכה [כי פליגי בחתיכה ודפלי פלוני דת"ק סבר בבשרה למעוטי תוך חתיכה אבל דם הנראה בבקעים טמא דהאי בבשרה קרינן ביה ורבנן בתראי סברי אפי' פלי פלוני טהורה דאין זה דם נדה דאין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה] עכ"ל הגמ' עם פירוש רש"י ז"ל.

(ה) הרי מבואר דעת רש"י דאף שלפי הס"ד רק ר"א ממעט שפופרת משום חציצה מדרשא דבבשרה ואילו רבנן לא דרשי כלל בבשרה למעט חציצה, מ"מ לפי תירוצו של אביי דקיי"ל כוותיה מודו כו"ע דבשפופרת טהורה משום דדרשינן מקרא למעט חציצה ולא נחלקו אלא בחתיכה ובפלי פלוני דלא שייך כלל טעמא דחציצה וטעמייהו דרבנן דמטהרי הוא משום דסברי דאין זה דם נדה, אולם התוס' בד"ה כי הקשו על רש"י "דא"כ השתא אין דרך לראות דם בחתיכה לא הוי כהניא דאין דרכה לראות בשפופרת דהתם הוי דם נדות אלא שאין דרכה לראות באותו ענין" ולכן פירשו דלאביי לא נחלקו ר"א ורבנן אלא בחתיכה העשויה כמין שפופרת שחוצץ בין הדם והבשר דר"א מטמא משום דרק שפיר וחתיכה שמקיפים את הדם מכל הצדדים חייצי וכן שפופרת חייץ נמי מפני שאינו מינו אבל חתיכה כעין שפופרת אינה חוצצת ואילו רבנן סברי דכיון שאין דרכה לראות בענין זה גם חתיכה חוצצת, אבל בפלי פלוני כיון שהדם נוגע בבשר גם רבנן מטמאים, ועיי"ש בריטב"א ובתדושי הר"ן דגראה שסוברים כרש"י ומיישבים קושית התוס', אבל עכ"פ מבואר שגם להתוס' בשפופרת טהורה לכו"ע משום דחוצץ בין הדם והבשר, אולם הרמב"ן ז"ל ג"כ מקשה על רש"י כהתוס' ופירש משום כך דרבנן פליגי אר"א וסברי דדרכה של אשה לראות דם בחתיכה ולא טיהרו אלא מפני שאין זה דם נדה אלא דם חתיכה אבל היכא דהוי ודאי דם נדה כגון שמצאה בתוך החתיכה דם אגור טמאה, ואילו ר"א סובר אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה ולכן אף אם דם ממש כנוס בתוך החתיכה ג"כ טהורה משום דגם חתיכה הו"ל כשפופרת, ונמצא דאף שהרמב"ן מפרש בדיוק להיפך מפירוש התוס' מ"מ בראתה דם בשפופרת שאינו מין בשר גם להרמב"ן ז"ל מודו כו"ע דטהורה, והרשב"א ז"ל דוחה פירוש הרמב"ן ומפרש כעין שטת התוס' דפליגי בחתיכה העשויה כמין מרזב דלר"א גם חתיכה חוצצת ואילו לרבנן חתיכה אינה חוצצת דמין במינו אינו חוצץ אלא היינו טעמא דטהורה משום דאין זה דם נדה, ונ"מ היכא דהכניסה ידה בפנים והוציאה דם מן המקור דלר"א טהורה מפני שידה ג"כ חוצצת אע"ג דהוי בשר ואילו לרבנן כיון שהוא ודאי דם נדה אין בשר חוצץ דמין במינו הוא עיי"ש. גם בע"ס האשכול פירש בהל' נדה כהרשב"א וכתב נמי דאם הוציאה דם בידה דטמאה דמין במינו אינו חוצץ, וגם הוסיף דה"ה נמי אם יש בתוך החתיכה דם אגור שהחתיכה נראית ככלי המחויק דם שהוא ודאי דם נדה דאין החתיכה חוצצת מפני שהוא מין במינו עיי"ש, אבל מ"מ גם האשכול והרשב"א שפיר סברי דאם

דמיירי שהדם יצא אח"כ לגמרי לחוץ ואפי"ה היא טהורה ואי אפשר כלל לפרש כדבריו שכל הדיון הוא רק על אותו זמן מועט שהדם נמצא עדיין בתוך השפופרת כנגד בית החיצון, גם בהערות של המו"ל הרה"ג ר' אברהם סופר שליט"א כתב שלא מצא לו חבר בין כל הפוסקים שלפנינו, ולכן כדי שלא יהיו דבריו תמוהים וחתומים גלענ"ד לדחוק שנתכוין לומר דלא אמרינן שהיא טהורה אא"כ ראש השפופרת שלצד חוץ מגיע עד לבית החיצון שהוא מבין השיניים ולחוץ אשר אילו הדם היה יוצא מגופה כרגיל ומגיע עד לאותו מקום היתה נטמאת בכך משום דחשיב כאילו הדם כבר יצא ממנה, רק אז הוא דאמרינן שאם הגיע עד למקום זה דרך שפופרת הרי היא טהורה אפי"ה אם אח"כ יצא ממש הדם לחוץ, וכמו דאמרינן גבי מעשרות שאם הגיעו לעונה החיוב בפטור הרי הן פטורין לעולם. משא"כ אם השפופרת קצרה וראשה מגעת רק עד למקום שהוא עדיין מבין השיניים ולפנים, אע"פ שיציאת הדם מהמקור היתה דרך שפופרת אפי"ה טמאה, כיון דלאחר שהדם יצא מהשפופרת ונגע בבשרה הרי הוא עדיין מבין השיניים ולפנים אשר גם אם היה הדם יוצא מגופה כרגיל לא היתה עדיין נטמאת בכך, בכה"ג שפיר אמרינן דבשעה שהדם עובר אח"כ את הגבול שמבין השיניים ולפנים ויוצא לבית החיצון שפיר טמאה, וזה לא כהתת"ס בחיו"ד סי' קע"א שכתב השפופרת לאו דוקא אלא הוא הדין אם הכניסה טבעת קצרה לפי המקור באופן שתחוץ בין פי המקור לדם לא תיטמא, וטעמו הוא משום דסובר ששפתי פי המקור הוא המקום שגורם טומאה, ואילו המאירי סובר שבין השיניים לאו היינו שפתי פי המקור, ולכן סובר דבכה"ג שהשפופרת קצרה הרי היא טמאה, גם אפשר לומר שרצה המאירי לפרש את הגמ' גם לר"ל דפליג אר' יוחנן וסובר בדף מ"א ע"ב שאף אם יצא הדם דרך דופן ג"כ טמאה, ולדידיה פשוט הוא דה"ה נמי שגם בשפופרת טמאה כיון דלא בעינן כלל שיצא דרך ערותה וכך לי דרך שפופרת או דרך דופן, אולם כל זה דוקא לאחר שהדם יצא ממש לחוץ משא"כ לענין זה דדרשינן מבשרה שטמאת מבפנים כבתוך והיא טמאה גם בשעה שהדם הוא עדיין בבית החיצון לענין זה מצינו שפיר למידרש דבעינן דוקא בבשרה ולא בשפופרת.

7 (ז) המורם מכל האמור דאשה שראתה דם בשפופרת טהורה וכן פסק השו"ע בסי' קפ"ח סעיף ג' "הכניסה שפופרת והוציאה בה דם טהורה" ומפשטות דברי השו"ע וגם מפורש כתב כן בעל סדרי טהרה והתכמת אדם בכלל קי"ב בבית אדם אות ז' ועוד גדולי אחרונים דפשוט הדבר בלי שום חולק שטהורה האשה גם מדרבנן ואע"ג שגורו חכמים טומאה גם על דם שהאשה לא הרגישה כלל ביציאתו אשר גם זה נלמד בריש פ"ח דנדה מקרא דבבשרה עד שתרגיש בבשרה ואפי"ה גורו טומאה גם על כתמים, מ"מ בראתה דרך שפופרת לא גורו שום טומאה והיא טהורה ודאי גם מדרבנן, והרבה טעמים וסברות נאמרו באחרונים אהא דלא

החמירו רבנן בשפופרת [בס' פרדס רמונים כחקירתו השניה שבפתיחת הספר בענין כתמים הקשה דבכה"ג שהשפופרת סתומה מצד אחד ומקבלת טומאה הרי הו"ל ככתם שנמצא ע"ג דבר המקבל טומאה עיי"ש, ולענ"ד פשוט הוא דהרי זה דומה לכתם שנמצא על סדין שיוהעצים ברור שיצא מהמקור דרך דופן דלא כלום הוא וה"נ בשפופרת] וכמו כן נראה דלדעת כל הפוסקים הנ"ל שהזכרנו פשוט הוא דאפי"ה בכה"ג שלא יצא הדם מגופה מתמת השפופרת אלא הדם יצא ממנה כרגיל מפני שהגיע שעת זסתה אפי"ה אם אין הדם נוגע בבשרה רק יוצא דרך שפופרת הרי היא טהורה, ולרווחא דמלתא אעתיק מ"ש בשו"ע הרב בסי' קפ"ח בסק"ט וז"ל "ולדבריהם [של רש"י ותוס' והרמב"ם] בשפופרת שהכניסיה בפרוזדור עד מקום שהשמש דש והוא תחלת בית החיצון ויצא הדם עצמו מהמקור ונכנס בשפופרת כגון שהיתה שעת זסתה טהורה אע"ג שלא הוציאתו השפופרת [כלומר אע"פ שיציאת הדם לא היתה מחמת השפופרת] כיון שלא נגע בבשר בית החיצון וכן הוא ברמב"ם בהדיא" עכ"ל, ואין לומר דמיעוטא דשפופרת הוא משום דכיון שהדם יוצא משפופרת ולא מהבשר שבמקור אין זה חשיב כדם מקור אלא כדם שפופרת כעין מה שאמרו אין זה דם נדה אלא דם חתיכה, ונמצא לפי"ז דהמיעוט הוא רק כשהשפופרת היא ממש בתוך המקור ולא כשלבשתו על המקור, דלהדיא כתב רש"י דבעינן שיצא דרך כותלי בית הרחם דלאו היינו מקור וגם מפורש כתב הרמב"ם שהכניסה שפופרת בפרוזדור, וכן מוכח מהאשכול והרשב"א שדברו מהכנסת ידה דאי אפשר כלל להכניס בתוך המקור, וכמו"ש החת"ס בסי' קע"ט "כי לעולם לא תגיע אצבע הנשים בפתח הקבר אלא בבית החיצון" וגם החכ"א כתב על הנ"ב דמה שכתב "כגון שהרופא הכניס אצבעו אגב שיטפיה כתב כך ולא דק", ועיין גם בשו"ע הרב ז"ל שכתב שם בסק"י וז"ל: "לפי שטתם אם הכניסה שפופרת לפרוזדור לבד בעת ראית זסתה ויצא דם זסתה לתוך השפופרת טהורה הואיל ואין דרך נשים לראות כן בהפסק בין דם לבין החיצון אע"פ שעיקר זראיה שהיא עקירת הדם מהמקור הוא כדרך הנשים", עכ"ל [ועיין גם בפירוש על הרמב"ם מר"ד עראמה ז"ל שפירש שהכניסה השפופרת עד בין השיניים ולא לתוך המקור, ולפי"ז פשוט הוא דלדעת כל הפוסקים הנ"ל שהזכרנו אין שום מקום לחלק בין תחבה האשה את השפופרת תוך המקור או רק הלבשה אותו על פי המקור והדם שיצא מהמקור כדרכו עבר דרך השפופרת ולא ראה ולא נגע כלל בבשר שהיא ג"כ טהורה כיון דגויה"כ הוא דאינה טמאה אא"כ הדם נוגע ממש בבשרה ולא כשיש שפופרת התווצץ בין הדם והבשר, ומוכח נמי כדברינו מ"ש הרמב"ן בהל' נדה פ"ג ה"ב "האשה מטמאה בין באונס בין ברצון ואפילו לא יצא הדם לחוץ ולא נעקר מן המקור ועדיין הוא בבית החיצון טמאה, וביה"ח זו בין השיניים מקום שמגיע אליו האצבע בשעת גמר ביאה ובין השיניים עצמו כלפנים, ובוה"ז שאין בקיאות בדבר

